

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNNAN KERTOMUS

Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2013

Parlamentaarisen yleiskokouksen istunto Strasbourgissa 2013

ensimmäinen jakso	21.-25.1.2013
toinen jakso	22.-26.4.2013
kolmas jakso	24.-28.6.2013
neljäs jakso	30.9.-4.10.2013

Pysyvän komitean kokoukset

Pariisi	8.3.2013
Jerevan	31.5.2013
Wien	22.11.2013

Graafinen suunnittelu : EDITA
Kannen valokuva: EN:n kuva-arkisto (Strasbourg)
ISSN 1235-1873

EDITA PRIMA OY, HELSINKI 2013

**Euroopan neuvoston Suomen
valtuuskunta**

EDUSKUNNALLE

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnasta huhtikuun 28. Päivänä 1989 annetun lain 4 §:n mukaisesti Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta antaa kunnioittaen eduskunnalle kertomuksen parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuoden 2013 istuntokaudella.

Helsingissä xx. helmikuuta 2014

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan puolesta:

Maria Guzenina-Richardson

Gunilla Carlander

Sisällysluettelo

1	Tiivistelmä	7
2	Suomen valtuuskunnan toiminta	10
3	Demokratia, ihmisoikeudet ja oikeusvaltioperiaate	14
3.1	Demokratia ja oikeusvaltioperiaate	14
3.2	Vapaa media ja ilmaisunvapaus	16
3.3	Oikeusnormiston kehittäminen	17
3.4	Tasa-arvon toteutuminen sukupuolinäkökulmasta.....	19
3.5	Lasten ja nuorten oikeudet.....	20
3.6	Siirtolaiset – kiireellinen ihmisoikeuspulma.....	22
3.7	Yhteiskunnan muutos ja uudet ihmisoikeushaasteet	23
4	Jäsenmaiden jäsenvelvoitteiden seuranta	26
4.1	Yleistä	26
4.2	Vaalitarkkailu.....	28
4.3	Azerbaidžan	29
4.4	Bulgaria	30
4.5	Bosnia-Hertsegovina	31
4.6	Makedonia	31
4.7	Moldova	32
4.8	Montenegro.....	33
4.9	Turkki	33
4.10	Ukraina.....	34
4.11	Unkari.....	34
4.12	Venäjän ja Georgian välinen sota	36
5	Ulkosuhteet	38
5.1	Suhteet ei-jäsenmaihin Euroopassa.....	38
5.2	Lähi-itä ja Välimeren alue	39
5.2.1	Syyria	40
5.2.2	Demokratiakumppanimaa Marokko	41
5.2.3	Demokratiakumppanimaa Palestiina.....	41
5.3	Muu maailma.....	42

Liitteet:

1	Suomen valtuuskunta	43
2	Suomen valtuuskunnan komiteajäsenyydet.....	44
3	Vuonna 2013 hyväksytyt asiakirjat	46
3.1	Päätöslauselmat	46
3.2	Suosituksset	47
3.3	Lausunnot	48
4	Parlamentaarisen yleiskokouksen erityisvieraat vuonna 2013	49
5	Euroopan neuvoston jäsenvaltiot.....	50

Tiivistelmä

Vuonna 1949 perustettu Euroopan neuvosto on maanosamme vanhin ja laajin ihmisoikeusjärjestö. Sen perustehtävä on ihmisoikeuksien, moniarvoisen demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen turvaaminen ja kehittäminen. Suomi liittyi järjestöön vuonna 1989. EN:n päätökset tehdään ministerikomiteassa, joka koostuu 47 jäsenmaan ulkoministereistä. Suomen edustaja on ulkoministeri Erkki Tuomioja (sd). Kaksi Euroopan maata (Kosovo ja Valko-Venäjä) ovat eri syistä edelleen Euroopan neuvoston ulkopuolella. Molempien maiden ihmisoikeustilannetta seurataan kuitenkin tarkasti ja yleiskokouksen poliittinen komitea on järjestänyt tapaamisia a.o. maiden parlamenttien, oppositioryhmien ja kansalaisjärjestöjen edustajien kanssa.

Parlamentaarinen yleiskokous on neuvoa-antava ja aloitteita tekevä toimielin, joka koostuu jäsenmaiden parlamenttien nimeämistä kansanedustajista. Sen asema yleiseurooppalaisena poliittisena keskustelufoorumina on viime vuosina korostunut entisestään. Aiheita tarkastellaan EN:n perusarvojen toteutumisen kannalta, mutta jäsenmaiden heterogeenisuus ja erilaisuudet maiden demokratiaperinteissä johtaa usein vilkkaaseen keskusteluun jo raporttien valmisteluvaiheessa. Vuonna 2013 yleiskokous hyväksyi 54 päätöslauselmaa, 25 neuvoston ministerikomitealle osoitettua suositusta ja neljä lausuntoa. Suomen valtuuskunta Euroopan neuvostossa on aktiivisesti osallistunut yleiskokouksen istuntoihin ja muuhun toimintaan. Suomen valtuuskunta oli vuoden 2013 äänestystilastoissa viidenneksi aktiivisin.

Jäsenyys Euroopan neuvostossa on ehdollinen. Jotkin ns. uusista jäsenmaista eivät liittyyssään täyttäneet kaikkia EN:n jäsenvaatimuksia, mutta ne sitoutuivat liittymisen jälkeen jatkamaan uudistuksia. Suomen valtuuskunnan silloisen jäsenen Tarja Halosen (sd) aloitteesta, 1990-luvulla

luotiin järjestelmä, jonka avulla yleiskokous pystyi systemaattisesti seuraamaan miten uudistukset eri maissa etenevät. Loppuvuonna 2013 kymmenen maata (Albania, Armenia, Azerbaidžan, Bosnia ja Hertsegovina, Georgia, Moldova, Montenegro, Serbia, Ukraina ja Venäjä) oli seurannan kohteena. Seuranta on siis jatkunut joissakin tapauksissa lähes parikymmentä vuotta ja vahvistanut muissa monitorointielimissä esiin tulleita rakenteellisia heikkouksia. Vaalien tarkkailu on osa yleiskokouksen seuranta. Kertomusvuonna yleiskokous lähetti valtuuskuntia tarkkailemaan presidentinvaaleja Armeniassa, Montenegrossa, Azerbaidžanissa ja Georgiassa sekä parlamenttivaaleja Monacossa, Albaniassa ja Bulgariassa. Jäsenyysvelvoitteiden seuranta on viime vuosina herättänyt paljon keskustelua erityisesti kohdemaiden taholta. Esim. kertomusvuonna esillä ollut raportti Azerbaidžanin poliittisista vangeista ei saanut riittävää tukea yleiskokouksessa, ja se hylättiin täysistunnossa. Yleiskokous on päättänyt uudistaa jäsenvelvoitteiden seurantamekanismia ja asettaa tammikuussa 2014 alakomitean työstämään uudistusta.

Loppuvuonna 2013 eskaloitunut tilanne Ukrainassa aiheutti paljon keskustelua yleiskokouksen poliittisessa komiteassa, joka jo varhaisessa vaiheessa muistutti maata sen ihmisoikeussitoumuksista ja tuomitsi väkivallan käyttöä kaikkien osapuolten toimesta. Joulukuussa 2013 komitea perusti Ukrainan tilannetta käsittelevän tilapäisen alakomitean, jonka on tarkoitus vieraillla Ukrainassa vuoden 2014 aikana. Ministerikomitea hyväksyi 18.12.2013 lausunnon, jossa korostetaan kaikkien poliittisten ryhmien välisen vuoropuhelun merkitys sekä kehoitetaan kunnioittamaan kaikkia ihmis- ja perusoikeuksia ja erityisesti koontumis- ja sanavapautta.

Oikeusvaltioperiaatteen merkitys demokratian ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta

korostui kertomusvuoden aikana. Yleiskokous totesi korruption olevan yksi oikeusvaltioperiaatteen kohtaamista suurimmista uhkista ja muistutti raportissa, että demokraattisessa valtiossa poliittikkoa ei voi rangaista poliittisesta päätöksenteosta, ellei siihen liity rikosta tai laiminlyöntiä. Raportin taustalla olivat Ukrainan tapahtumat. Myös viranomaistoiminnan riippumattoman valvonnan toimivuus oli esillä. Yleiskokous muistutti, että viranomaisten lakiin perustuva vastuu korostuu vapaudenriistotilanteissa, sillä vangitsemispäätöksellä rajoitetaan ihmisen vapautta. Siksi valtioilla on ehdoton velvollisuus varmistaa, että vankilaolot ovat kidutuskiekkon mukaiset.

Monet teknologiset saavutukset ovat muutaneet tapamme toimia yhteiskunnassa. Samalla kansainvälinen kilpailu kovenee ja teknologia kehittyy nopeammin kuin lainsäädäntö. Yleiskokous on moneen otteeseen muistuttanut välttämättömyydestä saattaa lainsäädäntö ajan tasalle. Monet viime vuoden raporteista käsitelivät perusoikeuksien toteutumista muutosten valossa. Internet on mullistanut tiedon hankintaa ja tiedon leviämistä. Samalla tiedon sisältöä tulee tarkastella kriittisesti. Yleiskokous korosti sananvapauden ja vapaan median tärkeyttä demokratian toteutumiselle sekä muistutti siitä, että poliittiset mielipiteet eivät kuulu sananvapauden rajoittamisen piiriin. Oikeusvaltiossa tiedon tulee olla avointa ja toiminnan läpinäkyvää. Sosiaalinen media on mahdollistanut sen, että suuri määrä ihmisiä voidaan nykyään saada liikkeelle varsin lyhyellä varoitusaajalla. Yleiskokouksen mukaan demokratiassa jokaisella on oikeus protestoida demokraattisesti valittua hallitusta vastaan ja ilmaisi huolensa viranomaisten välillä kohtuuttomiksi muuttuneista vastatoimista protestiliikkeiden pysäyttämiseksi.

Säästötoimenpiteet ja menoleikkaukset uhkaavat monia yhteiskunnan kansalaisille tarjoamia terveyttä, työtä ja ruokaa koskevia peruspalveluja. Haavoittuvassa asemassa olevat kärsivät usein tilanteesta eniten. Kertomusvuonna yleiskokous tarkasteli kehityksen vaikutuksia yhdenvertaisuuden periaatteen näkökulmasta, ja muistutti ihmisoikeusvelvoitteista.

Tasa-arvoa ja uskonnonvapautta tarkasteltiin useissa raporteissa. Uskonnollisiin yhteisöihin kohdistuva fyysinen ja henkinen väkivalta on lisääntynyt maailmanlaajuisesti, vaikka uskon-

nonvapaus on taattu YK:n peruskirjassa ja EN:n yleissopimuksissa. Yleiskokous on huolestunut tästä kehityksestä. Tasa-arvokysymystä on tarkasteltu mm. perheväkivallan ja perhevapaiden näkökulmasta mutta myös seksuaalivähemmistöjen ja sukupuoli-identiteetin kannalta. Yhdessä YK:n naisten asemaa käsittelevän toimikunnan kanssa yleiskokous panosti Istanbulin sopimuksen voimaansattamiseen. Lasten ja nuorten oikeuksia tarkasteltiin mm. syrjimättömyyden ja koulutuksen osalta.

Maahanmuuttajien ja pakolaisten tilanne on nykypäivämme suurimpia ihmisoikeushaasteita. Talouskriisissä työllistyminen on vaikeutunut, ja maahanmuuttajiin kohdistuvat hyväksikäyttötapaukset ovat lisääntyneet. EU:n itäisen rajan ulkopuolella tapahtuvien maahanmuutto- ja turvapaikanhakuhaasteiden hallinnointi on vaativaa. Ongelmia esiintyy niin rakenteellisella kuin operatiivisella tasolla. Kertomusvuonna yleiskokous laati toimenpide-ehdotuksia EU:n rajavalvontaelimen Frontexin ihmisoikeusstrategian ja -käytäntöjen toimeenpanemiseksi järjestössä ja korosti selkeämpää vastuunjakoa, toiminnan läpinäkyvyyttä ja demokraattista valvontaa. Laittomien ja kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden maahanmuuttajien maitse, meritse ja ilmaitse tapahtuvan palauttamisen valvonta käsiteltiin erillisessä raportissa. Palautukset ovat tärkeä osa jäsenmaiden maahanmuuttopolitiikka, mutta niiden aikana tapahtuneet vakavat henkilövahingot ovat osoittaneet, että käytännön toteutuksessa on ongelmia. Myös sisäisten evakkojen tilanne tulee korjata ja konflikteissa kadonneiden henkilöiden kohtalot selvittää.

Georgian ja Venäjän sodan jälkeisen humanitaarisen tilanteen selvittämiseksi yleiskokous kehotti osapuolia noudattamaan EU:n neuvottelemaa aseleposopimusta sekä ratkaisemaan Georgiasta Venäjälle paenneiden pakolaisten oikeudellisen aseman ja asunotilanteen sekä hyödyntämään kansainvälistä asiantuntemusta.

Välimeren eteläpuoleisen alueen ja Lähi-idän maiden tilannetta seurattiin tarkasti, sillä levottomuuksilla on vaikutuksia myös Eurooppaan. Kertomusvuonna yleiskokous keskusteli ns. arabikevään jälkeisestä tilanteesta Pohjois-Afrikan maissa, Sahelin alueella sekä Lähi-idässä useamman kerran ajankohtaiskeskustelun tai kiireellisen keskustelun muodossa. Etenkin Syyrian tilanne,

ihmisoikeusloukkaukset ja pakolaistilanne alueella puhuttivat. Aihe oli esillä vuoden jokaisessa istunnossa.

Vuonna 2009 yleiskokous perusti demokratia-kumppanuusohjelman. Liittyessään yleiskokouksen kumppaniksi, EN:n alueen ulkopuoliset maat sitoutuvat noudattamaan ihmisoikeus, demokratia- ja oikeusvaltioperiaatteita. Hyväksyessään Marokon demokratia-kumppanuutta arvioivan ensimmäisen raportin, yleiskokous peräänkuulutti lisää panostusta perusoikeuksien toimeenpanemiseksi ja kiirehti toimia mm. tasa-arvon edistämiseksi. Lisäksi edellytetään kuolemantuomion poistamista lailla. Marokon lisäksi Palestiina on yleiskokouksen demokratia-kumppani. Kirgisian demokratia-kumppanuus-alue on etenee.

Euroopan neuvosto on edelleen tärkeä yleiseurooppalaisen oikeusnormiston luoja. Osa EN:n laatimista sopimuksista (214) on vanhentunut tai jäänyt ratifioimatta. Nyt on käynnistetty EN:n sopimusten uudistamistyö, jonka tarkoituksena on karsia tarpeettomiksi luokiteltuja sopimuksia ja virtaviivaistaa oikeusnormistoa. Yleiskokous on tukenut Euroopan ihmisoikeussopimuksen 15. ja 16. lisäpöytäkirjojen hyväksymistä. EIT:n toimintakyvyn varmistamiseksi yleiskokous on jatkanut jäsenmaiden rakenteellisten puutteiden tarkastelua sekä peräänkuuluttanut enemmän synergiaa EN:n ja EU:n ihmisoikeusagendojen toteutumisen kannalta. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia laatii katsauksen Suomea koskevista EIT-tuomioista vuosikertomuksessaan.

Suomen valtuuskunnan toiminta

Suomen valtuuskunta Euroopan neuvostossa asetettiin kesäkuussa 2011 ja se valitsi puheenjohtajakseen ed. *Susanna Huovisen* (sd). Toukokuussa 2013 *Huovinen* nimitettiin peruspalveluministeriksi ja hän erosi valtuuskunnasta. Eduskunta nimitti ed. *Maria Guzenina-Richardsonin* (sd) valtuuskunnan uudeksi jäseneksi. Hänet valittiin valtuuskunnan puheenjohtajaksi 12. kesäkuuta 2013. Lokakuussa järjestettiin varajäsenen tehtävästä lokakuussa 2012 eron saaneen ed. *Ismo Soukolan* (ps) varajäsenpaikan täydennysvaalit. Valtuuskunnan uusi varajäsen on ed. *Jussi Halla-aho* (ps). Seitsemän eduskuntaryhmän (kokoomuksen, sosiaalidemokraattien, keskustan, ruotsalaisten, vasemmistoliiton, vihreiden ja kristillisdemokraattien eduskuntaryhmät) puheenjohtajaa allekirjoitti yhteisen lausunnon *Halla-ahon* valinnasta. Lausunnossa ryhmien puheenjohtajat pitivät valitettavana, että perussuomalaisten eduskuntaryhmä, toistuvista kehotuksista huolimatta, ei muuttanut päätöstään nimittää valtuuskunnan varajäseneksi ed. *Jussi Halla-aho*, joka on korkeimmassa oikeudessa saanut tuomiot kiihottamisesta ihmisryhmää kohtaan ja uskonrauhan rikkomisesta.

Jäsenyydet yleiskokouksen komiteoissa ilmenee liitteestä 2. Kaikki jäsenet ovat osallistuneet aktiivisesti keskusteluihin täysistunnoissa ja komiteoissa. Puheenvuorot, äänestystulokset ja viralliset asiakirjat löytyvät yleiskokouksen verkkosivuilta (assembly.coe.int).

Valtuuskunnan puheenjohtaja *Maria Guzenina-Richardson* (sd) valittiin yleiskokouksen poliittiseen komitean jäseneksi. Hän on aktiivisesti osallistunut täysistuntokeskusteluihin ja on pitänyt puheenvuoroja mm. syyrialaisen pakolaisten kestävästä tilanteesta ja esitti kysymyksen asiasta Venäjän Duuman puhemiehelle Sergei Naryshkinille lokakuun istunnossa. Lisäksi hän on paneutunut talouskriisiin yhteiskunnallisia seurauksia käsittelevään OECD-raporttiin.

Valtuuskunnan varapuheenjohtaja *Kimmo Sasi*

(kok) on toiminut oikeudellisen komitean ihmisoikeuslakomitean puheenjohtajana. Hänet valittiin *Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen kanssa tapahtuvan yhteistyön laiminlyöntien torjumista* (Urgent need to deal with new failures to co-operate with the European Court of Human Rights) käsittelevän raportin raporttoreiksi. Monitorointikomiteassa Sasi työstää raporttia Montenegron jäsenvelvoitteiden täyttymisestä vuoden 2006 Euroopan neuvostoon liittymisensä jälkeen. Raportin valmistelun myötä Sasi on vierailut Montenegrossa, ja hän tapasi maan parlamentin puhemiehen Ranko Krivokapicin hänen Suomen vierailunsa yhteydessä 11.–12.9.2013.

Kesäkuussa valtuuskunnan jäsen *Anne-Mari Virolainen* (kok) valittiin siirtolais-, pakolais- ja väestöasiainkomitean puheenjohtajaksi. *Virolaisen* raportti *Laittomien ja kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden maahanmuuttajien maitse, meritse ja ilmaitse tapahtuvan palauttamisen valvonnasta* hyväksyttiin pysyvässä komiteassa marraskuussa. Raportin valmistelun yhteydessä hän osallistui maastapoistamis päätöksen saaneen henkilön palautuslennolle Suomesta Turkkiin. Palautuksen toimeenpaneva viranomaisena oli Helsingin poliisilaitos. *Virolainen* lähetti raporttinsa tiedoksi myös hallintovaliokunnalle ulkomaalaislakia muuttavan hallituksen esityksen HE 134/2013 käsittelyn yhteydessä. Lokakuussa *Virolainen* osallistui Zürichissä parlamentaarikoille järjestettyyn koulutukseen, jossa vierailtiin suljetuissa laitoksissa. Marraskuussa hän piti puheenvuoron Prahassa järjestetyssä maahanmuuttokysymyksiä käsittelevässä UNITE-konferenssissa. Joulukuussa ed. *Virolainen* järjesti kaikille avoimen keskustelutilaisuuden maasta poistamisista ja ihmisoikeuksista yhteistyössä Amnestyn Suomen osaston kanssa. Seminaarissa puhuivat Amnestyn Tiina Valosen lisäksi vanhempi oikeusasiamiehensihiteeri ja Suomen jäsen Kidutuksen vastaisessa komiteassa (CPT) Jari Pirjola, sisäministeriön Harri Sivula, Helsingin poliisilaitoksen Kaj Wahlman

ja vähemmistövaltuutetun toimiston Päivi Keski-talo. Joulukuun 18. päivänä vietetyn kansainvä-lisen siirtolaisuuden päivän kunniaksi *Violainen* julkaisi maahanmuuttokomitean puheenjohtajan ominaisuudessa tiedotteen, jossa muistutetaan maahanmuuttajien tärkeästä roolista yhteiskun-nassa ja hyvinvointivaltion rakentamisessa.

Tammikuun istunnossa ed. *Pirkko Mattila* (ps) laati tasa-arvokomitean kommenttiraportin *työ-peräiseen maahanmuuttoon liittyvää ihmiskauppaa* koskevaan raporttiin, jossa viitataan mm. Suo-men ihmiskaupparaportin tärkeään työhön.

Huhtikuussa yleiskokous hyväksyi raportin nuorten perusoikeuksien toteutumisesta, joka perustui ed. *Antti Kaikkosen* (kesk) laatimaan aloit-teeseen. Sinä peräänkuulutetaan nuorten ihmis-oikeuksia koskevan yleissopimuksen laatimista.

Kertomusvuonna valtuuskunnan varajäsen *Jaana Pelkonen* (kok) on valmistellut raporttinsa *internetin saatavuudesta kaikille*. Raportin käsitte-lyn yhteydessä on perustettu Facebook-sivu, jossa kansalaiset voivat käydä kommentoimassa rapor-tin tavoitteita. Oikeus internetin saatavuuteen oli myös marraskuussa järjestetyn eurooppalaisten viestintäministerien konferenssin pääteemoja. *Pelkonen* piti Suomen puheenvuoron konferens-sissa siitä, että internetin saatavuus on elinehto perusoikeuksien toteutumiselle.

Valtuuskunta on pitänyt yhdeksän kokousta sekä Helsingissä että Strasbourgissa. Pj. *Huovisen* kutsusta jäsenet kokoontuivat helmikuussa epä-viralliseen kokoukseen suunnittelemaan valtuus-kunnan tulevaa toimintaa. Lisäksi valtuuskunnan kaikki jäsenet ovat osallistuneet aktiivisesti omien komiteoidensa kokouksiin Strasbourgissa ja muu-alla Euroopassa.

Suomen pysyvä edustaja Euroopan neuvostos-sa, suurlähettiläs Pekka Hyvönen ja edustuston muu henkilökunta ovat osallistuneet valtuuskun-nan kokouksiin istuntoviikoilla Strasbourgissa ja tiedottaneet ministerikomitean keskusteluista ja päätöksistä. Suurlähettilään perinteinen illallinen täysistuntoviikolla on tarjonnut mahdollisuuden kutsua muiden valtuuskuntien jäseniä illalliskeskusteluihin. Strasbourgin edustuston lisäksi valtuuskunta on pitänyt säännöllisesti yhteyttä myös ulkoministeriöön Helsingissä. Tammikuun istunnon yhteydessä Unkarin valtuuskunta kut-sui Suomen ja Viron valtuuskunnat illalliselle suurlähetystöön Strasbourgissa.

Parlamentaarisen yleiskokouksen tehtävä on toimia keskustelufoorumina ja aloitteentekijänä kysymyksissä, jotka koskevat kansalaisten pe-rusoikeuksia ja -vapauksia. Ulkoministeri edus-taa Suomea Euroopan neuvoston ministeriko-miteassa. Eduskunnan valtuuskunta on omilla aloitteillaan halunnut tukea ja kiirehtiä EN:n toimivaltaan kuuluvia tärkeitä projekteja. Tässä tarkoituksessa pj. *Huovinen* ja ed. *Mattila* osal-listuivat tammikuussa alueelliseen seminaariin, jonka tarkoituksena oli kiirehtiä ns. Istanbulin sopimuksen (Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta) ratifiointia. Sama tavoite oli myös pj. *Huovisen* ulko-, sisä-, oikeus- ja sosiaali- ja terveysministeriöiden valtioshteereille touko-kuussa järjestämällä kokouksella. Valtuuskunta toisti tukensa ratifiointille lehdistötiedotteessa lokakuussa, kun selvisi, ettei sopimuksen voi-maantuloon vaadittavaa kymmentä ratifiointia saavuteta vuoden 2013 aikana.

Maaliskuussa 2013 valtuuskunta tapasi Tasa-vallan presidentin Sauli Niinistön ja keskusteli Euroopan neuvoston roolista ja ajankohtaisista aiheista. Valtuuskunta isännöi huhtikuussa par-lamentaarisen yleiskokouksen presidentin Jean-Claude Mignonin vierailua Suomessa. Valtuus-kunnan lisäksi hän tapasi myös puhemies Eero Heinäluoman, kulttuuri- ja urheiluministeri Paa-vo Arhinmäen, ulkoasiainvaliokunnan puheen-johtajan Timo Soinin (ps), perustuslakivaliokun-nan puheenjohtajan Johannes Koskisen (sd) sekä ulkoasianministeriön valtioshteerin Pertti Torsti-lan. Lisäksi hän tapasi useiden nuorisojärjestöjen edustajia.

Yleiskokous hyväksyi raportin demokratian tilasta Turkissa huhtikuun istunnossa. Ennen ist-untoa valtuuskunta järjesti eduskunnassa kuule-mistilaisuuden, jossa Ulkopoliittisen instituutin tutkija Hanna Ojanen kommentoi raporttia ja sen loppupäätelmiä. Tilaisuuteen kutsuttiin myös median edustajia, ulkoasiainvaliokunta, Suomen Etyj-valtuuskunta ja muita yhteistyöryhmiä.

Strasbourgissa pidetyn huhtikuun istunnon yhteydessä Venäjän valtuuskunta puheenjohta-ja Aleksei Pushkovin (EDG) johdolla kutsuttiin illalliselle Suomen edustustoon. Samalla viikolla valtuuskunta kutsuttiin Euroopan sosiaalista pe-ruskirjaa koskevaan lounastapaamiseen. Martina Törnkvist Euroopan neuvoston sihteeristöstä

kertoi peruskirjan valvontaelimen toiminnasta. Suomi on ollut sen jäsen vuodesta 1991. Sosiaalisen peruskirjan yhdeksäs Suomea koskeva maaraportti julkaistiin lokakuussa.

Kaksi päivää ennen Euroopan neuvoston ministerikomitean kokousta Strasbourgissa valtuuskunta tapasi ulkoministeri Erkki Tuomiojan (14.5.2013). Kokouksessa keskusteltiin ajankohtaisista poliittisista aiheista kuten EU:n liittymisestä ihmisoikeussopimukseen, Venäjän tilanteesta, Ukrainasta, ja Unkarista. Valtuuskunta nosti myös esiin kysymyksen Istanbulin sopimuksen ratifioinnista.

Sveitsiläisen parlamentaarikon Dick Martyn aloite ns. CIA:n vankilennoista herätti paljon keskustelua Euroopassa vuosina 2005 ja 2006, ja sitä tutkittiin perusteellisesti Euroopan neuvoston pääsihteerin ja yleiskokouksen valvonnan alla. Ulkoministeri Tuomioja lähetti Suomen vastauksen EN:lle helmikuussa 2006. Asia nousi uudelleen esiin keväällä 2013, kun oikeusasiamies aloitti tutkinnan asian käsittelystä Suomessa. Oikeusasiamies pyysi ulkoministeriöltä lausuntoa menettelystä EN:ssä. Ulkoministeriö pyysi omalta osaltaan Suomen EN-valtuuskunnalta selostuksen siitä, miten valtuuskunta on toiminut asiassa yleiskokouksessa. Valtuuskunta toimitti lausuntonsa ulkoministeriöön toukokuussa 2013.

Tammikuussa yleiskokouksen sosiaali- ja terveysasiain ja kestävä kehityksen komitea nimitti venäläisen Olga Borzovan (EDG) laatimaan raportin, joka käsittelee lasten huostaanottoja EN:n jäsenmaissa. Raportti perustuu aloitteeseen, jonka ensimmäinen allekirjoittaja on Venäjän valtuuskunnan puheenjohtaja Aleksei Pushkov. Hän lähetti myös kirjallisen kysymyksen ministerikomiteaan (dok.13067), jossa hän viittasi tapaukseen, jossa venäläislapsi oli otettu viranomaisten toimesta huostaan Vantaalla.

Olga Borzova esitti työsuunnitelmansa raportista huhtikuussa. Siihen kuuluu vierailut Suomessa, Romaniassa ja Isossa-Britanniassa, kaikkiin jäsenmaihiin lähetettävä kysely ja mahdollisesti asiantuntijakuuleminen. Tässä asiassa Borzova vieraili Suomessa 13.–14.6.2013. Vierailunsa aikana hän tapasi pj. *Maria Guzenina-Richardsonin* johtaman valtuuskunnan jäseniä, peruspalveluministeri Susanna Huovisen ja ministeriön asiantuntijoita, lapsiasiavaltuutettu Maria Kaisa Aulan, apulaisoikeusasiamies Maija Saksli-

nin, Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen Virve de Godzinskyn, Kuntaliiton Sami Uotisen, THL:n Mikko Orasen, Valviran Katariina Rautavaaran ja Hanna Toiviaisen, Helsingin hallinto-oikeuden Monica Gullansin ja Sampo Jokisen sekä Yhteiset lapsemme ry:n Tuula Kumpumäen. Lisäksi hän vieraili Helsingin kaupungin perhetukikeskuksessa Oulunkylässä. Pj. *Guzenina-Richardson* oli loppuvuodesta aktiivisesti yhteydessä mm. Venäjän valtuuskunnan puheenjohtajaan Aleksei Pushkoviin raportin käsittelyn etenemisen osalta. Borzovan lopullinen raportti ja suositusehdotus tullevat täysistunnon käsittelyyn kesäkuussa 2014.

Kesäkuun istunnon yhteydessä Tanskan valtuuskunta isännöi perinteistä pohjoismaiden illallista Strasbourgissa. Lokakuussa Turkin valtuuskunta vastasi myöntävästi Suomen pysyvän edustuston illalliskutsuun.

Lokakuussa valtuuskunta tapasi ulkoasiainministeriön ihmisoikeusyksikön virkamiesjohtoa: Erik Lundbergin, Marjatta Hiekan, Katharina Bäckmanin ja suurlähettiläs Rauno Merisaaren.

Suomen valtuuskunta kutsuttiin ulkoministeriön ns. koordinaatiokokoukseen lokakuussa. Kokouksessa keskusteltiin Suomen osallistumisesta Euroopan neuvoston valtioiden väliseen yhteistyöhön kaikilla osa-alueilla. Kokoukseen osallistui Suomen pysyvä edustaja Euroopan neuvostossa Pekka Hyvönen sekä eri ministeriöiden virkamiehiä, jotka edustavat Suomea eri komiteoissa ja asiantuntijaryhmissä.

Jäsenmaiden paikallisten ja alueellisten viranomaisten edustajat kokoontuvat säännöllisesti istuntoon Strasbourgissa. Suomen valtuuskunta Euroopan neuvoston kuntakongressissa (Congress of Local and Regional Authorities) kutsuttiin lokakuussa eduskunnassa pidettyyn kokoukseen. Valtuuskunnat päättivät jatkossa pitää toisensa ajan tasalla meneillään olevista tärkeistä projekteista.

Kuntakongressi on vastaanottanut kaksi kirjelmää suomalaisilta kunnilta, joiden mukaan hallitus ei ole kunnioittanut paikallista itsemääräämisoikeutta suunnitellun kuntauudistuksen yhteydessä. Ensimmäisen kirjeen (30.9.2011) allekirjoitti Sulkavan, Juvan, Sysmän, Teuvan, Janakkalan, Asikkalan, Sallan, Savukosken, Tohmajärven ja Heinolan kunnat ja se on edelleen kuntakongressin tarkastuskomitean käsiteltävä-

nä. Toinen kirje, jonka on allekirjoittanut Sipoon puolesta ry – För Sibbo rf -liike, lähetettiin marraskuussa 2013.

Unkarilainen parlamentaarikko Ferenc Kalmár (EPP) työstää raporttia perinteisistä kansallisista vähemmistöistä Euroopassa. Hän valitsi fact finding –matkojensa kohteiksi Suomen, Italian ja Serbian. Kalmár vieraili Suomessa marraskuussa 2013 ja tapasi pj. *Guzenina-Richardsonin* johdolla Suomen EN-valtuuskunnan sekä lisäksi oikeus-

ministeriön, sisäministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön, ulkoministeriön, Saamelaiskäräjien, Folktingetin sekä Ihmisoikeusliiton edustajia. Lisäksi hän tapasi Suomen jäsenen rasismivastaisessa komiteassa (ECRI) ja vähemmistösopimusten valvontaelimissä, perustuslakivaliokunnan puheenjohtajan Johannes Koskisen (sd) ja Ahvenanmaan edustajan Elisabeth Nauclerin (r). Raportti tulee yleiskokouksen käsittelyyn huhtikuun istunnossa 2014.

Demokratia, ihmisoikeudet ja oikeusvaltioperiaate

Euroopan neuvoston toiminnan lähtökohtana on demokratian, ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen vaaliminen. Parlamentaarisien yleiskokouksen käsittelemien aiheiden ja raporttien kirjo on laaja ja niitä tarkastellaan perusarvojen näkökulmasta. Viime vuosien aikana EN on pyrkinyt entisestään keskittämään toimintansa näiden tärkeiden arvojen ympärille. Yleiskokouksen käsittelyyn tulevat raportit joutuvat nykyään läpäisemään puheenjohtajiston entistä tiukemman seulan. Uudistuksen tavoitteena on vahvistaa Euroopan neuvoston roolia ihmisoikeusjärjestönä ja ihmisoikeusstandardien laatijana kansainvälisellä tasolla.

Järjestön näkyvyyttä on lisätty viime vuosina ministerikomitean puheenjohtajan, yleiskokouksen presidentin Jean-Claude Mignonin (Ranska) tai pääsihteerin Thorbjørn Jaglandin (Norja) kannanotoilla ajankohtaisista aiheista. Yleiskokous on korostanut EN:n erilaisten monitorointielinten merkittäviä tehtäviä. Yksi EN:n tärkeimpiä ja pitkäaikaisimpia asiantuntijaelimä on perustuslakiasioita käsittelevä Venetsian toimikunta (European Commission for Democracy through Law - Venice Commission), joka on viime vuosina auttanut myös arabimaita demokratiakehityksessä. Muita tärkeitä valvontaelimiä ovat kidutuksenvastainen komitea CPT, korruptionvastainen asiantuntijaelin Greco ja ihmiskauppaa valvova komitea Greta, jonka puheenjohtajaksi valittiin 7. lokakuuta 2013 Pekka Hyvönen, Suomen pysyvä edustaja Euroopan neuvostossa. Yleiskokous ylläpitää myös säännöllistä vuoropuhelua ihmisoikeusvaltuutettu Niels Muižnieksin (Latvia) kanssa.

3.1 Demokratia ja oikeusvaltioperiaate

Oikeusvaltioperiaate kuuluu Euroopan neuvoston kolmeen perusarvoon. Oikeusvaltion perus-

edellytyksenä on, että sen rakenteet ja toiminta perustuvat demokraattisella päätöksenteolla laadittuun ja hyväksytyyn lainsäädäntöön. Henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, velvollisuuksia ja vastuuta valvotaan riippumattoman oikeuslaitoksen toimesta. Oikeusvaltioperiaatteen tarkoitus on suojella mielivallalta ja varmistaa, että demokraattisen yhteiskunnan perustoiminnot ja perusoikeudet toteutuvat. Yleiskokous on kertomusvuonna muistuttanut oikeusvaltioperiaatteen merkityksestä demokratian ja ihmisoikeuksien toteutumiseksi.

Yksi oikeusvaltioperiaatteen kohtaamista *suurimmista uhkista on korruptio*. Julkisen sektorin korruptioon keskittyvässä *raportissa* (dok.13228) todetaan, että valtaansa väärinkäyttävä ministeri, lahjuksia ottava poliisi, laitton lobbari ja menojaan vilpillisesti ilmoittava parlamentaarikko syyllistyvät kaikki korruptioon. Se heikentää demokratiaa, ihmisoikeuksia ja oikeusvaltiota, sillä se vie pohjan yhteisen edun toteutumiselta. Laajamittainen korruptio tulee kaikille kalliiksi ja rapauttaa kansalaisten luottamusta valtion instituutioihin. Yleiskokous kehottaa *päätöslauselmassa 1943* (2013) jäsenmaita torjumaan korruptiota varmistamalla oikeuslaitoksen riippumattomuuden, edistämällä läpinäkyvyyttä ja turvaamalla kansalaisyhteiskunnan ja median vapauden. *Suosituksessa 2019* (2013) yleiskokous kiittelee pääsihteerin Jaglandia päätöksestä valita korruption kitkeminen EN:n pääprioriteetiksi vuosille 2014–15. Korruption torjumiseksi jäsenmaita kehoitetaan ratifioimaan EN:n korruptionvastainen sopimus ja lisäämään kansainvälistä yhteistyötä. Ministerikomitean tulisi hyödyntää korruptionvastaisen toimikunnan Grecon ja rahanpesun torjuntaan keskittyvän Moneyvalin asiantuntemusta sekä varmistaa resurssien riittävyys. Lisäksi tulisi laatia menettelysäännöt virkamiehille ja tutkia lobbaus- ta korruptionvastaisten standardien laatimiseksi.

Poliittisen ja rikosoikeudellisen vastuun erottaminen on olennainen osa oikeusvaltiota. Aihetta käsittelevässä *raportissa* (dok.13214) muistutetaan, että demokratia- ja oikeusvaltioperiaatteiden mukaan politiikkaa ei voi rangaista poliittisesta päätöksenteosta, ellei siihen liity rikosta tai laiminlyöntiä. Rikosoikeudellisen ja poliittisen vastuun erottamisessa tulee noudattaa kansallista lakia, jossa on huomioitu ihmisoikeussopimuksen 7. artiklan laillisuusperiaate ”ei rangaistusta ilman lakia” sekä Venetsian toimikunnan määrittelemät periaatteet. Rankaisemattomuutta tulee vastustaa ja torjua. Osa jäsenmaista (ml. Suomi) käsittelee esim. ministerin tehtäviin liittyvät rikokset virkasyytteenä, jolloin osaan oikeuskäsittelyä osallistuu poliitikkoja. Toisissa maissa käsittely on tavallisen rikosprosessin mukainen. Paljon keskustelua herättäneessä raportissa keskitytään lähinnä Ukrainaan ja maan entisen pääministerin Julia Timoshenkon ja ex-sisäministerin Juri Lutsenkon tapauksiin, mutta siinä viitataan myös Islannin pääministerin Haarden virkasyytteen käsittelyyn. Yleiskokous kuitenkin päätti poistaa viittaukset jäsenmaihin *päätöslauselmasta 1950* (2013), mutta se muistuttaa, ettei riippumatonta oikeuslaitosta saa väärinkäyttää poliittisten vastustajien rankaisemiseksi. Jäsenmaiden tulee huolehtia siitä, että poliitikkojen oikeudellisia vastuita koskevat erityislait ovat oikeusvaltioperiaatteiden mukaiset, ja käyttää tarvittaessa Venetsian toimikunnan asiantuntemusta lainsäädännön kehittämiseksi. Lisäksi jäsenmailta edellytetään toimenpiteitä oikeuslaitoksen riippumattomuuden turvaamiseksi.

Lokakuun täysistunnossa hyväksytyssä raportissa *Sisäinen turvallisuus ja tiedon saatavuus* (dok.13293) todetaan, että oikeusvaltiossa tiedon tulee olla avointa ja toiminnan läpinäkyvää. Kansalaisten mahdollisuus saada tietoa on demokraattisen yhteiskunnan kulmakivi, sillä se suojelee mielivallalta ja edistää osallistumista ja läpinäkyvyyttä. Lähtökohtana on tietojen julkisuus, mutta salaaminen voi olla oikeutettua sisäisen turvallisuuden nimissä. Ilman selkeitä sääntöjä salailua kuitenkin saatetaan käyttää tiettyjen intressien suojelemiseksi, jolloin ilmiäntajien merkitys korostuu. *Päätöslauselmassa 1954* (2013) yleiskokous muistuttaa, että julkisen tiedon salaaminen pitää perustua lakiin ja salauspäätöksessä tulee ottaa yleinen etu huomioon. Sananvapauden ra-

joittamisen oikeudellisuuden todistustaakka on aina valtiolla. Toimittajilla on oikeus suojella lähteitään. Väärinkäytön estämiseksi parlamenttien tulee pystyä valvomaan myös salassa pidettäviä prosesseja. Varsinkin Yhdysvaltain salaisen palvelun urkintatapaukset ovat huolestuttava ilmiö ja yleiskokous aikoo seurata tilanteen kehittymistä. *Suosituksessa 2024* (2013) ministerikomitea saa kehotuksen muistuttaa jäsenmaita ratifioimaan EN:n *yleissopimus oikeudesta tutustua julkisiin asiakirjoihin* (CETS 205), jotta se tulisi voimaan. Myös kansainvälisen asiantuntijaryhmän vuonna 2013 laatimat periaatteet tiedon avoimuudesta ovat hyvät, ja niitä tulisi soveltaa jäsenmaissa.

Myös viranomaistoiminnan riippumattoman valvonnan toimivuus on ollut esillä kertomusvuonna. Alun perin Ruotsin parlamentissa luotu oikeusasiamiesjärjestelmä on levinnyt muiden pohjoismaiden kautta kaikkialle Eurooppaan ja on nykyään laajalti tunnustettu tapa varmistaa lakisidonnaisuuden toteutuminen viranomaistoiminnassa. Raportissa *Oikeusasiamiesinstituution vahvistaminen Euroopassa* (dok.12639) todetaan, että oikeusasiamiesinstituutio löytyy useimmista jäsenmaista, mutta mandaatin vahvuus vaihtelee. *Päätöslauselmassa 1959* (2013) yleiskokous korostaa oikeusasiamiehen tärkeää roolia ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltion toteutumisen valvojana ja kiittelee EU:n oikeusasiamiehen ja EN:n ihmisoikeusvaltuutetun toimintaa. Jokaisessa jäsenmaassa pitäisi olla oikeusasiamies. Jäsenmailla on kuitenkin oikeus päättää oikeusasiamiesjärjestelmän rakenteesta, mutta viranomaisvalvojan toimenkuvan tulisi olla ministerikomitean ja Venetsian toimikunnan suositusten mukainen. Niissä edellytetään, että oikeusasiamies on toiminnassaan riippumaton, parlamentin asettama ja varustettu rajattomilla oikeuksilla valvoa kaikkia viranomaisia. Yleiskokous myös muistuttaa, että kantelu-oikeus kuuluu kaikille tasavertaisesti.

Viranomaisten lakiin perustuva vastuu korostuu vapaudenriistotilanteissa, sillä vangitsemispäätöksellä rajoitetaan ihmisen vapautta. Siksi valtioilla on ehdoton velvollisuus varmistaa, että vankilaolot ovat kidutuskiellon mukaiset. Vankiloiden tilanahtaus on kuitenkin ongelma monessa EN:n jäsenmaissa. Suomessa on n. 100–105 vankia/100 vankilapaikkaa. Raportissa *Edistetään vaihtoehtoja vangitsemiselle* (dok.13174) todetaan,

että epäasialliset vankilaolot loukkaavat ihmisarvoa ja vaikeuttavat vankiloiden kuntoutustyötä. Raportissa tutkitaan erilaisia ilman vapaudenmenetystä toteutettavia toimenpiteitä vaihtoehtoina vangitsemiselle, ja *päätöslauselemassa 1938* (2013) yleiskokous huomauttaa, että esim. uutta teknologiaa ja muiden maiden parhaita käytäntöjä tulisi hyödyntää entistä paremmin jäsenmaissa. Ihmis-oikeusvelvoitteet tulee ottaa huomioon kaikissa vapaudenriistotoimenpiteissä. Ministerikomitean tulisi *suosituksen 2018* (2013) mukaan jatkaa aktiivista työtä asian eteen ja laatia uudet ohjeet, joissa teknologiakehitys otetaan huomioon.

3.2 Vapaa media ja ilmaisunvapaus

Internet on lyhyessä ajassa mullistanut tapamme toimia yhteiskunnassa. Käytössämme on nykyään rajaton määrä ilmaista tietoa, mikä edellyttää entistä parempaa valmiutta tarkastella tietoa kriittisesti ja varmistaa sen lainmukaisuus. Lainsäätäjä ei ole pysynyt perässä nopeassa muutostahdissa, mutta yleiskokous on vuosien mittaan muistuttanut, että sananvapautta voidaan rajoittaa vain laittoman sisällön osalta. Eriävät poliittiset mielipiteet eivät oikeuta sananvapauden rajoittamista, ja yleiskokous on muistuttanut vapaan median tärkeydestä demokratian toteutumiselle. Kaikilla on oikeus ilmaista mielipiteensä sekä uskonsa rauhanomaisesti, ilman pelkoa.

Tammikuun istunnossa yleiskokous käsittelee raporttia *Medianvapauden toteutuminen Euroopassa* (dok.13078). Siinä muistutetaan vapaan median merkityksestä demokratiassa ja sananvapauden tärkeästä asemasta ihmisoikeutena. Raportissa tuomitaan jäsenmaissa tapahtuneet toimittajien surmat, uhkaukset, pelottelut ja vainoamiset. Etenkin tilanne Venäjällä, Turkissa ja Valko-Venäjällä huolestuttaa, ja raportissa viitataan mm. Sergei Magnitskin surmaan sekä Turkin vankiloissa istuvien toimittajien suureen määrään. Myös Unkarin medialakiin toivotaan parannuksia. Lisäksi raportissa kritisoidaan sitä, ettei medianvapaus toteudu kaikkien maiden vaalikampanjoissa ja arvostellaan julkisen median kokemaa poliittista painostusta. *Päätöslauselemassa 1920* (2013) yleiskokous huomauttaa, että sananvapaus on keskeinen ihmisoikeus, joka velvoittaa suojelemaan toimittajia heihin kohdistuvilta hyökkäyksiltä.

Jäsenmaiden tulisi selvittää kaikki toimittajiin kohdistuvat rikostapaukset ja rangaista rikollisia. Medianvapauden toteuttamiseksi yleiskokous kehottaa jäsenmaita ottamaan mediaomistukseen liittyvät epäselvyydet tarkasteluun ja sallimaan myös hallituksen vastaiset mielipiteet julkisessa keskustelussa.

Kesäkuun istunnon kiireellisessä keskustelussa käsiteltiin useissa jäsenmaissa vuoden 2013 aikana järjestettyjä kansalaisten mielenosoituksia. Sosiaalinen media on mahdollistanut sen, että suuren määrän ihmisiä voidaan nykyään saada liikkeelle varsin lyhyellä varoitusaajalla. Erityisen huolen aiheuttaa kuitenkin viranomaisten kohtuuttomiksi muuttuneet vastatoimet protestiliikkeiden pysäyttämiseksi. Raportissa *Kansan protesti ja sen asettamat haasteet kokoontumis-, ilmaisun- ja medianvapauksille* (dok.13258) todetaan, että demokratiassa jokaisella on oikeus protestoida demokraattisesti valittua hallitusta vastaan. Vuonna 2013 suuria mielenosoituksia järjestettiin mm. Turkissa, Ruotsissa ja Ranskassa, mutta rauhallisesti alkaneet protestit yltyivät monissa tapauksissa väkivaltaisiksi yhteenotoiksi mielenosoittajien ja viranomaisten välillä. Useimmiten väkivalta johtui viranomaisten turhan vihamielisistä toimista. *Päätöslauselemassa 1947* (2013) yleiskokous muistuttaa, että ihmisoikeussopimus takaa kokoontumis- ja yhdistymisvapauden. Lainvalvojan tehtävä on huolehtia mielenosoittajien oikeuksista ja yleisestä turvallisuudesta. Tämä koskee sekä suunniteltuja että spontaaneja mielenosoituksia. Yleiskokous paheksuu liiallisen väkivallan käyttöä viime aikojen mielenosoituksissa ja muistuttaa mm. kyynelkaasun käytön haittavaikutuksista. Jäsenmaiden tulisi varmistaa lainsäädäntönsä yhdenmukaisuus ihmisoikeussopimusten ja peruseriaatteiden kanssa. Yleiskokous kehottaa pääsihteeriä laatimaan suuntaviivat ihmisoikeuksien takaamisesta mielenosoituksissa.

Uskonnollisiin yhteisöihin kohdistuva fyysinen ja henkinen väkivalta on lisääntynyt maailmanlaajuisesti, vaikka uskonnonvapaus on taattu YK:n peruskirjassa ja EN:n yleissopimuksissa. Raportissa *Ihmisoikeuksien suojeleminen liittyen uskuntoon ja uskoon sekä uskonnollisiin yhteisöihin kohdistuva väkivalta* (dok.13157) ilmaistaan huoli sekä kristittyihin kohdistuvasta lisääntyvästä väkivallasta erityisesti Lähi-idässä että muslimeihin kohdistuvasta väkivallasta kristillisissä maissa.

Uskonnonvapauteen kuuluu oikeus harjoittaa avoimesti uskontoaan ja ilmaista uskoaan ilman pelkoa. Uskonnollisia äärimuotoja torjutaan valituksella ja vuoropuhelulla. *Päätöslauselmassa 1928* (2013) yleiskokous tuomitsee uskonnollisiin yhteisöihin kohdistuvan väkivallan sanan- ja uskonnonvapauden loukkauksina. Jäsenmaiden tulisi huolehtia siitä, että lainsäädäntö takaa uskonnollisten yhteisöjen oikeuden kokoontumiseen ja uskontonsa harjoittamiseen. Uskonnonvapaus pitää ottaa huomioon opetuksessa, terveydenhuollossa ja julkishallinnossa lakien asettamien rajojen puitteissa. Vakaumukselliset perustelut tulee ottaa huomioon myös asepalveluksessa. EN:n arvoihin kuuluu myös vanhempien oikeus antaa lapselle uskontoon perustuvaa opetusta. Uskonnollisten johtajien tulisi tuomita väkivalta ja kunnioittaa muita uskontoja. EU voisi valvoa uskonnollisten vähemmistöjen tilannetta ulkosuhteissaan.

3.3 Oikeusnormiston kehittäminen

Yksi Euroopan neuvoston tärkeimmistä tehtävistä on laatia kansainvälisesti sitovia sopimuksia, joiden tarkoituksena on edistää järjestön peruseriaatteiden ja arvojen toteutumista sekä tukea jäsenvaltioita kansallisen lainsäädännön laadinnassa. Viime vuosina on havaittu, että osa sopimuksista on vanhentunut tai jäänyt ratifioimatta. Pääsihteerin Jaglandin toimesta on käynnistetty EN:n sopimusten uudistamistyö, jonka tarkoituksena on karsia tarpeettomiksi luokiteltuja sopimuksia ja virtaviivaistaa oikeusnormistoa. EN:ssä on tähän mennessä laadittu 214 yleissopimusta. Kertomusvuonna yleiskokous on käsitellyt lausuntoja laitonta elinkauppaa koskevan yleissopimuksen luonnoksesta sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen alaisuuteen tulevasta 15. ja 16. lisäpöytäkirjasta.

EN:n ministerikomitea ja YK päättivät vuonna 2008 tehdä yhteisen tutkimuksen laittomasta elin- ja kudaskaupasta. Sen tuloksena syntyneessä suosituksessa ehdotetaan oikeudellisesti sitovaa yleissopimusta, joka sisältäisi elin- ja kudokaupan määritelmän sekä toimet elinkaupan ehkäisemiseksi, uhrien suojelemiseksi ja rikollisten rangaistamiseksi. Yleiskokouksen vuonna 2011 hyväksymässä *päätöslauselmassa 1782* (2011) *ihmisten*

epäinhimillisestä kohtelusta ja laittomasta elinkaupasta Kosovossa (dok.12462) osoitettiin tukea näille suunnitelmille. Ensimmäinen sopimusluonnos valmistui joulukuussa 2012, ja se lähetettiin normaaliin tapaan lausuntokierrokselle yleiskokoukseen. Raportissa *Tavoitteena ihmisperäisten elinten, kudosten ja solujen laitonta kauppaa estävä eurooppalainen yleissopimus* (dok.13082+lisäys) ministerikomitea saa kiitosta sopimusluonnoksesta, joka valmistuessaan tulee olemaan ensimmäinen laatuaan. *Suosituksessa 2009* (2013) yleiskokous kuitenkin huomauttaa, että sopimusluonnos ei sisällä riittäviä toimenpiteitä elinkaupan syiden eliminomiseksi. Lisäksi kaksoisrangaistavuuteen tulee puuttua, jotta välttyään elinluovutusturismilta. Marraskuun pysyvän komitean kokouksessa hyväksytyssä raportissa *Ehdotus Euroopan neuvoston sopimukseksi elinkauppaa vastaan* (dok.13338) pidetään erittäin tärkeänä, että sopimus avataan myös EN:n ulkopuolisille valtioille. Laiton elinkauppa on maailmanlaajuinen ongelma, ja sitä tulee torjua yhteisin keinoin. Samalla Euroopan neuvoston merkitys kansainvälisen oikeusnormiston kehittäjänä kasvaa. Yleiskokous pitää kuitenkin *lausunnossaan 286* (2013) valitettavana, että sopimusteksti on liian rikosoikeudellinen, minkä johdosta elinkaupan ehkäisytoimenpiteitä tai uhrien suojelua ei oteta sopimuksessa riittävästi huomioon. Sopimukseen tulisi myös lisätä viittaus elinpulaan, mikä on elinkaupan esiintymisen suurimpia syitä. Lisäksi yleiskokous kehottaa poistamaan ainakin osan sopimuksen sallimista varaumista tai, jollei tämä ole mahdollista, jäsenmaita hyväksymään sopimuksen ilman varauksia.

Elinkauppasopimus on tärkeä esimerkki siitä, miten EN:n sopimuskirjon aiheet ovat globalisaation myötä laajentuneet koskemaan myös Euroopan rajojen ulkopuolella olevia mutta myös Eurooppaan vaikuttavia ihmisoikeusongelmia. Mm. terrorismia, ihmiskauppaa, tietojen julkisuutta, kyberturvallisuutta ja lapsiin kohdistuvaa seksuaalista väkivaltaa käsittelevät sopimukset ovat vaikutuksiltaan maailmanlaajuisia. Raportissa *Euroopan neuvoston ulkopuolisten maiden liittyminen EN:n yleissopimukseen* (dok.13291) todetaan, että vain 41 EN:n 213 sopimuksesta ovat ei-jäsenmailta suljettuja. *Päätöslauselmassa 1961* (2013) yleiskokous korostaa, että laaja liittyminen EN:n sopimukseen edistäisi ihmisoikeuksien, demokratian

ja oikeusvaltioperiaatteen toteutumista kaikkialla ja lisäksi myös EN:n näkyvyyttä ja uskottavuutta maailmalla. Ei-jäsenmaiden liittyminen sopimukseen edellyttää, että sopimuksen toteutumista valvotaan tehokkaasti myös niiden osalta. *Suosituksessa 2029* (2013) yleiskokous esittää, että ei-jäsenille myönnettäisiin tarkkailija-asema sopimusten valvontaelimissä. Ministerikomitea voisi lisäksi harkita, voisivatko ei-jäsenmaat osallistua myös sopimuksien muihin prosesseihin, kuten asiantuntija-eliimiin.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) tehokkuus ja toimivuus ovat olleet yleiskokouksen asialistalla jo monta vuotta. Suurin huoli on ollut juttujen suuri määrä ja päätöksenteon hitaus. Tilanteeseen puuttumiseksi laadittiin 14. lisäpöytäkirja, joka tullessaan voimaan vuonna 2010 mm. mahdollisti perusteettomien valitusten käsittelyn yhden tuomarin kokoonpanossa. Siitä lähtien EN:n puheenjohtajamaat ovat panostaneet EIT:n tehostamiseen. Vuonna 2012 Ison-Britannian puheenjohtajuuskaudella hyväksytyn Brightonin julkilausuman myötä esitetyt uudistukset ovat edistäneet EIT:n jutturuuhkan purkamista. Julkilausumassa esitettiin kahta uutta Euroopan ihmisoikeussopimuksen alaisuuteen tulevaa lisäpöytäkirjaa. *Luonnos Euroopan ihmisoikeussopimuksen alaisuuteen laadittavasta 15. lisäpöytäkirjasta* (dok.13154) käsiteltiin huhtikuun istunnossa. Siinä esitetään toissijaisuusperiaatteen ja harkintamarginaalin lisäämistä ihmisoikeussopimuksen johdantoon. Näiden tarkoituksena on vahvistaa EIT:n täydentävää roolia kansallisiin tuomioistuimiin nähden. Myös tuomareiden ikärajoite poistuu ja valitusaika lyhenee neljään kuukauteen. Lisäpöytäkirja, joka edellyttää jäsenmaiden ratifiointia tullakseen voimaan, sisältää myös toimenpiteitä valitusten hylkäämisen ja käsittelyn helpottamiseksi. *Lausunnossa 284* (2013) yleiskokous hyväksyy yllä mainitut ehdotukset ja korostaa toimenpiteiden merkitystä nimenomaan EIT:n tehostamiseksi.

Vuoden 2012 Brightonin julkilausuma edellyttää lisäksi muita uudistuksia, joihin kuuluu myös EIT:n ja kansallisten oikeuslaitosten välisen vuoropuhelun vahvistaminen. Kesäkuun täysistunnossa yleiskokous käsittelee raportin *Euroopan ihmisoikeussopimuksen alaisuuteen laadittava 16. lisäpöytäkirja* (dok.13220). Sen myötä jäsenmaiden korkeimmat oikeusasteet saavat oikeuden pyytää

EIT:ltä neuvoa-antavia lausuntoja ihmisoikeussopimuksen tulkintaan liittyvissä asioissa. EIT päättää kuitenkin itse lausunnon antamisesta. Yleiskokous kiittelee ministerikomiteaa *lausunnossa 287* (2013) lisäpöytäkirjaluonnoksesta, jolla halutaan parantaa mahdollisuutta saada tapaukset ratkaistua jo kansallisella tasolla ja siten helpottaa EIT:n työtaakkaa. Lisäpöytäkirja edellyttää kymmenen ratifiointia tullakseen voimaan. Suomi on allekirjoittanut molemmat lisäpöytäkirjat.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on ollut esillä täysistunnon keskusteluissa myös yleisemmällä tasolla, sillä jutturuuhkan suurimmiksi syiksi on todettu toistuvien tapausten suuri määrä sekä joidenkin jäsenmaiden rakenteelliset ongelmat, jotka johtavat vaikeuksiin päätösten täytäntöönpanossa. Raportissa *Strasbourg'n tuomioistuimen toimintakyvyn varmistaminen: rakenteellisia puutteita jäsenmaissa* (dok.13087) todetaan, että Bulgariassa, Italiassa, Kreikassa, Moldovassa, Puolassa, Romaniassa, Turkissa, Ukrainassa ja Venäjällä nämä ongelmat liittyvät mm. ylipitkiin oikeudenkäynteihin ja vangitsemisiin, puutteisiin kansallisten tuomioiden toimeenpanossa ja epäinhimillisen kohtelun tutkimatta jättämiseen. EIT:n toimintakyky heikkenee kun sen päätöksiä ja siten ihmisoikeussopimusta ei sovelleta jäsenmaissa. Yleiskokous muistuttaa *päätöslauselmassa 1914* (2013), että ihmisoikeuksien soveltaminen on valtioiden vastuulla ja EIT-päätökset on otettava huomioon lainsäädännössä. Yleiskokous kehottaa jäsenmaita panostamaan täytäntöönpanon valvontaan ja vahvistamaan parlamenttien valvovaa roolia. *Suosituksessa 2007* (2013) ministerikomitealle esitetään ehdotus kehittää EIT:n oikeustapaustietokantaa, lisätä seurantaa sekä vaatia järeämpiä toimenpiteitä EIT:n tuomioiden täytäntöön panemiseksi.

Lokakuun täysistunnossa käydyssä kiireellisessä keskustelussa yleiskokous muistutti, että Euroopan neuvoston ihmisoikeusnormisto ja varsinkin ihmisoikeussopimus muodostavat kattavan pohjan ihmisoikeuksille ja oikeusvaltioperiaatteelle Euroopassa. Keskustelun taustalla on EU:ssa esitetty ehdotus EU:n sisäisestä monitorointimekanismista, jonka avulla EU voisi valvoa ihmisoikeuksien ja demokratiaperiaatteiden noudattamista jäsenmaissa. Raportissa *Euroopan unionin ja Euroopan neuvoston ihmisoikeusagendat: synergiaa ei päällekkäisyyksiä!* (dok.13321) koroste-

taan, että EN:n ihmisoikeusstandardit koskevat myös EU:ta, ja että Euroopan-laajuisia standardeja ei saa heikentää jäsenmaissa tai EU:n toimesta. Päällekkäisten ja sivuavien toimintojen luomisessa on riskinä, että maat valitsevat itselleen sopivat säännöt. Lisäksi se on kallista ja turhaa työtä. *Suosituksessa 2027* (2013) yleiskokous toteaa, että järjestöjen tulisi keskittyä synergioihin ja että EU:n liittyminen ihmisoikeussopimukseen tulee ratkaisemaan monta ongelmaa. Yleiskokous korostaa, että Venetsian toimikunta osoitti kykynsä laadukkaaseen ja puolueettomaan arvioon Unkarista ja muistuttaa, että Euroopan ihmisoikeussopimus on merkittävin eurooppalainen ihmisoikeudellinen työkalu. Yleiskokous tuomitsee kaikki yritykset sopimuksen arvovallan vesittämiseksi.

3.4 Tasa-arvon toteutuminen sukupuolinäkökulmasta

Naisten ja miesten välisen tasa-arvon toteutumisen kuuluu yleiskokouksen asialistan toistuviin aiheisiin, sillä edistysaskeleista huolimatta ollaan edelleen kaukana tavoitteista. Yleiskokous on tarkastellut tasa-arvokysymystä mm. perheväkivallan ja perhevapaiden näkökulmasta, mutta myös seksuaalivähemmistöihin kohdistuvan syrjinnän ja sukupuoli-identiteetin kannalta. Kertomusvuonna yleiskokous on yhdessä YK:n naisten asemaa käsittelevän toimikunnan kanssa panostanut naisiin kohdistuvan- ja perheväkivallan poistamiseen sekä siihen tarkoitukseen laaditun Istanbulin sopimuksen voimaansaattamiseen.

Marraskuussa Wienissä järjestetyssä pysyvän komitean kokouksessa muistutettiin, että *naisiin kohdistuva väkivalta* on vakava ihmisoikeusongelma, jonka poistamiseen tulee panostaa entistä enemmän. *Euroopan tilannetta* tutkivassa *raportissa* (dok.13349) todetaan, että vaikka lähes 30 % naisista kokee väkivaltaa joskus elämänsä aikana, perheväkivallan esiintymistä, vakavuutta ja seurauksia vähätellään usein jäsenmaissa. Lisäksi taluskriisin aiheuttamat säästöpainheet vaikeuttavat uhrien tukitoimenpiteiden rahoittamista. Yleiskokous vaatii asennemuutosta ja kehottaa *päätöslausemassa 1963* (2013) jäsenmaita ratifioimaan EN:n *yleissopimuksen naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta* (Istanbulin sopimus) (CETS 210) viipymättä. Vuoden 2013 loppuun mennessä sopimuksen on ratifioinut

kahdeksan jäsenmaata (Albania, Bosnia-Hertsegovina, Italia, Itävalta, Montenegro, Portugali, Serbia, Turkki), mutta vielä tarvitaan kaksi ratifointia, jotta sopimus tulisi voimaan. Suomen ratifointityö on vielä kesken. Yleiskokous kehottaa *suosituksessa 2030* (2013) ministerikomiteaa olemaan asiassa aktiivinen sekä edistämään mm. tilastojen keräämistä ja vahvistamaan oikeudellisia kehyksiä. Yleiskokouksen tasa-arvokomiteassa toimii ”Women free from violence” -verkosto, jonka tehtävänä on lisätä parlamentaarikoiden tietoisuutta Istanbulin sopimuksen sisällöstä ja sen soveltamisesta. Verkosto on mm. laatinut parlamentaarikoille käsikirjan, jossa käydään läpi sopimuksen sisältöä, sillä sopimus edellyttää parlamentaarikoilta aktiivisuutta sopimuksen valvonnassa. Suomen edustaja verkostossa on varajäsen *Riitta Myller* (sd).

Psykologisen väkivallan ja vainoamisen kriminalisointia edellytetään Istanbulin sopimuksen artikloissa 33 ja 34. *Vainoamista* käsittelevässä *raportissa* (dok.13336) teko määritellään toiseen henkilöön kohdistuvana jatkuvana ja ajan myötä lisääntyvänä psykologisena häirintänä. Vaino voi tapahtua niin kotona kuin yleisillä paikoilla tai jopa internetin välityksellä. Kybervainoaminen on kasvava ilmiö. Vainoamisen uhri ilmoittaa harvoin kokemuksistaan, vaikka pitkittynyt vaino voi johtaa väkivaltaan ja jopa kuolemantapauksiin. Ilmiöön liittyy edelleen paljon harhaluuloja. *Päätöslausemassa 1962* (2013) yleiskokous toteaa, että psykologinen häirintä ja asiaton puuttuminen henkilön yksityiselämään ovat ihmisoikeusloukkauksia, joilla voi olla vakavia seurauksia. Jäsenmaita kehoitetaan kriminalisoimaan vainoaminen, kouluttamaan poliiseja ja panostamaan tietoisuuden lisäämiseen. Uhreille tulee tarjota tukea ja vainoajille kuntoutustoimenpiteitä. Parlamentaarikot voivat edistää asiaa omalla toiminnallaan ja pitämällä aihetta esillä keskusteluisa. Suomi kriminalisoi vainomaisen lokakuussa 2013.

Istanbulin sopimus koskee myös seksuaalivähemmistöjä, sillä se on ensimmäinen oikeudellisesti sitova kansainvälinen sopimus, joka sisältää viittauksen sukupuoli-identiteettiin. Seksuaalivähemmistöihin kohdistuva väkivalta on viime aikoina lisääntynyt joissakin jäsenmaissa. *Raportissa Seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoli-identiteettiin perustuvan syrjinnän torjuminen* (dok.13223)

todetaan jäsenmaiden (ml. Suomi) panostaneen viime vuosina LHBTI-henkilöiden (homot, lesbot, bi- ja transhenkilöt ja intersukupuoliset) syrjinnän kitkemiseksi. Tilanne on parantunut niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla, mutta joissakin EN:n jäsenmaissa hyväksytyt homopropagandan kieltävät lait ovat askel taaksepäin. *Päätöslauselmassa 1948* (2013) tuomitaan mm. Georgiassa, Liettuassa, Moldovassa, Puolassa, Ukrainassa ja Venäjällä hyväksytyt homopropagandan kieltävät lait ja toimenpiteet sekä viitataan Venetsian toimikunnan lausuntoon. Jäsenmaita kehoitetaan puuttumaan syrjintään ja syrjittyihin kohdistuvaan väkivaltaan sekä kumoamaan syrjivät lait. Leimaavaa kieltä tulee välttää ja aiheesta tulee käydä asiallista keskustelua. *Suosituksessa 2021* (2013) ministerikomiteaa kehoitetaan edelleen vahvistamaan LHBTI-henkilöiden oikeuksien toteutumista ja jatkamaan homopropaganda-keskustelun seurantaa.

Raportti *Painostuksella toteutettujen sterilisaatioiden ja kastraatioiden lopettaminen* (dok.13215) liittyy myös sukupuolivähemmistöihin, sillä etenkin sukupuoltaan korjaavia henkilöitä saataan edelleen joissakin maissa pakottaa sterilisaatioon tai kastraatioon, mikä loukkaa ihmisarvoa ja perusoikeuksia. Historian saatossa toimenpide on tehty romaniniaisille, seksuaalirikollisille, transsukupuolisille, vammaisille ja vähemmistön edustajille rotuhygieniaperustein. Pakkotoimenpiteet ovat nykyään harvinaisia, mutta myös oman suostumuksen takana saattaa olla painostusta. *Päätöslauselmassa 1945* (2013) esitetään sterilisaation ja kastraation sallivien viittausten poistamista jäsenmaiden lainsäädännöstä. Uhrit ansaitsevat hyvityksen, anteeksipyyntöä ja tuen. Kidutuksen vastaisen komitean (CPT) ja ihmisoikeusvaltuutetun tulisi seurata tilanteen kehittymistä jäsenmaissa.

Sukupuolten välinen epätasa-arvo näkyy myös työelämässä. Miehet ovat edelleen etulyöntiasemassa monilla aloilla ja naisilla on usein päävastuu kotitaloudesta. Raportissa *Sukupuolten välinen tasa-arvo, yksityis- ja työelämän yhteensovittaminen ja jaettu vastuu* (dok.13080) todetaan, että työ- ja yksityiselämän yhteensovittamisen haasteet koskevat kaikkia sukupuolesta riippumatta, mutta naisia syrjitään edelleen esim. palkka- ja urakehityksessä. Talouskriisin vaikutukset näkyvät kuitenkin etenkin miespainotteisilla aloilla.

Päätöslauselman 1921 (2013) mukaan tarvitaan parempaa yhteistyötä yritysten ja viranomaisten välillä. Lisäksi jäsenmaiden tulisi oppia toistensa parhaista käytännöistä ja kehittää päivähoitoa, työläinsäädäntöä sekä perhevapaakäytäntöjä. Konkreettisia toimia tähän ehdotetaan raportissa *Vanhempainvapaa keinona edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa* (dok.13207). Siinä korostetaan, että vaikka perhevapaakäytäntö on miltei kaikissa jäsenmaissa, sen käyttö on vähäistä ja yleisempi naisten keskuudessa. Tilanne johtuu usein asenteista ja palkkaeroista. Vanhempainvapaan käytön lisäämiseksi *päätöslauselmassa 1939* (2013) ehdotetaan sukupuolineutraalia vapaajärjestelmää, jossa osa ajasta kuuluisi vain isälle. Lisäksi vapaan tulisi olla mahdollisimman joustava ja riippumaton työntekijän työsuhteen muodosta.

3.5 Lasten ja nuorten oikeudet

Lasten ja nuorten oikeudet ovat toistuva teema yleiskokouksen käsittelemässä raporteissa. Yleiskokous on moneen otteeseen korostanut, että lapsilla ja nuorilla on samat ihmisoikeudet kuin aikuisillakin. Siitä huolimatta on tärkeää käsitellä lapsia ja nuoria koskevia oikeuksia erillisissä yleissopimuksissa, jotta lasten ja nuorten erityisasema voitaisiin ottaa paremmin huomioon yhteiskunnassa ja päätöksenteossa.

Yleiskokous käynnisti vuonna 2010 ”ONE in FIVE” -kampanjan lapsiin kohdistuvan (seksuaalisen) väkivallan torjumiseksi, jonka tarkoituksena on edistää *lasten suojelemiseksi seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan koskevan yleissopimuksen* (Lanzaroten sopimus) (CETS 201) ratifiointia jäsenmaissa. Kampanjan *väliaikaisraportissa* (dok.13151) todetaan yleiskokouksen olevan tavoitteessaan, ja että aiheen näkyvyys on ollut suurta sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Lanzaroten sopimus tuli voimaan 2010 ja sen on allekirjoittanut kaikki jäsenmaat paitsi Tšekki. *Suosituksessa 2013* (2013) ministerikomitealta pyydetään riittäviä resursseja kampanjan jatkoa varten ja aiheen näkyvyyden sekä toimenpiteiden merkityksellisyyden lisäämiseksi. Kampanjan puitteissa on käsitelty myös *lapsiseksiturismia ja sen torjuntaa*. Aihetta käsittelevässä *raportissa* (dok.13152) lapsiseksituriisti määritellään henkilöksi, joka matkustaa paikkaan, jossa hän hyväksikäyttää seksuaalisesti

alikäisiä. Lapsen ihmisoikeuksia loukkaava maailmanlaajuinen ongelma on lisääntynyt sitä mukaa kun matkustaminen on helpottunut. Ilmiö on kasvussa etenkin EN:n itäisissä jäsenmaissa. *Päätöslauselemassa 1926* (2013) todetaan, että seksirikollisten matkustamisen rajoittaminen onnistuu vain yhteisillä kansainvälisillä sopimuksilla ja standardeilla sekä laajalla yhteistyöllä yksityisen ja julkisen sektorin välillä. Ehkäisevät toimenpiteet, rikollisten rankaiseminen, uhrien suojeleminen ja yhteistyömekanismien kehittäminen ovat keskiössä. Kaikkia jäsenmaita kehoitetaan ratifioimaan Lanzaroten sopimus pikaisesti. Suomi ratifioi sopimuksen lokakuussa 2011.

Lokakuun istunnossa hyväksytyssä raportissa *Lapsen oikeus ruumiilliseen koskemattomuuteen* (dok.13297) muistutetaan, että ihmisoikeussopimusten mukaan lapsilla on samat oikeudet ruumiilliseen koskemattomuuteen ja terveyteen kuin aikuisilla. Silti toimenpiteitä, kuten tyttöjen sukupuolielinten silpominen, poikien ympärileikkaukset tai vauvoille tehty sukupuolenkorjaukset pidetään uskonnollisista tai kulttuurillisista syistä jopa oikeutettuina ja lapsille hyödyllisinä. Taaperoiden korvien rei'ittäminen, tatuoinnit ja kauneusleikkaukset tehdään usein vain vanhempien iloksi. *Päätöslauselemassa 1952* (2013) yleiskokous muistuttaa ihmisoikeussopimuksista, joiden mukaan lapsia tulisi suojella heihin kohdistuvalta väkivallalta. Jäsenmaiden tulisi pohtia ei-lääkinnällisesti perusteltujen toimenpiteiden soveltuvuutta lapsen edun kanssa ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin lasten suojelemiseksi. *Suosituksessa 2023* (2013) ministerikomitea saa kehotuksen sisällyttää oikeus ruumiilliseen koskemattomuuteen EN:n vuoden 2015 lapsen oikeuksien strategiaan.

Lapsen oikeuksia on käsitelty myös *romanilapsiin kohdistuvan syrjinnän* näkökulmasta. Ongelma on merkittävä, sillä noin puolet Euroopan romaniväestöstä on alikäisiä. Aiheita käsittelevän *raportin* (dok.13158) mukaan usealla romanilapsella syrjintä alkaa jo ennen syntymää ja jatkuu läpi elämän. Olemattomat neuvolapalvelut, lapsiköyhyys, huonot asuinolot sekä puutteelliset koulutusmahdollisuudet estävät lasten mahdollisuutta vaikuttaa omaan elämään. Syrjinnän torjumiseksi jäsenmaita kehoitetaan *päätöslauselemassa 1927* (2013) panostamaan varhaislapsuuden palveluihin, helpottamaan romanilasten osal-

listumista koulutukseen ja lopettamaan lasten erottelu kouluissa. Lisäksi julkisuuden henkilöitä muistutetaan vastuusta välttää stereotyyppistä ja leimaavaa kielenkäyttöä.

Myös nuoret ja nuorten oikeudet ovat olleet esillä yleiskokouksen keskusteluissa kertomusvuonna. Ed. *Antti Kaikkonen* (kesk) laati jo vuonna 2009 aloitteen, jonka pohjalta yleiskokous hyväksyi ehdotuksen nuorten oikeuksia koskevasta yleissopimuksesta vuonna 2011. Se ei kuitenkaan johtanut ministerikomiteassa toimenpiteisiin, joten yleiskokous päätti laatia asiasta raportin *Nuorten perusoikeuksien toteutuminen* (dok.13156). Siinä todetaan, että demografisten muutosten ja talouskriisin seurauksena nuoret jäävät yhä useammin syrjään. Siksi tarvitaan erityisesti nuorten oikeuksia suojaavaa normistoa ja toimenpiteitä. Ministerikomitean tulisi *suosituksen 2015* (2013) mukaisesti laatia asiasta suositus sekä kehittää työkaluja nuorten oikeuksien tukemiseksi jäsenmaissa yhteistyössä olemassa olevien hankkeiden ja ohjelmien kanssa. Tulisi myös pohtia nuorten asioita edistävän EN:n oikeusasiamiehen asettamista.

Nuorten tilannetta pohditaan myös raportissa *Nuoret eurooppalaiset: kiireellinen koulutuksellinen haaste* (dok.13155), jossa nuorisotyöttömyyslukujen valossa kysytään, täyttääkö nykyinen koulutustarjonta työmarkkinoiden vaatimukset? Koulutusta tulisi käsitellä kokonaisvaltaisena prosessina ja kaikki koulutustasot ansaitsevat tasavertaisen arvostuksen, sillä kaikenlaisella koulutuksella on suuri merkitys niin ihmisen elintason kuin hyvinvointiinkin. *Päätöslauselemassa 1930* (2013) jäsenmaita kehoitetaan nostamaan koulutusasiat asialistan kärkeen ja varmistamaan koulutustarjonnan soveltuvuus työelämän tarpeisiin. *Suosituksessa 2014* (2013) ministerikomitealta toivotaan uusia työkaluja elinikäisen oppimisen tukemiseksi sekä ohjeita vapaan sivistystyön merkityksen vahvistamiseksi käyttämällä esimerkkejä eri jäsenmaista. Aiheeseen liittyy myös vahvasti raportti *Kulttuuri ja koulutus parlamenttien tuella: Eurooppalaisia käytäntöjä* (dok.13142), jonka mukaan kansallisten parlamenttien tulisi pitää kulttuuri ja koulutus esillä keskusteluissa, valvoa hallituksen toimenpiteitä ja tavoitteiden asettamista sekä varmistaa resurssi- ja tukijärjestelmien toimivuus. Kulttuuri ja koulutus edistävät demokratiaa, ja parlamenteilla on vas-

tuu näiden tukemisessa. *Päätöslauselmassa 1929* (2013) parlamentteja kehoitetaan hyödyntämään EN:n työkaluja, käymään julkista keskustelua aiheesta ja panostamaan yhteistyöhön. Myös EN:n kansallisilla valtuuskunnilla on tässä tärkeä rooli.

3.6 Siirtolaiset – kiireellinen ihmisoikeuspulma

Maahanmuuttajien ja pakolaisten tilanne on nykypäivämme suurimpia ihmisoikeushaasteita. Talouskriisi ja Euroopan rajojen lähellä olevat kriisit ja konfliktit ovat vaikeuttaneet niin siirtolaisten kuin vastaanottavienkin maiden tilannetta entisestään. Euroopan unionin laittoman maahanmuuton torjuntaohjelman myötä EU-maihin pyrkivät turvapaikanhakijat pysäytetään yleensä jo EU:n rajojen ulkopuolella esim. Turkissa, Balkanin maissa, Venäjällä ja Ukrainassa. Tämä aiheuttaa suuria ongelmia ja haasteita ihmisoikeuksien toteutumiselle, sillä *EU:n itäisen rajan ulkopuolella tapahtuvien erilaisten maahanmuutto- ja turvapaikanhakuhaasteiden hallinnointi* (dok.13163) –raportin mukaan näillä mailla ei ole riittäviä resursseja pakolaisten vastaanottamiseksi. Etenkään säilöönnotto ei aina täytä ihmisoikeusstandardeja, ja maasta poistamiset saatetaan toteuttaa kyseenalaisin keinoin. *Päätöslauselmassa 1933* (2013) EU:lta peräänkuulutetaan riittävää tukea ja apua pakolais- ja maahanmuuttovirroista kärsiville maille. Lisäksi vastaanottajamaita ohjeistetaan vastaanottokäytäntöjen kehittämiseksi. Yleiskokous myös muistuttaa jäsenmaita palauttamiskiellosta.

EU:n ulkorajojen valvonnan tiukentaminen on kasvattanut myös EU:n rajaturvallisuusvirasto Frontexin roolia. EU:n jäsenmaiden vastuulla olevaan tehtävään liittyy paljon ihmisoikeusvelvoitteita. Aihetta tutkivassa raportissa *Frontex: ihmisoikeusvelvoitteet* (dok.13161) huomautetaan, että viraston päällimmäinen tehtävä on turvallisuuden ylläpitäminen, jolloin ihmisoikeuksien kunnioittaminen saattaa jäädä vähemmälle huomiolle. Ongelmia esiintyy niin rakenteellisella kuin operatiivisella tasolla. Euroopan komission puuttuttua asiaan Frontexilla on nykyään ihmisoikeusstrategia, ja *päätöslauselma 1932* (2013) sisältää toimenpide-ehdotuksia ihmisoikeusstrategian ja -käytäntöjen toimeenpanemiseksi järjestössä. Näiden toteuttamiseksi tarvitaan selkeämpää

vastuunjako, toiminnan läpinäkyvyyttä ja demokraattista valvontaa. Ihmisoikeusajattelua tarvitaan sekä toiminnallisella että hallinnollisella tasolla. Yleiskokous kehottaa *suosituksessa 2016* (2013) ministerikomiteaa varmistamaan, että EU ja sen jäsenmaat ottavat ihmisoikeudet ja standardit huomioon Frontexin toimintaa suunniteltaessaan.

Aihe on esillä myös ed. *Anne-Mari Virolaisen* (kok) raportissa *Laittomien ja kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden maahanmuuttajien maitse, meritse ja ilmaitse tapahtuvan palauttamisen valvonta* (dok.13351), sillä mm. Frontexin hallinnoimilla maasta poistamisiin tarkoitetuilla palautuslennoilla on ilmennyt puutteita ihmisoikeuksien toteutumisessa. Palautukset ovat tärkeä osa jäsenmaiden maahanmuuttopolitiikkaa, mutta niiden aikana tapahtuneet vakavat henkilövahingot ovat osoittaneet ongelmia olevan käytännön toteutuksessa. EU:n jäsenmaiden yksin tai yhteisesti järjestetyillä lennoilla pitää olla selkeä vastuunkantaja sekä yhteiset säännöt ja standardit esim. voimankäytölle ja henkilökunnan koulutukselle. Väärinkäytön ja ongelmatilanteiden välttämiseksi *suosituksessa 2028* (2013) korostetaan, että palautusprosessia tulisi valvoa alusta loppuun riippumattoman valvontaelimen toimesta. Lisäksi palautettaville tulee antaa riittävästi aikaa valmistautua palautukseen. Ministerikomiteaa kehoitetaan perustamaan asiantuntijaryhmä pohdimaan yhteisiä standardeja mm. voimankäytölle ja saattohenkilökunnan riittävälle koulutukselle ja turvallisuudelle. Vapaaehtoista paluuta tulee edistää, sillä se on inhimillisin ja kustannustehokain palautusmuoto. Ihmisoikeuksia kunnioittava palautusprosessi on nopea, tehokas, avoin ja ammattimaisesti hoidettu.

Myös Euroopassa oleskelevilla maahanmuuttajilla riittää haasteita. Talouskriisissä työllistymisen on vaikeutunut, ja maahanmuuttajiin kohdistuvat hyväksikäyttötapaukset ovat lisääntyneet. Raportissa *Työperäiseen maahanmuuttoon liittyvä ihmiskauppa* (dok.13086) todetaan, että moderniksi orjuudeksi kutsuttu työperäinen ihmiskauppa on vakava ongelma ja ihmisoikeusloukkaus. Arviolta 44 % maailman 20,9 miljoonasta pakkotyöläisestä on ihmiskaupan uhreja. Naiset, lapset ja romanit ovat enemmistössä ja heitä on monilla eri aloilla (siivousala, maanviljely, rakennusala jne.). Työperäinen ihmiskauppa on vahvasti sidoksissa

järjestäytyneeseen rikollisuuteen, ja uhrit kuuluvat yleensä kaikkein haavoittuvimpiin ryhmiin. Tapauksista kuitenkin vain n. 10 % tulee viranomaisten tietoon, ja ne käsitellään oikeudessa usein väärällä rikosnimikkeellä. Ed. *Pirkko Mattilan* (ps) laatiman kommenttiraportin mukaisesti *päätöslauselmassa 1922* (2013) ehdotetaan jokaiseen jäsenmaahan riippumatonta ihmiskaupparaportointia, jonka tehtävänä on seurata oman maan tilannetta ja raportoida siitä parlamentille ja hallitukselle. Suomessa tätä tehtävää hoitaa vähemmistövaltuutettu. Yleiskokouksen mukaan ilmiön torjunta edellyttää lisäksi harmaan talouden kitkemistä, laajaa kansallista ja kansainvälistä viranomaisyhteistyötä sekä toimivaa työläisäädäntöä. Ihmiskauppalainsäädännön painopiste tulisi olla uhrien tunnistamisessa. Myös syytösteeseen asettamisen kriteerejä tulisi laajentaa. *Suosituksessa 2011* (2013) yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa varmistamaan ihmiskaupan valvontaelimen Gretan resurssien riittävyyden ja toivoo aiheen pysyvän agendalla.

Myös sisäiset evakot ja konflikteissa kadonneet liittyvät väestön liikkumiseen, etenkin paetessaan konflikteja. Raportissa *Euroopan konflikteissa kadonneet henkilöt: pitkä tie humanitaaristen ratkaisujen löytämiseksi* (dok.13294) pidetään huolestuttavana, että yli 20 000 ihmistä on edelleen kadoksissa Kyproksen, Balkanin sekä Pohjois- ja Etelä-Kaukasian konfliktien seurauksena. Ihmis-kohtaloiden hidaskasvu vaikeuttaa entisten vihollisvaltioiden sovittelua. Poliittisen tahdon ja kansainvälisen yhteistyön puute johtaa menetelmien hajanaisuuteen ja hitauteen. *Päätöslauselmassa 1956* (2013) yleiskokous muistuttaa jäsenmaita velvollisuudesta selvittää kadonneiden kohtalo ja viittaa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen laajaan oikeuskäytäntöön. Lainsäädäntöä tulee kehittää ja selvitystuloksista pitää tiedottaa perheille. Lisäksi tarvitaan toimenpiteitä ihmisten katoamisen estämiseksi. Selvitysproses- sissa on viisi prioriteettia: kadonneen perheen pitää olla toiminnan keskiössä, kansallista lainsäädäntöä pitää kehittää, kansallisten ja alueellisten mekanismien toimivuus pitää varmistaa, tiedon saatavuuteen ja vainajien tunnistamiseen tulee panostaa.

3.7 Yhteiskunnan muutos ja uudet ihmisoikeushaasteet

Yhteiskuntamme muuttuu yhä nopeammissa tahtissa. Pitkittyneen talouskriisin säästöpainee- näkyvät ja tuntuvat kansalaisten arjessa ja työelämässä. Menoleikkaukset uhkaavat palveluja, jotka koskevat ihmisen perustarpeita, kuten terveyttä, työtä ja ruokaa. Haavoittuvassa asemassa olevat kärsivät usein tilanteesta eniten. Samalla kansainvälinen kilpailu kovenee ja teknologia kehittyy nopeammin kuin lainsäädäntö. Mutta jos nanoteknologian kehityksen ja ruoan tu- laamisen sallitaan jatkuvan ilman tasapainoista ja vastuullista sääntelyä, kehitys saattaa johtaa vakaviin seurauksiin ihmiskunnalle. Yhteiskun- tamuutoksen tasapainottamiseksi tarvitaan reilua ja vastuullista päätöksentekoa.

Aikaisempien vuosien tapaan, yleiskokous käsittelee Euroopan talous- ja yhteistyöjärjestö OECD:n vuosikertomusta laajennetussa ko- koonpanossa. Järjestön toiminnan parlamentaa- rinen tarkastelu tapahtuu EN:n yleiskokouksessa. Raportissa *OECD:n toiminta vuosina 2012–2013* (dok.13301) keskitytään kansalaisten ja demo- kraattisten instituutioiden väliseen luottamuspu- laan, joka on seurausta tehottomista toimenpi- teistä ja ”epäreilueudesta” talous- ja työllisyyskrii- sin hoidossa. OECD ennustaa edelleen heikkoa talouskasvua Euroopassa ja on huolissaan kasva- neista tuloeroista jäsenmaissa. Tilanteen muutta- miseksi tarvitaan rakenteellisia muutoksia ja uu- sia ajattelumalleja. *Päätöslauselmassa 1951* (2013) OECD saa kiitosta toiminnastaan talouskriisin vaikutuksien selvittämiseksi ja kasvumahdolli- suuksien tutkimiseksi uusilla talousmalleilla. Oh- jelma ”New Approaches to Economic Challen- ges”, joka sisältää uudenlaisia analyyseja kasvun mahdollisuuksista ja selvityksiä vaihtoehtoisesta taloudenhoidosta, tulee ottaa vakavasti. Myös verosuunnittelua koskeva ohjelma ”Base erosion and profit shifting” ansaitsee jäsenmaiden tuen ja verokikkailu- ja veroparatiisikeskustelua tulisi käydä laajemmin. Kansalaisten luottamus palaa kun talouspolitiikka tuntuu oikeudenmukaiselta. Yleiskokous kehottaa OECD:tä panostamaan tilastotietojen keräämiseen, edistämään moni- kansallisten yritysten avointa talousraportoin- tia, ehdottamaan toimenpiteitä veronkierron ja

harmaan talouden torjumiseksi sekä lisäämään kansainvälistä yhteistyötä tällä alalla.

Myös Euroopan jälle rakentamispankin (EBRD) toimintaa (dok.13089) tarkastellaan yleiskokouksessa. Pankin mandaattiin kuuluu tukea Keski- ja Itä-Euroopan maita tiellä markkinatalouteen ja demokratian edistämiseksi. Raportissa todetaan, että EBRD on onnistuneesti tukenut yhteistyömaitaan talouskriisissä, vaikka tavoitteiden saavuttaminen on hidastunut. *Päätöslauselmassa 1913* (2013) yleiskokous kiittelee toiminnan laajentamista arabimaihin, vaikka toimintaympäristö on siellä haasteellinen. Pankin uusi arviointityökalu on tervetullut, mutta vaatii kehittämistä. Yhteistyötä Euroopan investointipankki EIB:n kanssa pitää jatkaa.

Epävarma taloudellinen tilanne ja siihen liittyvät säästöt ja leikkaukset ovat monissa maissa johtaneet julkisten palvelujen karsimiseen. Tämä näkyy etenkin terveyspalvelujen saatavuuden eriarvoistumisessa. Aihetta käsittelevässä *raportissa* (dok.13225) muistutetaan, että *yhdenvertaisuus terveyspalvelujen saatavuudessa* on tärkeä ihmisoikeus. Silti terveyserot kasvavat, ja esimerkiksi Kreikan tilanne on hälyttävä. Säästöistä kärsivät etenkin syrjäseutujen asukkaat sekä vähävaraiset ja maahanmuuttajat. *Päätöslauselmassa 1946* (2013) jäsenmaita kehoitetaan panostamaan terveyspalvelujen tehokkuuden parantamiseen. Lisäksi pitää taata terveyspalvelujen riittävä saatavuus kaikkialla asuinpaikasta riippumatta. Jäsenmaiden tulee pyrkiä alentamaan vähävaraisten potilasmaksuja ja panostamaan ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin. *Suosituksessa 2020* (2013) ministerikomitea saa kehotuksen lisätä toimenpiteitä, jotka edistäisivät Eurooppalaisen sosiaalisen peruskirjan ratifioimista. Jäsenmaiden tulisi panostaa peruskirjan tehokkaaseen täytäntöönpanoon.

Ikärakenteen muutos on johtanut uusiin haasteisiin työmarkkinoilla. Lokakuun täysistunnossa hyväksytyssä raportissa *Ikäsyrynnän torjuminen työmarkkinoilla* (dok.13292) todetaan, että ikäsyryntä koskee sekä nuoria että ikääntyneitä, mutta etenkin yli 50-vuotiaisiin kohdistuva syrjintä on lisääntynyt työmarkkinoilla talouskriisin ja ikärakennemuutoksen seurauksena. Ikääntyneet saavat taistella ennakkoluuloja vastaan ja kokevat usein, etteivät he saa osallistua työelämän kehitys- ja koulutusohjelmiin. Heitä saatetaan myös painostaa irtisanoutumiseen tai varhaiseläkkeelle.

Ikääntyneillä työttömillä on vaikeuksia työllistyä, mikä lisää köyhyden ja syrjäytymisen riskiä. *Päätöslauselmassa 1958* (2013) yleiskokous peräänkuuluttaa tehokasta lainsäädäntöä, asenne muutosta sekä positiivisia toimia ikääntyneiden uudelleenaktivoimiseksi. Jäsenmaiden tulisi varmistaa, että ikä ei ole lainsäädännössä syrjintäperuste ja että lakien toimivuutta valvotaan. Lisäksi tulisi panostaa ikääntyneiden kouluttamiseen ja kannustamiseen.

Huhtikuun istunnossa käsitellyssä raportissa *Ruokaturva - pysyvä haaste kaikille* (dok.12442) todetaan, että ruoka on elämän perusedellytys. Vaikka maailman ruoka riittäisikin kaikille, se ei jakaudu maailmalla tasaisesti. Miljardi ihmistä näkee nälkää tai kärsii aliravitsemuksesta. Samanaikaisesti n. kaksi miljardia ihmistä kärsii lihavuusongelmista ja elämäntapasairauksista. Lihansyönnin kasvu, ylensyönti, ruokahävikki ja biopolttoaineiden viljeleminen eivät edistä tehokasta ruoantuotantoa. Myös hintaspekulointi ravinto-aineilla ja laadulliset huijaukset aiheuttavat ongelmia. *Päätöslauselmassa 1957* (2013) yleiskokous peräänkuuluttaa tehokkaita toimenpiteitä jäsenmaissa. Ihmisoikeuksien toteutumiseksi tarvitaan vastuullista ruokapolitiikkaa, jossa panostetaan kestäväan ja laadukkaaseen ruokatuotantoon, torjutaan ilmastonmuutosta ja varmistetaan ruoan saatavuus kaikille.

Nanoteknologialla tarkoitetaan materiaalin käsittelemistä atomi- tai molekyyllitasolla. Ala kehittyi huimaa vauhtia ja siitä saatava hyöty voi olla merkittävä ihmiskunnalle. Kehityksen vauhdissa pitää kuitenkin muistaa myös varovaisuus ja kriittisyys. Raportissa *Nanoteknologia: hyötyjen ja julkiseen terveyteen ja ympäristöön kohdistuvien riskien tasapainottaminen* (dok.13117) muistutetaan, että teknologian kehitys on usein lainsäädäntöä nopeampaa, vaikkei nanoteknologian terveydelisistä ja ympäristöllisistä riskeistä ja seurauksista ole täyttä varmuutta. *Suosituksessa 2017* (2013) yleiskokous korostaa, että EN:llä tulisi olla tärkeä rooli nanoteknologian kehityksen seurannassa ja varovaisuusperiaatteen mukaisten ohjeistusten laadinnassa. Ministerikomitean tulisi varmistaa, että EN osallistuu oikeusnormiston laadintaan ihmisoikeuksien toteutumisen varmistamiseksi.

Samaan aiheeseen liittyy myös raportti *Etiikka tieteessä ja teknologiassa* (dok.13141), jossa todetaan, että tiede ja teknologia eivät toimi tyhjiössä.

Ne ovat tärkeä osa yhteiskuntaa ja niiden puitteis-
sa tehdyillä keksinnöillä ja tutkimustuloksilla voi
olla laajamittaisia vaikutuksia koko ihmiskunnal-
le. Tämä edellyttää myös eettistä ajattelutapaa ja
vastuullisuutta, sillä uusi teknologia ei aina koidu
yhteiskunnan hyödyksi. Yleiskokouksen hyväksy-
män *päätöslauselman 1934* (2013) mukaan jäsen-
maiden tulisi mm. pohtia yhteistyöohjelmia ja
muita toimenpiteitä teknologiakehityksen eetti-

syyden varmistamiseksi. Koveneva kilpailu, kiire
sekä tutkimustuloksien ja keksintöjen yhteiskun-
nalliset seuraukset lisäävät tarvetta maailmanlaa-
juiselle eettiselle pohdinnalle teknologiakehityk-
sestä. EN:n pääsihteeri voisi tukea tällaista foo-
rumia. Lisäksi aiheesta tarvitaan lisää keskustelua
jäsenmaissa, riippumattomia arviointijärjestelmiä
ja kansainvälistä yhteistyötä.

Jäsenmaiden jäsenvelvoitteiden seuranta

4.1 Yleistä

Jäsenyys Euroopan neuvostossa on ehdollinen. Jäsenyyden ehtona on, että maa allekirjoittaa EN:n peruskirjan lisäksi myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen. Sopimukseen on kirjattu demokraattisen ja ihmis- ja perusoikeuksia kunnioittavan yhteiskunnan peruskriteerit. EN:n jäsenmaat rajautuivat vuoteen 1990 saakka ns. länsimaisiin demokratioihin (Suomi liittyi 1989). Vuoden 1990 jälkeen EN laajeni nopeaa tahtia. Vuonna 2013 kaikki Euroopan valtiot, Kosovoa ja Valko-Venäjää lukuun ottamatta, ovat EN:n jäseniä.

Jotkin ns. uusista jäsenmaista eivät liittyessään täyttäneet kaikkia EN:n jäsenvaatimuksia, mutta ne sitoutuivat liittymisen jälkeen jatkamaan uudistuksia. Yleiskokouksen hyväksymään lausuntoon on kirjattu valtiolta edellytetyt uudistukset sen liittyessä EN:n jäseneksi. Samat vaatimukset on kirjattu EN:n ministerikomitean päätökseen. Ministerikomitea päättää uusien jäsenmaiden liittymisestä.

Päätös uudesta järjestelmällisemmästä valvontamekanismista tehtiin vuonna 1997, jolloin perustettiin jäsenvelvoitteiden ja -sitoumusten komitea. Ensimmäinen askel oli ns. Halonen-order, joka perustui Tarja Halosen aloitteeseen. Tällä luotiin systemaattinen järjestelmä, jonka avulla yleiskokous pystyy seuraamaan miten uudistukset eri maissa etenevät. Tämä jäsenvelvoitteiden seurantamekanismi kulkee nimellä monitorointi, ja se kuuluu jäsenvelvoitteiden seurantakomitean (monitorointikomitea) toimialaan. Demokratiaan ja ihmisoikeuksiin liittyviä kysymyksiä käsitellään eri näkökulmista muissakin yleiskokouksen komiteoissa, mutta monitorointikomitean toimenkuvaan kuuluu seurata yksittäisten maiden demokraatiatilannetta ja kehitystä systemaattisesti.

Yleiskokouksen valvontakomitea tarkastelee demokraatiakehitystä kaikissa Euroopan neuvoston jäsenmaissa, mutta käytännössä valvonnan

kohteena olevat maat ovat liittyneet järjestöön vuoden 1990 jälkeen, Turkia lukuun ottamatta. Yleiskokouksen ja EN:n muiden monitorointimekanismien tavoitteena on auttaa välttämättömien demokraatuuudistuksien tunnistamisessa ja läpiviemisessä sekä tarjota hyvän hallinnon ja lainsäädännön esimerkkejä hallinnon eri aloilta. Komitean työ tapahtuu läheisessä yhteistyössä kohdemaan viranomaisten kanssa, ja se tukee viranomaisten uudistuspyrkimyksiä sekä systemaattisemman yleiskatsauksen saavuttamista maiden yhteistyöstä lainsäädännön saralla. Työ on käsitellyt mm. yksityiskohtaisien raporttien laatimista, vierailuja, seminaareja, vaalitarkkailua paikallis-, parlamentti- ja presidentinvaaleissa sekä lainsäädännöllisiä ja hallinnollisia uudistuksia.

Loppuvuonna 2013 kymmenen maata (Albania, Armenia, Azerbaidžan, Bosnia ja Hertsegovina, Georgia, Moldova, Montenegro, Serbia, Ukraina ja Venäjä) olivat varsinaisen monitoroinnin kohteena. Yleiskokous päättää jäsenmaan vapauttamisesta monitoroinnista päätöslauselmalla, johon on yleensä sisällytynyt lause jatkaa tilanteen seuraamista ns. jälkimonitoroinnin muodossa (kevyempi tarkkailumuoto). Tällä hetkellä Bulgaria, Makedonia, Monaco, Turkki ovat jälkimonitoroinnin kohteina. Jäljempänä on selostettu tilannetta kyseisten maiden kohdalta.

Yleiskokous on säännöllisin välein keskustellut seurantamekanismin toimivuudesta ja periaatteista yleisellä tasolla. Tuoreimmassa *yleiskatsauksessa* (dok.13304) *jäsenyysvelvoitteiden ja -sitoumusten valvonnan edistymisestä (kesäkuu 2012 – syyskuu 2013)* todetaan, että vaikka uudistuksia tehdään monitoroinnin kohdemaissa, riittäviä tuloksia ei ole saatu aikaan. Seuranta on tästä syystä jatkunut joissakin tapauksissa lähes parikymmentä vuotta. Yleiskokouksen tarkastelu on tukenut demokraatiakehitystä, mutta keskeisillä aloilla on vielä vakavia puutteita. Havaitut puutteet vahvistavat EN:n muissa monitorointielimissä esiin tulleita

rakenteellisia heikkouksia oikeusvaltiossa (mm. EIT-tuomioiden täytäntöönpano) ja ihmisoikeuksissa (mm. syrjintä, vähemmistöjen kohtelu, vihapuhe). Tilannetta näissä jäsenmaissa tarkastellaan EN:n monitorointielinten (EIT-tuomiot, Greco, ECRI, vähemmistösojimus, vähemmistökielisopimus jne.) tulosten valossa.

Raportissa tarkastellaan myös tilannetta maisa, jotka eivät ole yleiskokouksen varsinaisen monitoroinnin kohteena. Suomen osalta viitataan ECRIn, ihmisoikeusvaltuutetun ja Grecon raportteihin. Naiskansanedustajien suuri ja vanhien alhainen määrä saavat kiitosta. Parlamentaarikkojen- ja hallitustenvälistä monitorointia pitää kehittää ottaen huomioon valtuuskuntien esille tuomat näkökohdat, joista Venäjän ja Turkin ovat kriittisimpiä (esim. siirtyminen maakohtaisesta temaattiseen tarkasteluun). Raporttien riippumattomuus ja maiden tasavertainen kohtelu on taattava. Pääsihteerin kehoitus hyödyntää toiminnassa EN:n kaikkien monitorointimekanismien työtä saa kiitosta.

Yleiskokouksen päätelmät jäsenvelvoitteiden seurannasta on kirjattu *päätöslauselmaan 1953* (2013). Siinä yleiskokous kehottaa kaikkia jäsenmaita noudattamaan sitoumuksiaan, ratifioimaan EN:n yleissopimukset ja toteuttamaan monitorointielinten suosituksia. Vuoteen 2012 saakka yksittäisiä jäsenmaita koskevan raportin käsittelyn yhteydessä hyväksyttiin sekä päätöslauselma että ministerikomitealle osoitettu suositus. Jälkimmäinen velvoittaa ministerikomiteaa keskustelemaan ja vastaamaan yleiskokoukselle kyseisen maan demokratian tilasta. Monitorointikomitean suositusehdotus hylättiin ensimmäisen kerran Venäjän maaraportin käsittelyn yhteydessä syksyllä 2012.

Päätöslauselmaluonnos sisälsi esityksen, että ministerikomitea käsittelee säännöllisesti monitorointikomitean päätelmiä, mutta esitys hylättiin yleiskokouksessa äänin 66 – 64 – 1. Täten ministerikomitea ei ole velvollinen käsittelemään yleiskokouksen päätelmiä.

Yleiskokous on kertomusvuonna selvittänyt *monitorointi- ja jälkimonitorointiprosessia koskevien sääntöjen ja ohjeiden harmonisointia* (dok.13206). *Päätöslauselman 1936* (2013) mukaisesti monitorointiprosessin avaamiselle asetetaan kahden vuoden määräaika, ja maaraportteja laaditaan vähintään kolmen vuoden välein. Monitorointiko-

mita voi jatkossa tarkastella jokaisen jäsenmaan demokratian toimivuutta ja jäsenvelvoitteiden täyttymistä, mikäli maan tilanne antaa siihen aihetta. Komitean toimintaohjeisiin kirjataan myös jäsenmaiden velvoite tehdä yhteistyötä monitorointiprosessin puitteissa.

Jäsenvelvoitteiden seurannassa yleiskokous hyödyntää EN:n muiden asiantuntijaelinten asiantuntemusta ja työtä. Ihmisoikeusvaltuutettu Niels Muižnieksin raportit ja suositukset huomioidaan komitean työssä. Yleiskokous keskusteli Muižnieksin vuoden 2012 kertomuksesta huhituksessa. Siinä todetaan mm., että ihmisoikeusvaltuutettu on keskittynyt auttamaan jäsenmaita EIT-tuomioiden täytäntöönpanossa sekä puuttumaan talouskriisin säästötoimenpiteisiin, joiden myötä sosiaalisten oikeuksien toteutuminen on vaikeutunut. Myös romanit, maahanmuuttajien kohtelu ja ihmisoikeudet verkkomediassa ovat olleet esillä. Raportissa Muižnieks mainitsi vierailunsa Suomeen kesäkuussa 2012 esimerkkinä siitä, miten valtuutetun ja jäsenvaltion hyvä yhteistyö toimii.

Monitorointi on viime vuosina herättänyt paljon keskustelua. Yleiskokouksen presidentti on pyytänyt valtuuskunnilta näkemyksiä siitä. Suomen valtuuskunta on todennut, että jäsenvelvoitteiden seuranta tulisi myös tulevaisuudessa olla keskeinen osa yleiskokouksen toimintaa. Seurannan tulisi tapahtua yhteistyössä kyseisen maan kanssa, ja siinä tulisi hyödyntää muiden asiantuntijaelinten asiantuntemusta.

Yleiskokous on päättänyt uudistaa jäsenvelvoitteiden seurantamekanismia eli monitorointia. Komitea on päättänyt asettaa tammikuussa 2014 alakomitean työstämään uudistusta. Alakomiteaan tulee 16 jäsentä, joista 8 edustaa monitoroinnin kohdemaita ja 8 muita jäsenmaita. Jäsenistössä tulee olla sekä entisiä että nykyisiä maaraporttoijia. Poliittiset ryhmät nimeävät edustajansa siten, että 4 on EPP-ryhmästä, 4 sosialistiryhmästä, 3 liberaaliryhmästä, 3 EDG-ryhmästä ja 2 vasemmistoryhmästä. Yhdellä jäsenmaalla voi olla korkeintaan yksi edustaja. Alakomitea aloittaa työskentelyn heti tammikuussa, ja toimittaa ehdotuksensa kesäkuuhun mennessä. Muutosehdotukset käsitellään ja hyväksyttäneen lokakuun istunnossa. Uusi järjestelmä tulee voimaan vuoden 2015 alussa

4.2 Vaalitarkkailu

Yleiskokouksen vaalitarkkailutoiminta on osa jäsenmaiden jäsenyysveloitteiden ja -sitoumusten seuranta. Yleiskokouksen puheenjohtajisto tekee päätöksen vaalitarkkailuista ja pyytää poliittisia ryhmiä nimeämään edustajansa valtuuskuntaan. Vaalitarkkailijat laativat erilliset raportit havainnoistaan, joista käydään keskustelua myös täysistunnossa.

Useimmat vaalitarkkailumissiot tehdään yhteistyössä Etyjn yleiskokouksen ja Demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimisto Odihrn kanssa. Etyjn parlamentaarisen yleiskokouksen presidentti Ranko Krivokapić (Montenegro) kannattaa yhteistyön tiivistämistä vaalitarkkailussa.

Odihr on vaaleihin, ihmisoikeuksiin ja demokraatisoitumiseen erikoistunut Etyjin instituutio, jonka tehtäviin kuuluu mm. vaalitarkkailu ja demokraattisiin vaaleihin liittyvä neuvonta. Odihrn johtaja Janez Lenarčič osallistui pysyvän komitean kokoukseen maaliskuussa, jossa keskusteltiin järjestöjen välisestä yhteistyöstä.

Yleiskokous on kertomusvuonna 2013 lähettänyt valtuuskuntia tarkkailemaan presidentinvaaleja Armeniassa, Montenegrossa, Azerbaidžanissa ja Georgiassa sekä parlamenttivaaleja Monacossa, Albaniassa ja Bulgariassa.

Monaco on yleiskokouksen jälkimonitoroinnin kohdema. Tarkkailijoiden mukaan maan 10.2.2013. pidetyt parlamenttivaalit sujuivat hyvin, ja 74,5 %:n äänestysaktiivisuus kertoo kansalaisten mielenkiinnosta (dok.13137). Ääntenlaskennan läpinäkyvyys sai erityiskiitosta. Ehdokkaiden tasapuolinen medianäkyvyys toteutui hyvin pienessä maassa, mutta kampanjoinnissa oli jännitteitä. Ehdokkaat käyttivät värikästä kieltä, joka yltyi jopa sanalliseksi väkivallaksi. Vaalirahoituslakiin tehdyt muutokset ovat hyviä, mutta niitä voisi edelleen muokata.

Armenia on ollut EN:n jäsen vuodesta 2001 ja monitoroinnin kohteena siitä saakka. Maassa järjestettiin presidentinvaalit 18.2.2013. Oppositio ei löytänyt yhteistä vastaehdokasta presidentti Sargsyanille, joka sai 58,64 % äänistä ja valittiin toiselle kaudelle. Presidentin puolue oli voittanut parlamenttivaalit toukokuussa 2012. Ehdokkaita oli kahdeksan. Kampanjaa leimasi ampumavälikohtaus, jossa yksi ehdokas haavoittui. Vaali-

lainsäädäntö on tyydyttävä, mutta Venetsian toimikunta perää esim. vangeille äänestysoikeutta. Viranomaisten resurssien riittämättömyys ja vaatimus, että ehdokkailla on oltava kymmenen vuotta kestänyt maan kansalaisuus saa moitteita *raportissa* (dok.13172). Kahden ehdokkaan vaatimus mitätöidä äänestystulos hylättiin perustuslakituomioistuimessa, joka julisti Sargsyanin voittajaksi.

Albanian parlamenttivaalit järjestettiin kireässä poliittisessa tilanteessa 23.6.2013. Vuoden 2009 parlamenttivaalien jälkeen maa ajautui sisäiseen kriisiin. Pääoppositi puolue SP aloitti parlamenttiboikotin, joka jatkui vuoteen 2010 saakka. Kahden suurimman puolueen (DP ja SP) väliset suhteet jatkuivat kireinä, mikä on hidastanut keskeisiä reformeja. Tarkkailijat kehottavat *raportissaan* (dok.13296) Albaniaa kehittämään edelleen vuonna 2012 kansainvälisten asiaintuntijoiden suositusten pohjalta uusittua vaalilakia. Vaaliprosessin kaikkia vaiheita on tarkistettava. Vaalikampanjointi oli vilkasta ja retoriikka värikästä. Vaalien tekniset valmistelut toimivat, mutta teknisiä ongelmia ja puutteita esiintyi mm. vaalirahoituksen läpinäkyvydessä sekä vaalilautakuntien kokoonpanossa ja toiminnassa. Uudistukset tarvitsevat tuekseen asennemuutosta, jotta kansalaisten luottamus poliittiseen järjestelmään kohentuisi. Vaalitoimikuntien jäsenten riippumattomuutta tulisi vahvistaa koulutuksella ja selventämällä suhteita puolueisiin. Vaalit olivat testi maan EU-jäsenyyspyrkimyksille.

Georgiassa 27.10.2013. pidetyt presidentinvaalit sujuivat avoimessa ilmapiirissä. Vuoden 2012 parlamenttivaalien jälkeen Georgian vaalilakiin tehtiin useita muutoksia. Parlamenttivaalien jälkeisen hallituskoalition ja opposition vastakainasettelu väistyi, ja 62,12 % äänestäjistä valitsi presidentiksi hallituksen ehdokkaan Giorgi Margvelashvilin 23 ehdokkaan listalta. Voittaja oli ilmoittanut vetäytyvänsä kisasta, ellei hän saavuttaisi 60 % äänistä ensimmäisellä kierroksella. Tarkkailijoiden mukaan tällaiset lausunnot ovat yleisten vaaliperiaatteiden vastaisia. Vaalilaissa on vielä useita ongelmakohtia, kuten vaalilautakuntien jäsenten umpimähkäinen erottaminen, rajotukset ehdokkaaksi asettumiselle sekä puolueiden ja vaalikampanjoiden rahoitukseen liittyvät epäselvyydet. Vaalipäivä sujui hyvin, mutta vaaleja edeltäneet syytökset ehdokkaisiin ja virkailijoihin kohdistuvista uhkauksista on selvitettävä. Keskus-

vaalilautakunta toimi hyvin mutta tarkkailijat korostavat, että myös pienimpien puolueiden asema ja näkyvyys tulee taata. Mediailmapiiri on parantunut, mutta julkisen tv-kanavan sisäiset konfliktit tulee selvittää. Yleiskokous pitää valitettavana, ettei tarkkailutoimikunnan kahta venäläisjäsentä päästetty maahan.

4.3 Azerbaidžan

Euroopan neuvosto teki poliittisen ratkaisun hyväksyessään Armenian ja Azerbaidžanin jäseniksi samanaikaisesti tammikuussa 2001 edellyttäen samalla lukuisia reformeja, mm. kiireellisiä toimia poliittisten vankien vapauttamiseksi sekä Vuoristo-Karabahin ratkaisun vauhdittamiseksi. Yleiskokous on seurannut Azerbaidžanin tilanteen kehittymistä kriittisessä hengessä ja tähän mennessä hyväksynyt viisi (2004, 2006, 2008, 2010, 2013) demokratian tilaa koskevaa raporttia ja viisi raporttia vaaleista.

Uusin *Azerbaidžania koskeva maaraportti* käsiteltiin tammikuun istunnossa (dok.13084). Siinä todetaan, että vaikka maa on uudistanut lainsäädäntöä monilla alueilla mm. Venetsian toimikunnan avulla, puutteita ja uudistusten tarvetta on edelleen kaikilla demokratian kannalta keskeisillä alueilla. Yleiskokous on korostanut, että kyse ei ole pelkästään lakien muuttamisesta vaan myös uudistusten toimeenpanosta ja hallintotapojen muuttamisesta. Erityisenä huolenaiheena on oikeuslaitoksen riippumattomuuden puute, toimeenpanevan vallan puuttuminen oikeusprosesseihin sekä pidätettyjen saama kohtelu ja kidutusepäilyt. Hälyttäviä ovat epäilykset tekaistuista syytöksistä ihmisoikeusaktivisteja ja toimittajia kohtaan. Lisätoimia tarvitaan perusoikeuksien (sanan-, kokoontumis- ja uskonnonvapaus) turvaamiseksi sekä korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumisessa. Yleiskokous arvostelee tiukennuksia lainsäädännössä, jotka liittyvät luvattomien mielenosoitusten järjestämisestä annettaviin sanktioihin. Vaalilainsäädäntöä on uudistettava, ja hallituspuolueiden ja opposition väliseen vuoropuheluun on panostettava. Kaikki poliittiset vangit tulisi vapauttaa, ihmisoikeuspuolustajiin ja -aktivisteihin kohdistuvat syytökset tutkia ja oikeuslaitoksen riippumattomuutta vahvistaa. Opposition asemaa tulee vahvistaa.

Päätöslauselmassa 1917 (2013) yleiskokous to-

teaa, että tilanne Azerbaidžanissa on äärimmäisen huolestuttava ja viittaa raportissa esitettyihin puutteisiin. Konkreettisia toimenpiteitä esitetään kaikilla aloilla. Päätöslauselma hyväksyttiin äänin 196 – 13 – 16. Azerbaidžanin monitorointi jatkuu.

Tammikuussa yleiskokous käsitteli *Azerbaidžanin poliittisia vankeja* (dok.13079) koskevan raportin ja päätöslauselmaehdotuksen. Asia on ollut oikeudellisen ja ihmisoikeusasiain komitean agendalla vuodesta 2001 (ks. edelliset kertomukset). Komitean ensimmäisessä raportissa todettiin, etteivät Azerbaidžanin viranomaiset ole löytäneet pysyvää ratkaisua poliittisten vankien ongelmaan. Oikeudellisen komitean ja jäsenvelvoitteiden seurantakomitean alaisuuteen perustettiin poliittisten vankien tilaa käsittelevät tilapäistyöryhmät. Riippumaton asiantuntijatoimikunta laati listoja vangeista, joista osa armahdettiin vuosina 2001 ja 2004. Mieli-pidevankilista on laajentunut ja kattaa nuoria bloggaajia, opposition edustajia ja toimittajia. Oikeudellisen komitean valmistelemassa raportissa edellytetään kaikkien avointen tapausten selvittämistä, vuosia vankeudessa olleiden vapauttamista ja toimia uusien tapauksien estämiseksi. Siinä korostetaan, että ihmisoikeussopimuksen 6. artiklaa oikeudenmukaisesta oikeudenkäynnistä tulee soveltaa, rauhanomaiset mielenosoitukset sallia, sananvapautta kunnioittaa sekä kidutus ja epäasiallinen kohtelu estää tutkintavankeudessa ja poliisin toimesta.

Azerbaidžanin poliittisia vankeja käsittelevän uusimman raportin valmistelu oli ongelmallista. Maan viranomaiset kieltäytyivät 2011 myöntämästä viisumia oikeudellisen komitean raportoitajalle Strässerille (Saksa, SOC) vierailua varten Bakuun. Azerbaidžanin valtuuskunnalta pyydettiin kirjallinen selvitys asiasta. Komitea järjesti kaksi kuulemistilaisuutta Strasbourgissa. Raportin valmistelussa raportoi-ja teki tiivistä yhteistyötä maan toimia kritisoineen ihmisoikeusvaltuutetun kanssa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on antanut useita tuomioita Azerbaidžanille.

Raportista käytiin pitkä keskustelu, jonka päätteeksi yleiskokouksen enemmistö hylkäsi päätöslauselmaehdotuksen äänin 79 – 125 – 20.

EN:n yleiskokous on yhdessä Etyjn yleiskokouksen kanssa tarkkailut Azerbaidžanin presidentinvaaleja vuosina 2003 ja 2008 ja parla-

menttivaaleja vuosina 2005, 2006 ja 2010. Vaalitarkkailijoiden arviot vaaleista ovat olleet varsin kriittisiä. EN:n kuntakongressi on lisäksi tarkkaillut paikallisvaaleja. Äärimmäisen kriittinen arvio parlamenttivaaleista 2005 johti aloitteeseen tammikuun istunnossa 2006 azerien valtuuskunnan valtakirjojen kyseenalaistamisesta. Valtakirjat hyväksyttiin. Parlamenttivaalit uusittiin osittain toukokuussa 2006.

Lokakuussa 2013 Azerbaidžanissa oli presidentinvaalit. Yleiskokous lähetti valtuuskunnan, jota johti Robert Walter (Iso-Britannia, EDG). Suomesta ei ollut osallistujaa. Vaaleissa oli lopulta kymmenen ehdokasta ja näiden joukossa istuva presidentti Ilham Aliyev. Opposition ensimmäinen ehdokas ja myös toinen ehdokkaista hylättiin vaalilain sääntöjen perusteella. Aliyev sai 84,54 % äänistä ja valittiin kolmannelle kaudelle. Toiseksi tullut Jamil Hasanli sai 5,53 % äänistä.

Vaalitarkkailijat totesivat raportissaan, että vuonna 2008 uusittu ja sittemmin useaan otteeseen muokattu vaalilaki ei rajaa presidentin mandaattien määrää. Venetsian toimikunta on moittinut tätä epäkohtaa sekä mm. sanan- ja kokoontumisvapauden rajoituksia, vaalilautakunnan kokoonpanoa, kampanjointiajankohdan lyhentämistä 22 päivään, ehdokkaiden rekisteröintiin vaadittavien allekirjoitusten määrää sekä alati muuttuvia kriteerejä ehdokkaiden hylkäämiseksi. Viranomaisia on kehoitettu toteuttamaan Venetsian toimikunnan edellä mainitut suositukset ja puuttumaan mm. vaaliluetteloihin liittyviin epäkohtiin. Medianvapauden toteutumiseen tarvitaan lisää toimia.

Vaalipäivä sujui EN:n tarkkailijoiden mukaan hyvin, mutta vaalien sujuminen ei rajoitu vaalipäivään. Maa tarvitsee uskottavan opposition, jotta äänestäjillä olisi todellisia vaihtoehtoja vaaleissa. Vaaleja seurasi EN:n yleiskokouksen lisäksi tarkkailijoita Etyjn parlamentaarista yleiskokouksesta, Etyj/Odihrista ja monista kansalaisjärjestöistä (mm. European Academy for Elections Observation, European Platform for Democratic Elections).

EN:n ja Euroopan parlamentin tarkkailijat laativat yhteisen lausunnon, mutta eivät yhtyneet Etyjin yleiskokouksen ja Odihrn varsin kriittiseen raporttiin vaaleista. Etyjin yleiskokouksen valtuuskunnan puheenjohtaja Voisin ja puheenjohtajamaa Ukrainan ulkoministeri Kozhara an-

toivat omat lausuntonsa. Useat erilliset lausunnot herättivät keskustelua. Raportti aiheutti vilkasta keskustelua yleiskokouksen puheenjohtajiston kokouksessa 21.11.2013, ja se hyväksyttiin vasta tiukan äänestyksen jälkeen. Keskustelu jatkui yleiskokouksen pysyvässä komiteassa, jossa ei kuitenkaan äänestetä vaalitarkkailuraporteista.

4.4 Bulgaria

Bulgaria liittyi Euroopan neuvostoon vuonna 1992, Natoon vuonna 2004, ja vuonna 2007 maasta tuli EU:n jäsen. Yleiskokous lopetti varsin naisten jäsenitöiden monitoroinnin vuonna 2000 mutta sitoutui seuraamaan demokratiaauidistuksia jälkimonitoroinnin puitteissa. Vuonna 2010 yleiskokous edellytti lisäreformeja koskien mm. sananvapautta, median riippumattomuuden takaamista, hallituksen osallistumista valtion radio- ja televisioyhtiön toimintaan, vähemmistöjen oikeuksien ja paikallishallinnon kehittämistä, korruption vastaisia toimia, poliisin toimintatapoja ja työläinsäädännön uudistamista.

Uuden *raportin* (dok.13085) valmistelussa on huomioitu Bulgarian EU-jäsenyyteen liittyvien uudistusten seurantamekanismin (CVM) työ, johon kuuluu tarkastuskäyntejä sekä jatkuvaa vuoropuhelua. Viimeisin CVM-raportti hyväksyttiin heinäkuussa 2012. Siinä todetaan mm., että koska maan on nyt toteutettava tekemänsä päätökset, estettävä tavoitteista lipsuminen ja osoitettava kykenevänsä tuloksiin, komissio on päättänyt laatia seuraavan arvion vuoden 2013 lopulla. Yleiskokouksen raportissa todetaan, että Bulgaria on tehnyt merkittäviä uudistuksia edellisessä raportissa todettujen puutteiden korjaamiseksi, mutta uudistustyötä on jatkettava. *Päätöslausemassa 1915* (2013) yleiskokous toteaa, että jo tehtyjen uudistusten loppuunsaattamiseksi tarvitaan lisätoimia mm. oikeuslaitoksen riippumattomuuden ja tuomarien nimittämismenettelyn kehittämiseksi, korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi, vähemmistöjen aseman turvaamiseksi ja mm. vihapuheen ehkäisemiseksi. Median omistajien julkistaminen tulisi laajentaa kattamaan myös sähköinen media. Vaalilainsäädäntöä tulisi myös kehittää. Raporttoija ehdotti jälkimonitoroinnin lakkauttamista, mutta monitorointikomitea päätyi toiseen lopputulokseen, ja yleiskokous hyväksyi jälkimonitoroinnin jatkumisen.

Bulgarian hallituksen epäsuositut säästötoimenpiteet johtivat mielenosoituksiin, poliittisen järjestelmän uskottavuuden heikkenemiseen ja lopulta hallituksen eroamiseen ja ennenaikaisiin parlamenttivaaleihin 12. toukokuuta 2013. Viimeisimmät muutokset vaalilakiin tehtiin helmikuussa 2013, ja ne perustuivat osittain EN:n ja Etyjn suosituksiin. Yleiskokouksen *vaalitarkkailuraportissa* (dok.13238) todetaan, että vaalit olivat moniarvoiset, sillä 63 poliittista puoluetta asetti ehdokkaita. Oppositioryhmittymät eivät onnistuneet kokoamaan yhteistä rintamaa. Ainoastaan neljän puolueen edustajia valittiin parlamenttiin. Poliittinen turhautuminen ja epäilyt vaalivilpistä vaikuttivat kielteisesti, ja äänestysprosentti jäi alhaiseksi. Kampanjointi ja vaalipäivä sujuivat pääasiassa rauhallisesti. Vaalisalaisuuteen liittyvät epäselvyydet söivät kansan luottamusta vaaleihin. Median omistuksen keskittyminen on ongelma, ja medianäkyvyyden tasapuolisuus, vähemmistöjen oikeus kampanjoida äidinkielellään ja vaalikiistojen sovittelumekanismit eivät toteutuneet toivotusti. Vaalirahoitusta koskevia säädöksiä on parannettu, mutta valvontamekanismi on puutteellinen. Sananvapautta, median vapautta ja kokoontumisvapautta kunnioitettiin, mutta äänenlaskentaa varjostivat syytökset äänen ostamisesta. Vaalipäivän aattona todettiin 350 000 laitonta äänestyslippua.

4.5 Bosnia-Hertsegovina

Yleiskokouksen arvio demokratiakehityksestä Bosnia-Hertsegovinassa vuoden 2012 maaporin yhteydessä oli varsin kriittinen. Yleiskokous sitoutui seuraamaan tilannetta ja palaamaan asiaan vuonna 2013. Uusin raportti *demokraattisten instituutioiden toiminnasta Bosnia-Hertsegovinassa* (dok.13300) käsiteltiin lokakuussa 2013.

Kahdesta vahvasta osavaltiosta koostuva maa luotiin Daytonin sopimuksella 1995. Bosnia-Hertsegovinan osavaltioilla ja Srpskan tasavallalla on omat vahvat toimeenpanevat ja lakiasäätävät elimet, mutta liittovaltion tason keskushallinto (presidenttikollegio, ministerineuvosto ja kaksikamarinen parlamentti) on heikko. Yleiskokous toteaa raportissaan, että keskus-, osavaltio-, alue- ja kunnallishallinnon välisessä yhteistoiminnassa on vakavia puutteita. Hallituksen muodostaminen 2010 vaalien jälkeen kesti 14 kuukautta. Tou-

kokousta 2012 lähtien jatkunut poliittinen kriisi on hidastanut välttämättömiä uudistuksia ja EU-jäsenyyssprosessia. EU:n kanssa kesäkuussa 2012 sovittu uudistuspaketti on jäänyt toteutumatta. Yleiskokous huomauttaa, että hallituksen toimintakyky rajoittaa osapuolten välinen epäluottamus, joka on vaikeuttanut parlamentin työskentelyä, budjetin hyväksymistä sekä välttämätöntä perustuslakiuudistusta liitto- ja osavaltiotasolla. Viivästyneen perustuslakiuudistuksen eteneminen on edellytys EU-assosiaatiosopimuksen voimaantulolle ja jatkoneuvotteluille. Kansalaisten luottamus hallintoon on romahtanut. Yhteiskunnassa ei ole tapahtunut edistystä vuoden 2006 jälkeen.

Lisäksi Euroopan ihmisoikeustuomioistuinten tuomioiden täytäntöönpanossa on vakavia ongelmia. Tämä koskee erityisesti *Sejdić ja Finci* -päätöstä, jossa EIT tuomitsi Bosnian maksamaan asianomaisille korvauksia siitä, että perustuslaki esti Sejdićin (romani) ja Fincin (juutalainen) asettumisen ehdolle vaaleissa etnisen taustansa vuoksi. EIT:n päätös edellyttää perustuslain ja vaalilain muutosta valtion kaikilla hallintotasolla hyvissä ajoin ennen lokakuun 2014 parlamenttivaaleja. Yleiskokouksen kanta on kirjattu *suositukseen 2025* (2013). Sekä kansallisten tuomioistuinten että EIT:n päätökset on pantava täytäntöön. Yleiskokous ehdottaa sanktioita, elleivät tuomion täytäntöönpano ja yhteiskunnallinen uudistus työ etene ennen seuraavia vaaleja.

Venetsian toimikunta on suomalaisjäsen professori Kaarlo Tuorin johdolla seurannut Bosnia-Hertsegovinan liittotasavallan vireillä olevaa valtiosääntöuudistusta. Toimikunnan valtuuskunta on käynyt keskusteluja Sarajevossa. Liittotasavallan valtiosääntöuudistus on poliittisesti sidottu Sejdić-Finci-päätöksen täytäntöönpanoon.

4.6 Makedonia

Jugoslavian entinen tasavalta Makedonia hyväksyttiin EN:n jäseneksi vuonna 1995. Vuonna 2000 monitorointikomitea päätti poistaa maan komitean työlistalta, mutta sitoutui seuraamaan uudistuksia jälkikäteisessä valvontaprosessissa. Yleiskokous hyväksyi vuonna 2005 päätöslauselman, jossa todettiin vielä olevan paljon tehtävää demokraattisten instituutioiden ja hallinnon käytäntöjen vahvistamiseksi ja siten kansalaisten

luottamuksen lisäämiseksi poliittiseen järjestelmään sekä keskus- että paikallistasolla. Yleiskokous kannusti maan viranomaisia tehostamaan työskentelyä korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden kitkemiseksi, talouden rakenteiden uudistamiseksi, työttömyyden torjumiseksi ja eri kansanryhmien vuoropuhelun parantamiseksi. Vuonna 2008 järjestetyt parlamenttivaalit ja vuoden 2009 presidentinvaalit ja paikallisvaalit olivat erityistarkkailun kohteena.

Kesäkuussa yleiskokous keskusteli *Makedonian tilanteesta jälkimonitorointiraportin* yhteydessä (dok.13227). Makedonia on edennyt EU:n ehdokasmaaksi, mutta kehitystä on haitannut makedonialais- ja albaaniryhmien väliset ristiriidat. Vuonna 2001 solmittu Ohridin sopimus takaa tasa-arvoisemmat oikeudet etnisten ryhmien välillä ja luo pohjan tärkeille uudistuksille. Yli 10 vuotta Ohridin sopimuksen allekirjoittamisesta etniset kiistat ja keskinäinen epäluulo erityisesti kyseisten ryhmien välillä ovat kuitenkin jatkuneet ja vaikeuttaneet välttämättömien lakiuudistusten läpiviemistä ja yhteiskunnallista kehitystä. Mediaan, oppositioon ja kansalaisjärjestöihin kohdistuvat toimet ja poliittisen kentän polarisoituminen johtivat loppuvuonna 2012 opposition boikottiin parlamentissa ja budjettikäsittelyn viivästyymiseen. Kiista ratkesi maaliskuussa 2013.

Päätöslauselmassa 1949 (2013) yleiskokous kehottaa Makedoniaa jatkamaan Ohridin sopimuksen täytäntöönpanoa ja panostamaan puolueiden yhteistyöhön ja vuoropuheluun välttämättömien uudistusten läpiviemiseksi. Viharetoriikasta tulee luopua. Vaalilainsäädäntö- ja verouudistusta sekä vallan hajautustyötä on jatkettava. Yleiskokous korostaa erityisesti sananvapauden ja riippumattomuuden merkitystä sekä syrjinnän ja korruption vastustamista. Yleiskokous kehottaa selvittämään loppuvuoden 2012 ja alkuvuoden 2013 tapahtumien kulkua, turvaamaan median vapauden, jatkamaan rikoslain, vaalilain ja muiden keskeisten lakien uudistamista sekä tehostamaan syrjinnänvastaisia toimia. Vähemmistöjen oikeudet on turvattava. Nimikiista Kreikan kanssa on ratkaistava EU:n jäsenhokkuuden etenemiseksi. Yleiskokous päätti jatkaa Makedonian jälkimonitorointia. *Suosituksessa 2022* (2013) ministerikomiteaa kehoitetaan tiivistämään yhteistyötä perustamalla EN:n toimipiste Ohridiin.

4.7 Moldova

Moldova liittyi Euroopan neuvostoon jo vuonna 1995. Yleiskokous on seurannut jäsenvelvoitteiden täytäntöönpanoa siitä lähtien. Yleiskokouksen viides maaportti ja *päätöslauselma 1955* (2013) *jäsenvelvoitteiden kunnioittamisesta* (dok.13303) hyväksyttiin lokakuun istunnossa. Moldova on edelleen Euroopan köyhin maa, mutta haluaa liittyä EU:hun. Kolme vuotta kestänyt perustuslaillinen ja sisäpoliittinen kriisi sekä taloustilanne ovat kuitenkin hidastaneet tarvittavia uudistuksia. Maaliskuussa 2012 parlamentti valitsi onnistuneesti maalle presidentin, mutta loppuvuonna 2012 metsästysretkellä tapahtuneen kuolemantapauksen oikeudellinen selvittely paljasti vakavia puutteita syyttäjäviranomaisten toimissa ja laukaisi uuden poliittisen kriisin.

Tuoreessa monitorointiraportissa yleiskokous kehottaa maan päätöksentekijöitä panostamaan rakentavaan hallituksen ja opposition väliseen dialogiin, joka edistäisi uudistusten läpiviemistä, kohentaisi elintasoa ja houkuttelisi ulkomaisia sijoittajia. Lakiuudistuksia on jatkettava Venetsian toimikunnan avustuksella. Toimikunta on vuonna 2013 antanut lausunnon mm. puolueiden ja vaalikampanjoiden rahoituksesta ja perustuslakituomioistuimen tuomareiden immuniteettisuojasta.

Yleiskokous antaa tunnustuksen tehdyille uudistuksille korostaen kuitenkin niiden jatkamista. Moldova tarvitsee edelleen kansainvälisen yhteisön tukea keskeisten uudistusten työstämisessä. Yleiskokous kehottaa maata hyödyntämään EN:n asiantuntemusta ja ministerikomiteaa laajentamaan yhteistyöohjelmaa. Tärkeimmät kehittämisskohteet ovat oikeus- ja syyttäjälaitos, alue- ja vankilahallinto sekä mm. perustuslaki, vaali- (ml. puolue- ja vaalirahoitus) ja medialaki. Lainsäädäntö-, toimeenpano- ja tuomiovallan riippumattomuus on taattava. Hallinnon, koululaitoksen ja poliisin laaja korruptio heikentää luottamusta viranomaisiin. Korruption vastaisia toimia ja suvaitsevaisuutta pitää edistää, sillä ne syövät kansalaisten luottamusta valtion instituutioihin ja riippumattomaan oikeuslaitokseen. Vuoden 2009 tapahtumien selvittely on saatettava päätökseen ja syylliset asetettava vastuuseen. 5+2-neuvottelut Transnistrian alueen asemasta on avattu uu-

delleen, mutta jatkuvat ihmisoikeusloukkaukset lisäävät jännitettä alueella. EN:n entinen ihmisoikeusvaltuutettu Thomas Hammarberg on nimetty YK:n erityislähettilääksi. IVY-joukkoja (lue Venäjä) on edelleen Transnistriassa. Venäjän tulisi noudattaa EIT:n *Catan ym. v. Moldova ja Venäjä* -päätöstä sekä poistaa sotilasjoukot Transnistrian alueelta. Yleiskokous jatkaa maan monitorointia.

4.8 Montenegro

Montenegron integraatiokehitys on ollut nopeaa sen jälkeen, kun maa irtautui Serbiasta. Maa on jatkanut johdonmukaisesti lainsäädäntöuudistusten eteenpäin viemistä tavoitteenaan EU-jäsenyys. Lokakuussa 2012 järjestetyt ennenaikaiset parlamenttivaalit olivat kokonaisuudessaan tärkeä askel maan demokratisointiprosessissa. Huhtikuussa 2013 järjestettiin presidentinvaalit, joissa ehdolla olivat istuva presidentti Filip Vujanovic sekä oppositiojohtaja Miodrag Leki. EN:n vaalitarkkailijat arvioivat, että vaalilainsäädäntö vuodelta 2011 tarjoaa puitteet demokraattisten vaalien toteuttamiselle. Vaalilaki rajoittaa presidentin toimikaudet kahteen kauteen, mutta perustuslakituomioistuin kuitenkin linjasi istuvan presidentin ehdokkuuden olevan laillinen, sillä perusteella, että hänet oli valittu ensimmäisen kerran ennen itsenäisyysjulistusta.

Istuva presidentti Vujanovic valittiin kolmannelle kaudelle 51,2 %:n äänimäärällä. Opposition Leki sai 48,8 % äänistä. Oppositio kritisoi vaalitulosta vilpilliseksi ja vaati äännten uudelleenlaskentaa. Teknisesti hyvin toteutuneet vaalit kärsivät myös julkisten varojen väärinkäytössyytöksistä sekä kansalaisten yleisestä epäluottamuksesta valtion instituutioita ja oikeusjärjestelmää kohtaan. Toimenpiteistä huolimatta äänestysrekisteri ei ollut ajan tasalla. Tarkkailijoiden mukaan vaalilainsäädäntöä tulisi edelleen harmonisoida, ja mm. valtion ja ehdokkaiden välistä rajaa selkiyttää.

Montenegro on edelleen yleiskokouksen jäsenvelvoitteiden seurantakomitean työstä. Ed. *Kimmo Sasi* ja *Nursuna Memecan* (Turkki) ovat komitean raportioijat. He vierailivat maassa 2013 ja esittivät raporttinsa komitealle syksyllä. Raportti julkistettiin marraskuussa. Raportissa todetaan, että uudistustyö on edennyt hyvin, mutta komitea ei ole tässä vaiheessa valmis ehdottamaan seurannan lopettamista.

4.9 Turkki

Vanha jäsenmaa Turkki (1949) oli yleiskokouksen varsinaisen monitoroinnin kohteena 1997–2004. Vuonna 2004 yleiskokous laati 12 kohdan luettelon korjattavista puutteista. Turkissa on viime vuosina tehty merkittäviä poliittisia uudistuksia ja maan demokratia on kehittynyt nopeasti.

EN:n yleiskokous hyväksyi huhtikuussa uuden *Turkki-raportin* (dok.13160), jossa annetaan tunnustusta tehdyille uudistuksille todeten kuitenkin, että reformeja on jatkettava monilla keskeisillä aloilla (perustuslaki, rikoslaki, aluehallinto, kurdien oikeudet ja asema sekä sananvapauden ja muiden perusoikeuksien turvaaminen). Poliisin, syyttäjien ja tuomareiden koulutusta on lisättävä ihmisoikeuskysymysten osalta, ja naisten ja miesten välistä tasa-arvoa edistettävä. Jäljellä olevat ongelmakohdat liittyvät myös poliittisten puolueiden asemaan, parlamentaarikkojen ja muiden luottamushenkilöiden vangitsemisiin ja ay-liikkeen toimintaedellytysten turvaamiseen. Vuoden 2012 lopussa EIT:n käsittelyssä oli runsaat 16 000 kantelua Turkista, mikä on yli 13 prosenttia kaikista kanteluista. Demokratia ja vähemmistöjen oikeudet ovat vahvistuneet vuosikymmenen aikana. Maassa on kuitenkin huomattavan paljon vangittuja toimittajia ja jopa vankeudessa oikeudenkäyntiä odottavia kansanedustajia. Turkin onkin panostettava voimakkaasti oikeuslaitoksensa kehittämiseen ja oikeuslaitoksen riippumattomuuden turvaamiseen.

Myönteisenä kehityksenä voidaan nähdä esimerkiksi oikeusasiamiesinstituution perustaminen. Turkki oli myös ensimmäinen maa, joka ratifioi perheväkivallan estämiseksi laaditun Istanbulin sopimuksen. Kuitenkin naisiin kohdistuvan väkivallan uhkaan on puututtava entistä vahvemmin. Samoin vähemmistöjen aseman vahvistaminen edellyttää lisätoimia. Maan talous on jatkanut kasvuaan maailmanlaajuisesta taantumasta huolimatta. Tämä ei kuitenkaan takaa ihmisoikeuksien kehittymistä. Turkin tulee nyt saattaa voimaan sekä lainsäädännössään että käytännön tasolla ihmisoikeuksiin liittyvät vaateet, jotka EN on sille asettanut. Perustuslakia koskevalla uudistustyöllä tulee olemaan keskeinen vaikutus Turkin yhteiskuntaan. Työ on vielä kesken ja siksi vuoropuhelua Turkin ja EN:n välillä tulee jatkaa. Yleiskokous antaa tunnustuksen hallituksen ja

PKK:n johdon vuoropuhelun tueksi perustetulle viisaiden työryhmälle.

Turkin valtuuskunta toimitti kirjalliset kommentit raporttiin (65 sivua). Yleiskokouksen huomiot on kirjattu *päätöslausemaan 1925* (2013), joka sisältää myös päätöksen jatkaa Turkin jäsenvelvoitteiden seurantaan jälkimonitoroinnin muodossa.

4.10 Ukraina

Ukrainan sekava sisäpoliittinen tilanne ja kiista oikeusjärjestelmän riippumattomuudesta johtivat huhtikuun istunnossa esitykseen Ukrainan valtuuskunnan varajäsen Shevchenkon (EPP) valtakirjan hylkäämiseksi. Edellinen varajäsen Vlasenko (EPP) menetti paikkansa maan parlamentissa korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä ja valitti EIT:hen. Parlamentti nimitti Shevchenkon varajäseneksi. Shevchenkon tukijat väittivät, että häntä rangaistiin Tymoshenko-myönteisyydestä. Esitys hylättiin yleiskokouksessa, ja *päätöslausemassa 1931* (2013) todetaan, että uuden varajäsenen valinta oli tehty sääntöjen mukaisesti ja hyväksytty tammikuussa 2013.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin antoi 30.4.2013 päätöksen Ukrainan entisen pääministerin Julia Tymoshenkon tapauksessa. Tuomioistuin totesi Tymoshenkon tutkintavankeuden laittomaksi ja Ukrainan loukanneen ihmisoikeus-sopimuksen artikloita 5.1 (oikeus vapauteen ja turvallisuuteen), 5.4 (oikeus vaatia tuomioistuinmessä, että hänen vapaudenriistonsa laillisuus tutkitaan viipymättä), 5.5 (oikeus vahingonkorvaukseen) ja 18 (oikeuksien käyttöä koskevien rajoitusten rajoittaminen). EIT hylkäsi syytteet artiklan 3 (kidutuksen kielto) loukkauksesta. Päätöksen mukaan Tymoshenkon pidätys ja oikeudenkäyntiä edeltävä vankeus olivat mielivaltaisia ja laittomia. Hänelle ei tarjottu mahdollisuutta vankeutensa uudelleentarkasteluun tai hyvitykseen laittomasta vapaudenriistosta. Tymoshenko toimi pääministerinä vuosina 2005 ja 2007–2010, ja hänet tuomittiin toimivaltansa ylittämisestä kaasuntuontia koskevan sopimuksen allekirjoittamisesta seitsemäksi vuodeksi vankeuteen ja kolmen vuoden kieltoon toimia julkisessa virassa. Hän on valittanut vankeusolojensa puutteellisuutta ja sairaanhoidon riittämättömyyttä ja ollut syömälakossa vastalauseena vartijoiden väkival-

lalle ja väkisin tehdylle siirrolle sairaalaan. Hänen valituksistaan mm. videovalvonnasta sairaalassaolon aikana ja puhelimen käytön estämisestä ei ole aloitettu rikostutkintaa. Tymoshenkon mukaan vankeus on yritys estää häntä asettumasta ehdolle vaaleihin ja osallistumasta politiikkaan.

Edellä mainittu kuvaa Ukrainan oikeusjärjestelmän vakavia puutteita. Yleiskokouksen valvontakomitea vaatii Ukrainan viranomaisia käyttämään kaikki lailliset keinot Julia Tymoshenkon vapauttamiseksi.

Ukrainan sisäpoliittinen tilanne kärjistyi entisestään marraskuussa 2013, kun hallitus ilmoitti päätöksestä olla allekirjoittamatta yhteistyösopimusta EU:n kanssa. Päätös johti mielenosoitukseen ja mellakointiin suurimmissa kaupungeissa. EN:n pääsihteeri Jagland osallistui joulukuussa 2013 Etyjn ulkoministerikokoukseen Kiovassa ja tarjosi Ukrainalle EN:n asiantuntija-apua väkivaltaisuuksien selvittämisessä. Ministerikomitea hyväksyi 18.12.2013 lausunnon, jossa korostetaan kaikkien poliittisten ryhmien välisen vuoropuhelun merkitys sekä kehoitetaan kunnioittamaan kaikkia ihmis- ja perusoikeuksia ja erityisesti koontumis- ja sananvapautta.

EN:n yleiskokous päätti lähettää valtuuskunnan seuraamaan Ukrainan parlamentin täydennysvaaleja 15.12.2013. Ukrainan edelliset parlamenttivaalit järjestettiin lokakuussa 2012. Vaalitulokset vahvistettiin 12. marraskuuta 2012, jolloin parlamentin 450 paikasta täytettiin 445, sillä keskusvaalilautakunta ilmoitti, ettei se pysty vahvistamaan vaalitulosta viidessä yhden mandaatin vaalipiirissä. Ukrainan parlamentti hyväksyi syyskuussa 2013 lakimuutoksen, jonka myötä Ukrainassa voidaan järjestää täydennysvaalit näissä vaalipiireissä. Päivämääräksi asetettiin 15.12.2013. Täydennysvaaleissa valittiin yhteensä seitsemän edustajaa parlamenttiin, sillä Ukrainan korkein hallinto-oikeus hylkäsi helmikuussa 2013 kahden muun yhden mandaatin vaalipiirin edustajaa vedoten epäluotettaviin vaalituloksiin. Yleiskokouksen tarkkailuvaltuuskunta ei saanut riittävästi osallistujia täyttääkseen tarkkailuoperaation kriteerit, joten virallista vaalitarkkailuraporttia ei laadittu.

4.11 Unkari

Unkari oli ensimmäinen entisen itäblokin maa,

joka liittyi Euroopan neuvostoon vuonna 1990. Yleiskokouksen jäsenvelvoitteiden seurantamekanismi perustettiin 1997. Demokratian tila Unkarissa ei silloin antanut aihetta ottaa Unkaria jäsenvelvoitteiden komitean työlistalle. Kaikki EN:n jäsenmaat ovat kuitenkin potentiaalisia yleiskokouksen jäsenvelvoitteiden seurannan kohteita. Listalle joutuminen edellyttää yleiskokouksen puheenjohtajiston ja/tai täysistunnon päätöstä aloitteen pohjalta.

Yleiskokous kuten myös Euroopan parlamentti ja useat EU:n jäsenmaat ovat jo pidemmän aikaa olleet huolissaan Unkarin demokraatia- ja ihmisoikeuskehityksestä. Unkarin perustuslakiin ja muihin lakeihin tehtyjen muutosten on arvioitu politisoivan perustuslakia ja heikentävän oikeusvaltion toimivuutta sekä demokraattista valvontaa. Vaatimuksia on esitetty Unkarin tilanteen parantamisesta, sananvapaudesta, vähemmistöjen asemasta, perustuslaillisista oikeuksista ja demokratian toimivuudesta yleensä.

Kertomusvuonna yleiskokouksen monitorointikomitea esitti Unkarin panemista tehovalvontaan eli yleiskokous alkaisi seurata maan *ihmisoikeus- ja demokraatiatilannetta* (dok.13229). Kyseessä olisi ensimmäinen kerta, kun EU:n jäsenmaa joutuisi Euroopan neuvostossa erityistarkkailuun. Unkari vastusti ankarasti monitoroinnin aloittamista.

Komitea perusteli päätöstään Unkarin jatkuvilla perustuslaki- ja muilla lakiuudistuksilla, jotka nähdään pyrkimyksenä politisoida perustuslakirakennetta ja siten heikentää oikeusvaltiota ja demokraattista valvontaa. Perustuslaki on demokraattisen valtion perusta, joka perustuu yhteisesti sovittuihin periaatteisiin, eikä sitä tule muuttaa mielivaltaisesti poliittisen vallan vaihtuessa. Unkari sai kehotuksen muokata jo tehtyjä muutoksia uskontoa ja kirkkojen asemaa koskevaan lakiin, parlamentin jäsenten valintaa koskeviin sääntöihin, perustuslakituomioistuinta ja oikeusjärjestelmää koskevaan lakiin sekä medialakiin.

Raportissaan komitea pahoittelee, että Unkarin perustuslaki hyväksyttiin hätiköidysti ja peiteltysti ilman laajaa poliittista konsensusta. Keskeisten lakien ja säädösten muuttamiseen tarvittava 2/3 enemmistö nähdään vallassa olevien yrityksenä vakiinnuttaa politiikkaansa yli äänestäjien antaman mandaatin. Demokraattisen tarkastuksen ja tasapainotuksen vähentäminen on keskittänyt

valtaa ja heikentänyt hallituksen instituutioiden ja sääntelevien elinten oikeudellista valvontaa. 2/3 enemmistöllä on tehty kapeiden poliittisten intressien mukaisia toistuvia muutoksia perustuslakiin heikentäen sen pysyvyyttä ja Unkarin perustuslakituomioistuimen valtaa. Niin sanotun 4. lisäyksen tekeminen vastoin perustuslakituomioistuimen ja kansainvälisten tahojen suosituksia ei ole hyväksyttävää.

Monitorointikomitea vaati Unkarin viranomaisia vähentämään keskeisten lakien ja säädösten sääntelyalasta alaa ja toteuttamaan Venetsian toimikunnan suositukset. Viranomaisten tulee poistaa parlamentilta oikeus tunnustaa uskonnollinen taho kirkkokunnaksi, perustaa selvät lailliset ja kansainvälisiä normeja mukailevat kriteerit kirkkokunnan tunnustamiseksi sekä turvata mahdollisuus valittaa päätöksistä. Vaalipiirin tulee olla riippumattoman viranomaisen rajaamia, eikä niiden rajoja tule määrittää perustuslain kannalta keskeisissä laeissa. Poliittisten puolueiden laajaa konsensusta tulee tavoitella kompensointikaavan löytämiseksi, ja vähemmistöillä tulee olla oikeus päättää vaalipäivään asti äänestävätkö he tavallista puoluetta vai vähemmistölistaa. Perustuslakituomioistuimen toimivallan rajoitus taloutta koskevissa asioissa sekä rajoitus vedota 1.1.2012 edeltävään oikeuskäytäntöön tulee poistaa. Poliittisen aktiviteetin ja perustuslakituomioistuimeen nimittämisen välille tulee säätää pakollinen ”jäähdytystauko”. Kansallisen oikeuslaitoksen puheenjohtajan oikeus siirtää asioita tuomioistuimesta toiseen tulee poistaa, ja lain pitää taata valitusoikeus. Printti- ja verkkomedian rekisteröitymisvaatimukset tulee poistaa, medianeuvosto ja -viranomainen tulee erottaa toiminnallisesti ja oikeudellisesti toisistaan ja molempien päätöksistä tulee voida valittaa.

Aiheesta käytiin vilkasta keskustelua, ja se jakoi mielipiteitä sekä komiteassa että täysistunnossa. Komitean äänestyspäätös syntyi pienimmällä mahdollisella enemmistöllä. Yleiskokouksen puheenjohtajisto käsitteli aloitetta kesäkuussa, mutta ei yhtynyt näkemykseen, joten asia siirtyi yleiskokouksen päätettäväksi kesäkuun istunnossa. Äänestyksessä yleiskokous päätti äänin 135–86, ettei monitorointia aloiteta. Unkaria koskeva *päätöslauselema 1941* (2013), johon ei siis ole kirjattu monitorointia, hyväksyttiin äänin 149–38–24. Siinä todetaan, että uusilla laeilla,

ml. perustuslakimuutoksilla, on murennettu oikeusjärjestelmän uskottavuutta, heikennetty oikeusvaltion toimivuutta, demokraattista valvontaa ja puolueettomuutta sekä kavennettu median vapautta. Yleiskokous viittaa Venetsian toimikunnan suosituksiin ja arvosteluun ja esittää muutoksia mm. lakiin uskonnonvapaudesta, vaalilakiin, medialakiin, lakiin perustuslakituomioistuimesta sekä tuomioistuinjärjestelmää säätelevään lakiin. Yleiskokous sitoutuu myös seuraamaan tilannetta Unkarissa.

4.12 Venäjän ja Georgian välinen sota

Sekä Georgia että Venäjä ovat jäsenvelvoitteiden seurannan kohteena. Kertomusvuonna ei ole valmistunut maita koskevia maaraportteja, mutta komitea on seurannut tilanteen kehitystä.

Georgian presidentti Mihail Saakashvili esitti puheenvuoron yleiskokouksen istunnossa tammikuussa. Yleiskokous lähetti myös valtuuskunnan seuraamaan presidentinvaaleja Georgiassa lokakuussa (ks. edellä). Puheessaan Saakashvili puhui saavutuksistaan maan demokratiakehityksessä ja vakuutti, että maan pyrkimys lähentyä Eurooppaa jatkuu uuden hallituksen myötä. Hän arvosteli kärjekkäästi Venäjän toimintaa alueella ja korosti EN:n roolia tilanteen selvittämisessä. Lisäksi hän korosti naapuruussuhteiden merkitystä, mutta arvosteli maan hallituksen muuttunutta retoriikkaa Venäjän suhteen sekä pyrkimyksiä sanan- ja medianvapauden rajoittamiseksi. Hän moitti myös Georgian pääministerin viimeaikaisia Nato-lausuntoja, joita hän tulkitsi suunnanmuutokseksi. Erimielisyyksistä huolimatta hän peräänkuulutti yhteistyötä.

Venäjän duuman puhemies Sergei Naryshkinin oli määrä osallistua yleiskokouksen istuntoon loppuvuonna 2012, mutta hän perui silloin osallistumisensa protestina yleiskokouksen esittämälle kritiikille (vrt. vuoden 2012 kertomus). Naryshkinin vierailu toteutui lokakuussa 2013. Hän aloitti puheensa muistuttamalla ensimmäisen ja toisen maailmansodan tuhoista ja taustalla olevista syistä. Hän totesi, että edustuksellinen demokratia on vakaan, toimivan yhteiskunnan perusta ja että oikeusvaltioperiaate edellyttää moraalialia (morality). Asiallinen arvostelu hyväksytään, mutta ei uusien jäsensitoumusten ja vaa-

timusten esittämistä yleiskokouksen taholta. Hän otti kantaa yleiskokouksen jäsenvelvoitteiden seurantaan ja ehdotti siirtymistä maakohtaisesta monitoroinnista teemakohtaiseen. Venäjä tulee esittämään konkreettisia ehdotuksia tästä asiasta. Lainsäätäjien suurin haaste on suojella lainsäädäntöprosessia politisointia vastaan. Se edellyttää prosessin avoimuutta. Internetyhteiskunta on sekä uhka että mahdollisuus. Hän pahoitteli, että keskustelu kansalaisuudettomuudesta ei ole edistynyt ja että parlamenttienvälinen yhteistyö kärsii kun keskitytään epäolennaisiin kiistakysymyksiin kulttuurin, koulutuksen, tieteen ja terveyden kustannuksella. Hän kommentoi myös Venäjän säätämiä lakeja ulkomaisista agenteista, mielenosoitusten ja massatilaisuuksien rajoituksista, uskonnollisten tunteiden loukkauksista sekä internetin mustista listoista. Puheen jälkeen Naryshkin vastasi parlamentaarikkojen kysymyksiin, joiden aiheina olivat ns. homolait ja LHBTI-henkilöiden oikeudet Venäjällä, kansalaisjärjestöjen toimintaa rajoittava laki, muutokset vaalilakiin ja Sotshin olympialaisten kustannukset. Pj *Guzenina-Richardson* kysyi Syyrian pakolaisista ja Pussy Riot -laista.

Jäsenvelvoitteiden seurantakomitean mandaattiin ei kuulu Georgian ja Venäjän vuoden 2008 välisen sodan selvittely, mutta yleiskokous on jatkanut humanitaarisen tilanteen seuraamista konfliktialueella. Edellinen raportti aiheesta hyväksyttiin 2009. Vuoden 2013 raportissa *Georgian ja Venäjän välinen sota: humanitaarinen tilanne* (dok.13083) todetaan, että heikko turvallisuustilanne edellyttää osapuolilta lisätoimia pakkosiirrettyjen ja sisäisten pakolaisten aseman ja asumisen ja elinolojen parantamiseksi. Georgian mukaan maassa on edelleen 265 295 sisäistä pakolaista. Galin ja Akhagorin alueiden tilanne huolestuttaa erityisesti. Kestävä ratkaisu edellyttää kansainvälisiä rauhanturvatoimia ja/tai valvontaa hallinnollisen raja-alueen (ABL) molemmin puolin sekä aitoa vuoropuhelua osapuolten välillä. Raportissa viitataan myös EIT:ssä käsitellyssä olevaan valtiovalitustapaukseen *Georgia v. Russia*, joka odottaa ratkaisua. Osapuolia kehoitetaan tukemaan Geneven neuvotteluprosessia. Yleiskokouksen näkemykset ovat kiteytettyinä päätöslauselmaan 1916 (2013). Venäjää kehoitetaan noudattamaan EU:n neuvottelemaa aseleposopimusta sekä ratkaisemaan Georgiasta Venäjälle paenneiden pakolais-

ten oikeudellinen asema. Molempien osapuolten tulee panostaa asuntotilanteen kohentamiseen. *Suosituksessa 2008* (2013) yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa edistämään kanssakäymistä

hallinnollisella raja-alueella ja jatkamaan menilään olevan asiantuntija-avun antamista osapuolille.

Ulkosuhteet

5.1 Suhteet ei-jäsenmaihin Euroopassa

Kaksi Euroopan maata (Kosovo ja Valko-Venäjä) ovat eri syistä edelleen Euroopan neuvoston ulkopuolella. Yleiskokouksen poliittinen komitea seuraa tilannetta maissa pyrkien tukemaan maiden kehitystä kohti demokratiaa. Yleiskokouksen puheenjohtajisto on viime kädessä se elin, joka määrittelee yhteistyön laajuuden ei-jäsenmaiden kanssa.

Kosovo

Tilanne Kosovossa on ollut Balkanin alueen rauhanomaisen kehityksen yksi koetinkivi. Ennen maan itsenäisyyttä 2008 yleiskokous käsitteli raportteja yleisesti Kosovosta ja sen lähialueista, ihmisoikeustilanteesta ja oikeusvaltioperiaatteen noudattamisesta, maan paluumuuttajien humanitaarisesta tilanteesta ja kulttuurin tilasta maassa. Kaikki EN:n jäsenet eivät ole tunnustaneet Kosovoa, ja yleiskokouksella ei ole virallisia suhteita maahan, mutta yleiskokous on päättänyt käsitellä perusoikeuksien toteutumista Kosovossa. Yleiskokous ei siis ota kantaa Kosovon itsenäisyysjulistukseen vaan sen huomio keskittyy siihen, miten ihmisoikeuksia kunnioitetaan ja demokratia ja oikeusvaltio toimivat. Kosovo (KS/RKS) julistautui itsenäiseksi 17.2.2008, jonka jälkeen 96 valtiota (34 EN-jäsenmaata, ml. Suomi 2008) on tunnustanut maan itsenäisyyden. Seitsemän maata on ilmoittanut, etteivät ne tule tunnustamaan itsenäisyyttä.

Yleiskokous hyväksyi tammikuussa 2013 raportin (dok.13088) *Kosovon tilanteesta*. Sen valmistelun yhteydessä poliittinen komitea järjesti kuulemistilaisuuden Kosovon parlamentin ulkoasiainvaliokunnan varapuheenjohtajan Hydajet Hysenin ja Eurooppa-valiokunnan jäsenen Vjosa

Osmanin kanssa. Raportin mukaan maan suurimmat haasteet liittyvät demokratian ja ihmisoikeuksien soveltamiseen sekä korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan. Pristinan hallituksen tulisi jatkaa demokraattisten instituutioiden (parlamentti, puolueet, oikeusasiamies, ym.), oikeuslaitoksen, vaalijärjestelmän ja mm. vähemmistö- ja tasa-arvolainsäädännön kehittämistä. Median vapautta on vahvistettava. Evakkojen ja pakkosiirrettyjen paluuta ja kotouttamista on edistettävä. Vallan hajautuspolitiikka on edistänyt serbienemmistöisten kuntien itsehallintoa. EU:n tukemaa Pristinan ja Belgradin välistä vuoropuhelua tulisi vahvistaa tavoitteena suhteiden normalisointi. Kosovon ja Serbian välinen kiista Kosovon pohjoisosassa tulisi ratkaista rakentavan vuoropuhelun kautta. Demokratisointia tukemassa on EU:n erityisedustaja ja toimisto Pristinassa, Etyjn laajin kenttämissio, YK:n Kosovo Team, UNMIK ja EN:n toimipiste, joiden toimintaa tarkastellaan raportissa. *Päätöslausemassa 1912* (2013) tunnustetaan useita keskeisiä alueita EULEX:n ja UNMIK:n jatkotoimenpiteille. Yleiskokous katsoo, että EN:n neutraali suhtautuminen Kosovoon ei estä vuoropuhelua ja suoria työyhteyksiä maan parlamentin ja viranomaisten kanssa, joita tulisi edelleen kehittää EN:n eri tasoilla. Yleiskokous pitää hyvänä pääsihteeri Jaglandin päätöstä valtuuttaa sihteeristön edustajia tiivistämään yhteydenpitoa yhteistyöohjelmien toteuttamiseksi.

Suosituksessa 2006 (2013) viitataan ministerikomitean päätökseen vuodelta 2010 seurata kehitystä Kosovossa ottamatta kantaa maan asemaan järjestön sisällä. Ministerikomitea saa kehotuksen laajentaa EN:n yhteistyöohjelmia Kosovon kanssa mm. tukemalla riippumattoman oikeuslaitoksen kehittämistä, torjumalla ihmiskauppaa, korruptiota ja rahanpesua sekä tukemalla tasa-arvoa ja naiseen kohdistuvan väkivallan vastaisia toimia.

Jäsenmaiden tulisi välttää romanipakolaisten pakopalauttamista Kosovoon, kunnes tilanne on parantunut sekä tukea rahallisesti pakolaisten ja pakkosiirrettyjen turvallista paluuta.

Viitaten yleiskokouksen tammikuun kannottoihin puheenjohtajisto päätti maaliskuussa kutsua kaksi edustajaa Kosovon parlamentista (hallituspuolueen ja opposition edustaja) seuraamaan täysistuntoja sekä kuuden pääkomitean työskentelyä. Näillä edustajilla ei ole täysistunnoissa puhe- ja äänioikeutta, mutta he voivat esittää puheenvuoroja komiteoissa puheenjohtajan luvalla. Uutta käytäntöä arvioidaan keväällä 2014. Poliittinen komitea järjesti huhtikuussa toisen kuulemistilaisuuden K Hydajet Hysenin Vjosa Osamnin kanssa. Muun muassa Serbian ja Kreikan edustajat vastustivat suhteiden laajentamista Kosovon kanssa. Venäjä esitti harkittavaksi Abhasian ja Etelä-Ossetian edustajien osallistumista samoin perustein.

Valko-Venäjä

Yleiskokous ei ole kertomusvuonna hyväksynyt uutta raporttia Valko-Venäjän tilanteesta, mutta poliittinen komitea on seurannut huolestuneena poliittisen tilanteen kehittymistä. Se on pyytänyt lausunnon Venetsian toimikunnalta vuonna 2012 voimaantulleesta laista asianajajan ammatin harjoittamisesta.

Poliittinen komitea on jatkanut vuoropuhelua sekä parlamentin että kansalaisjärjestöjen edustajien kanssa. Vuoden ensimmäinen kuulemistilaisuus kansalaisjärjestöjen kanssa järjestettiin tammikuussa. Kesäkuussa järjestettiin toinen, johon osallistuivat Nikolai Samoseiko ja Aleksandr Zozulya Valko-Venäjän alahuoneesta. Molemmat ovat parlamentin kuulemantuomiotyöryhmän jäseniä. Lokakuussa komitea järjesti kuulemistilaisuuden Natalia Radzinan ja Alaksandr Lahviniecn kanssa. Radzina on riippumattoman Belarusian news'n päätoimittaja ja Lahviniec on Movement for Freedom Minskin järjestön varapuheenjohtaja.

Yleiskokouksen puheenjohtajisto myönsi huhtikuussa poliittisen komitean raporttijoille Andres Herkelille (Viro, EPP) luvan tehdä fact-finding vierailun Valko-Venäjälle. Kuulemantuomion poistaminen on edelleen kynnyskysymys EN:n ja Valko-Venäjän suhteiden kannalta. Valko-Venäjä on ainoa Euroopan maa, jossa edelleen

määrätään ja pannaan täytäntöön kuolemanrangaistuksia. Maan tuomioistuimien antoi uudet kuulemantuomiot toukokuussa ja kesäkuussa. Toukokuussa 2013 Herkel ja oikeudellisen komitean erityisraportoijat kuulemantuomio-asiassa Martina Schuster antoivat yhteisen lausunnon, jossa paheksuttiin tuomioistuimen päätöstä. Yleiskokous kannustaa voimakkaasti Valko-Venäjän kansalaisyhteiskuntaa sekä kansalaisjärjestöjä toteuttamaan toimia kuolemanrangaistuksen poistamiseksi. Suunnitelmat järjestää aiheesta seminaari eivät ole vuosikausien ponnistuksista huolimatta johtaneet tuloksiin.

5.2 Lähi-itä ja Välimeren alue

Välimeren eteläpuoleisen alueen ja Lähi-idän maiden tilannetta seurataan tarkasti Euroopan neuvostossa, sillä levottomuuksilla voi olla vaikutuksia myös Eurooppaan. Kertomusvuonna yleiskokous on keskustellut ns. arabikevään jälkeisestä tilanteesta Pohjois-Afrikan maissa, Sahelin alueella sekä Lähi-idässä useamman kerran ajankohtaiskeskustelun tai kiireellisen keskustelun muodossa. Etenkin Syyrian tilanne on puhuttanut, ja asia on ollut esillä kiireellisenä aiheena vuoden jokaisessa istunnossa. Yleiskokous on erittäin huolissaan maan vaikeasta ihmisoikeustilanteesta. Maan pitkittynyt sisäinen konflikti on johtanut ennennäkemättömään pakolaisvirtaan, jonka myötä levottomuutta on havaittu myös naapurimaissa.

Kertomusvuonna yleiskokous on pyrkinyt tukemaan alueen maiden välistä yhteistyötä ja kehittämään erityisesti vuoropuhelua Egyptin ja Jordanian kanssa. Poliittinen komitea ryhtyi syksyllä käsittelemään Jordanian parlamentin demokratiakumppanuushakemusta, ja maan parlamentin edustajat osallistuivat marraskuun komiteakokoukseen. Syyskuussa poliittinen komitea järjesti kuulemistilaisuuden Egypti-asiantuntijoiden kanssa ja päätti kutsua Egyptin poliittisten ryhmien edustajia kokoukseen vuonna 2014. Seuraava raportti Tunisian tilanteesta valmistunee vuoden 2014 aikana.

Kertomusvuonna yleiskokous on myös keskustellut tilanteesta ääri-islamistien valtaamassa Pohjois-Malissa ja *terrori-iskusta kaasulaitokseen Algeriassa ja näiden tapahtumien vaikutuksesta tur-*

vallisuudelle ja ihmisoikeuksille Välimeren alueella (dok.13107). Epävakaa tilanne ja terroritekojen vastaiskut ovat osa laajempaa kuohuntaa Sahelin alueella sekä vakava uhka turvallisuudelle ja ihmisoikeuksien toteutumiselle. Raportissa tuomitaan Algerian terrori-iskut, joissa kuoli kymmeniä panttivankia. Lisäksi muistutetaan tuaregien pitkään kestäneestä itsenäisyystaistelusta. Tuaregit ovat paimentolaiskansa, joka on perinteisesti elänyt Etelä-Algeriassa sekä Pohjois-Malissa ja Nigerissä, mutta joiden jäseniä taisteli Gaddafin palkka-armeijassa. Libyan vallankumouksen jälkeen monet heistä palasivat aseineen Pohjois-Maliin ja vaativat alueen itsenäistymistä. YK:n tammikuussa 2013 julkaisemassa raportissa paljastetaan vakavia ihmisoikeusloukkauksia viimeisen vuoden aikana. Taustalla on myös alueen siirtomaajoukkoilta peräisin olevat kiistat ja Libyan sodan jälkimainingit. Lisääntyvät etniset konfliktit ovat vakava uhka Malin kehitykselle. *Päätöslauselmassa 1919* (2013) yleiskokous vetoaa Libyan viranomaisiin aseiden leviämisen estämiseksi ja tukee tuaregien päätöstä luopua itsenäisyyspyrkimyksistä. YK:n päätös lähettää kansainvälisiä joukkoja tukemaan Malin hallitusta terrorismin, huume- ja asekaupan torjumiseksi oli oikea. Pysyvä ratkaisu syntyy sovittelulla ja Malin armeijan ja sen kannattajien tulisi pidättäytyä väkivaltaisista kostotoimista. Humanitaariset seuraukset ja naisiin kohdistuva väkivalta huolestuttavat ja jäsenmaiden pitää tarjota konkreettista tukea UNHCR:lle. Yleiskokous tukee kansainvälisen rikostuomioistuimen päätöstä tutkia väitetyjä rikoksia Malissa.

5.2.1 Syyria

Syyrian tilannetta käsiteltiin tammikuun istunnossa kiireellisenä aiheena, jonka otsikkona oli *siirtolaisten ja turvapaikanhakijoiden lisääntyvä määrä ja sen nostamat jännitteet itäisen Välimeren alueella* (dok.13106). Raportissa todetaan, että Syyrian sodan jatkuminen on johtanut laajaan pakolaisvirtaan sekä maan sisällä että naapuri- ja lähialueen maihin kuten Turkkiin, Libanoniin, Jordaniaan, Maltaan ja Kreikkaan. *Päätöslauselmassa 1918* (2013) yleiskokous huomauttaa, että turvapaikanhakijoiden vastaanotto on kestävämmällä pohjalla monissa maissa. Tilanne on erityisen huolestuttava Kreikassa, jossa viranomaisten resurssit eivät riitä turvaamaan edes vähim-

mäisöikeuksia. Turkin kautta Syyriasta tulleiden pakolaisten suuri määrä on paljastanut vakavia puutteita vastaanottojärjestelmässä, ja Kreikan tulisi tarkistaa käytäntöjään ja tehdä tarvittavat uudistukset. Maahanmuuttovastaisten ääriiliikkeiden nousu lisää ongelmia, joihin tulee puuttua. Yleiskokous kiirehtii konkreettisia toimenpiteitä säilöönotto-olojen parantamiseksi, ja EU:n tulee osoittaa solidaarisuutta vastuunjaossa. *Suosituksessa 2010* (2013) yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa järjestämään pyöreän pöydän keskustelun ja selvittämään miten jäsenmaat voivat auttaa Kreikkaa ja Turkia. Kreikkaan suuntautuvien Dublin-palautuksien jäädyttämistä tulee jatkaa. Lisäksi tarvitaan suunnitelma siirtolaisten asuttamiseksi ja uudelleensijoittamiseksi.

Syyrian pakolaisten tilanne on vuosikymmenen suurimpia humanitaarisia katastrofeja. Vuoden 2013 aikana yli 2,3 miljoonaa ihmistä, joista noin puolet on lapsia ja naisia, on paennut maasta. Huhtikuun istunnossa käydyssä ajankohtais keskustelussa *Syyrian pakolaisista Jordaniassa, Turkissa, Libanonissa ja Irakissa* todettiin, että Syyrian naapurimaat ovat suurissa vaikeuksissa pakolaisten suuren määrän takia. Silloin puhuttiin n. 1,3 miljoonasta pakolaisesta ja YK arvioi, että maan sisällissodan takia avun tarpeessa on yli neljä miljoonaa ihmistä. Vastaanottajamaiden ja järjestöjen resurssit ovat loppumassa ja pikaisia toimenpiteitä tarvitaan kestävämmän tilanteen hoitamiseksi. Vastuunjako ja solidaarisuutta tulee vahvistaa hädän lievittämiseksi. Konfliktiin tarvitaan pikaista poliittista ratkaisua. Kun yleiskokous kesäkuussa käsiteli Lähi-idän tilannetta koskevaa raporttia, Jordania, Libanon ja Turkki saivat kiitosta toimistaan syyrialaispakolaisten avustamisessa, ja EN:n jäsenmaita kehoitettiin lisäämään pakolaisapua.

Syyrian tilanne (dok.13320) otettiin uudelleen esille kiireellisenä aiheena lokakuun istunnossa. Raportissa todetaan, että uhka sotilaallisesta iskusta Syyriaan vauhditti poliittisia ja diplomaattisia neuvotteluja ja YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2118 aikaansaamista. Syyrian liittyminen Kemiallisten aseiden kieltojärjestöön (OPCW) sekä aseiden tuhoaminen järjestön tarkkailijoiden toimesta on myönteinen askel. Rauha kuitenkin edellyttää kaikkien väkivaltaisuuksien loppumista. *Suosituksessa 2026* (2013) yleiskokous korostaa, että YK:n turvaneuvoston tiekartan tu-

lisi ohjata rauhanprosessia kohti poliittista ratkaisua. Syyrian monikulttuurinen ja suvaitsevainen luonne on säilytettävä. Kaksivuotisessa sisällissodassa olosuhteet pakolaisleireissä Syyriassa ja naapurimaissa ovat huonontuneet. Jäsenmaiden tulisi tämän vuoksi vastaanottaa Syyrian pakolaisia, suosia perheiden yhdistämistä sekä tukea leirejä ylläpitäviä maita. Lisäksi naisiin ja lapsiin kohdistuvat ihmisoikeusloukkaukset (mm. seksuaalinen hyväksikäyttö) pitää ottaa huomioon avustustoiminnassa. Ääriliikkeiden kasvu ja opposition hajanaisuus vaikeuttaa maan tilannetta. Demokraattisia oppositioliikkeitä pitää tukea.

5.2.2 *Demokratiakumppanimaa Marokko*

Marokko oli ensimmäinen maa, jolle myönnettiin yleiskokouksen demokratiakumppanuusase- ma. Maan valtuuskunta on toiminut aktiivisesti eri komiteoissa ja järjestänyt useita komiteakoko- uksia Rabatissa kertomusvuonna.

Marokolle myönnettiin demokratiakumppa- nuusase- ma vuonna 2011 sillä edellytyksellä, että maa jatkaa ihmisoikeuksien ja oikeusvaltion vahvistamista. Yleiskokouksen arvio vuoden 2011 parlamenttivaaleista oli varovaisen myönteinen, mutta vaalilain uudistamista on jatkettava Venet- sian toimikunnan kanssa ja parlamentin asemaa on vahvistettava. Heinäkuussa 2011 hyväksytys- sä uudessa perustuslaissa taataan sukupuolten välinen tasa-arvo, jonka toimeenpanoa etenkin naisten yhteiskunnallisen osallistumisen osalta on tuettava. Myöntäessään *Marokolle demokra- tiakumppanuuden* yleiskokous velvoitti poliit- tista komiteaa arvioimaan yhteistyötä kahden vuoden kuluessa. Ensimmäinen *arviointiraportti* (dok.13230) käsiteltiin kesäkuussa maan edusta- jainhuoneen puhemiehen Karim Ghellabin läsnä ollessa. *Päätöslauselmassa 1942* (2013) yleiskokous toteaa, että lupauksista huolimatta maa on tehnyt liian vähän perusoikeuksien sekä oikeusvaltio- ja demokratiaperiaatteiden toimeenpanemiseksi. Uudistuksia kiirehditään ja maan tulisi ratifioida Istanbulin sopimus naisiin kohdistuvan väkival- lan torjumiseksi sekä luopua samaa sukupuolta olevien sukupuoliyhteyksien kriminalisoinnista. Marokon tulisi myös ratifioida kidutuksen vas- tainen sopimus ja varmistaa, että turvapaikka- käytännöt ovat ajan tasalla. Maassa on voimassa vuodesta 1993 tosiasiallinen kuolemantuomion

jäädytyspäättös, mutta yleiskokous edellyttää kuolemantuomion poistamista lailla. Vuonna 2012 Rabatissa avatun EN:n toimiston ja kahdenväli- sen yhteistyösopimuksen asemaa tulee edelleen selvittää, ja yhteistyömuotoja kehittää. Seuraava arviointi tehdään kahden vuoden päästä.

Vuoden 2011 demokratiakumppanuuspäätök- sessä viitataan myös Länsi-Saharan tilanteeseen, joten asia on esillä Marokon arviointiraportissa. Yleiskokous edellyttää rauhanomaista ratkaisua Länsi-Saharan kiistassa. Aiheesta on tulossa erilinen raportti, jonka käsittely jatkuu poliittisessa komiteassa. Kertomusvuonna raportoi- ja vieraili kahdesti alueella ja myös Algeriassa. Komitea on järjestänyt kuulemistilaisuuksia Marokon keskus- hallinnon, Länsi-Saharan ja Algerian edustajien kanssa. Kokoukseen osallistuivat Marokon ihmis- oikeustoimikunnan puheenjohtaja Driss El Yaza- mi, Marokon parlamentin jäsen Hasna Abou- zaid, Polisarion edustajat Senia Ahmed Merhba ja Omar Mansour sekä Algerian kansallisneuvoston jäsen Djamel Ouldabbes. Poliittinen komitea on pyytänyt Marokolta kirjalliset kommentit alusta- vasta raportista.

5.2.3 *Demokratiakumppanimaa Palestiina*

Palestiina on ollut Euroopan neuvoston demok- ratiakumppani lokakuusta 2011 lähtien. Aseman saamiseksi maan on sitouduttava EN:n perusar- voihin ja kehitettävä kansallista lainsäädäntöään ihmisoikeuksia, demokratiaa ja oikeusvaltiope- riaatetta kunnioittavalla tavalla. Hyväksyessään kumppanuushakemuksen yleiskokous listasi ne uudistuskohteet, joihin Palestiinan on jatkossa sitouduttava. Ensimmäinen arviointiraportti sitoumusten täyttymisestä käsitellään täysistun- nossa tammikuussa 2014. Sen valmistelua varten raportoi- ja on vierailut useasti Palestiinan alueel- la ja tapasi marraskuussa 2013 mm. Palestiinan lakiasäättävän neuvoston presidentin Mahmoud Abbasin, pääministerin sekä muita Palestiinan korkean tason henkilöitä. Abbas korosti, että Pa- lestiina toivoo kumppanuuden jatkuvan ja että kansalliskokouksen kaikki ryhmittymät, Hamas mukaan lukien, ovat sitoutuneet EN:n kanssa tapahtuvaan yhteistyöhön.

Palestiinan demokratiakumppanuus edellyt- tää myös panostusta rauhanomaiseen ratkaisuun Israelin kanssa. Kesäkuun istunnossa käsitel-

lyssä *Lähi-idän tilannetta* koskevassa raportissa (dok.13320) todetaan, että poliittinen kuohunta alueella ei ole edistänyt Lähi-idän rauhanprosessia. EN:ssä käytävän vuoropuhelun mahdollistaa Israelin tarkkailuasema vuodesta 1957 ja Palestiinan demokriatikumppanuus. Poliittisen komitean Lähi-itää käsittelevä alakomitea vieraili alueella kahdesti keväällä 2013. Ed. *Antti Kaikkonen* (kesk.) osallistui huhtikuun matkalle. *Päätöslausemassa 1940* (2013) yleiskokous vahvistaa tukensa vuoden 1967 rajoihin perustuvalla kahden pluralistisen ja demokraattisen valtion ratkaisulle ja kehottaa osapuolia panostamaan luottamusta edistäviin toimiin ja käytännönläheiseen yhteistyöhön. Knessetin ja Palestiinan lakiasäätävän neuvoston välistä vuoropuhelua on edelleen tuettava. Israelin tulee myös sallia Palestiinan EN-valtuuskunnan jäsenten matkustaminen yleiskokouksen kokouksiin, vapauttaa vangitut palestiinalaiset parlamentaarikot sekä taata kaikkien Israelin kansalaisten tasavertainen kohtelu. Yleiskokous kehottaa Israelia lopettamaan Gazan saarron, turva-aidan rakentamisen ja siirtokuntien laajentamisen sekä luopumaan palestiinalaisten liikkumisvapauden rajoituksista Länsirannalla ja antamaan heille päätösvalta alueensa luonnonvaroista (vesi). Palestiinan tulee puolestaan luopua Israelinvastaisesta retoriikasta, lainvastaisista pidätyksistä ja vankien väkivaltaisesta kohtelusta sekä järjestää parlamentti- ja presidentinvaalit.

5.3 Muu maailma

Euroopan neuvosto on alueellinen järjestö, mutta järjestön työ kiinnostaa yhä enemmän Euroopan ulkopuolisia maita. EN:n ministerikomitealla on

viisi tarkkailijajäsentä (Pyhä istuin 1970, Yhdysvallat 1996, Kanada 1996, Japani 1996 ja Meksiko 1996). Parlamentaarinen yleiskokous toimii itsenäisesti, ja se on ottanut mukaan kolme maata tarkkailijaksi (Israel 1957, Kanada 1997, Meksiko 1999). Tämän lisäksi yleiskokous perusti vuonna 2009 demokriatikumppanuusaseman (ks. edellä).

Yleiskokouksen poliittinen komitea on vastuussa ulkosuhteiden kehittämistä. Komitea on kertomusvuonna keskustellut suhteista kahden Keski-Aasian maan kanssa.

Kazakstan haki vuonna 2009 yleiskokouksen erityisvierasasemaa (special guest status) ja on ilmoittanut kiinnostuksensa demokriatikumppanuuteen. Yleiskokous on seurannut maan tilannetta ja lähetti valtuuskunnan tarkkailemaan presidentinvaaleja vuonna 2009. Ihmisoikeuksien tila ja demokratian kehitys maassa ei kuitenkaan ole mahdollistanut suhteiden tiivistämistä erityisvieras- tai demokriatikumppanuusohjelmien puitteissa, mutta poliittinen komitea ylläpitää suhteita maahan.

Suhteet Kirgisian kanssa ovat edenneet myönteisesti kertomusvuonna. Kirgisia anoi demokriatikumppanuusasemaa loppuvuonna 2011. Turkilainen raportoiija Mevlut Çavuşoğlu (EDG) vieraili maassa tammikuussa ja kesäkuussa 2013 ja ilmaisi tukensa demokriatikumppanuuden myöntämiselle. Komitean enemmistö on ollut varovaisen pidättyväinen. Kirgisian varapuhemies Asia Sasykbaevan johtama valtuuskunta vieraili Strasbourgissa huhtikuun istunnon aikana. Vierailun päätteeksi hän kutsui komitean valtuuskunnan vierailulle Kirgisiaan. Vierailu pääkaupunkiin Bishekiin ja Oshn kaupunkiin toteutui lokakuussa 2013.

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNNAN
JÄSENET JOULUKUUSSA 2013

Puheenjohtaja
Maria GUZENINA-RICHARDSON
(sd)

Varapuheenjohtaja
Kimmo SASI
(kok)

JÄSENET

Antti KAIKKONEN
(kesk)

Pirikko MATTILA
(ps)

Anne-Mari VIROLAINEN
(kok)

VARAJÄSENET

Sirkka-Liisa ANTILA
(kesk)

Riitta MYLLER
(sd)

Jaana PELKONEN
(kok)

Jouko SKINNARI
(sd)

Jussi HALLA-AHO
(ps)

SIHTEERISTÖ

Gunilla CARLANDER, kansainvälisten asiain neuvos
valtuuskunnan sihteeri
Maria FAGERHOLM, kansainvälisten asiain sihteeri
valtuuskunnan apulaissihteeri
Katja NOLVI, osastosihteeri
valtuuskunnan avustaja

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNTA
JÄSENYYDET KOMITEOISSA 2013

Pysyvä komitea <i>Standing Committee</i>	Susanna HUOVINEN, jäsen 31.5.2013 saakka Maria GUZENINA-RICHARDSON, jäsen 24.6.2013 lähtien Kimmo SASI, varajäsen
Poliittinen komitea <i>Committee on Political Affairs and Democracy</i>	Susanna HUOVINEN, jäsen 31.5.2013 saakka Maria GUZENINA-RICHARDSON, jäsen 24.6.2013 lähtien Antti KAIKKONEN, varajäsen
Lähi-itää käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on the Middle East</i>	Antti KAIKKONEN, jäsen
EN:n ulkosuhteita käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on External Relations</i>	Antti KAIKKONEN, jäsen
OECD ja EBRD suhteita käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on relations with the OECD and the EBRD</i>	-
Oikeudellisten ja ihmisoikeusasiain komitea <i>Committee on Legal Affairs and Human Rights</i>	Kimmo SASI, jäsen Antti KAIKKONEN, varajäsen
Ihmisoikeus-alakomitea <i>Sub-Committee on Human Rights</i>	Kimmo SASI, puheenjohtaja
Rikollisuutta ja terrorismin vastaista toimintaa käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on Crime Problems and Fight Against terrorism</i>	Antti KAIKKONEN, jäsen
Oikeusvaltioperiaatetta pohtiva alakomitea <i>Sub-Committee on the Rule of Law</i>	Kimmo SASI, jäsen
Ihmisoikeustuomioistuimen tuomarien valintaa käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on the Election of Judges to the ECHR</i>	Kimmo SASI (EPP/DC)
Sosiaali-, terveysasiain- ja kestävän kehityksen komitea <i>Committee on Social Affairs, Health and Sustainable Development</i>	Jouko SKINNARI, jäsen Sirkka-Liisa ANTTILA, varajäsen
Sosiaalinen peruskirja-alakomitea <i>Sub-Committee on the European Social Charter</i>	Jouko SKINNARI, jäsen
Ympäristö- ja energia-alakomitea <i>Sub-Committee on Environment and Energy</i>	Sirkka-Liisa ANTTILA, jäsen Jouko SKINNARI, varajäsen

Yleisen terveyden alakomitea <i>Sub-Committee on Public Health</i>	Sirkka-Liisa ANTTILA, jäsen
Siirtolais-, pakolais- ja evakkoasiainkomitea <i>Committee on Migration, Refugees and Displaced persons</i>	Anne-Mari VIROLAINEN, puheenjohtaja Jussi HALLA-AHO, varajäsen 22.11.2013 lähtien
Vangitsemisasiain pohtiva alakomitea <i>Sub-Committee on Detention</i>	-
Kotouttamisasiain alakomitea <i>Sub-Committee on Integration</i>	Anne-Mari VIROLAINEN, jäsen
Ulkoeurooppalaisten lähtö- ja läpikulkumaiden kanssa tapahtuvan yhteistyön alakomitea <i>Sub-Committee on Cooperation with non European Countries of Origin and Transit</i>	-
Kulttuuri-, tiede-, koulutus- ja mediakomitea <i>Committee on Culture, Science and Education</i>	Jaana PELKONEN, jäsen Jouko SKINNARI, varajäsen
Kulttuurin, monimuotoisuuden ja perinnön alakomitea <i>Sub-Committee on Culture, Diversity and Heritage</i>	-
Media- ja tietoyhteiskunta-alakomitea <i>Sub-Committee on Media and Information Society</i>	Jaana PELKONEN, jäsen
Nuoriso-, koulutus- ja urheiluasiain alakomitea <i>Sub-Committee on Education, Youth and Sport</i>	-
Tasa-arvoasiain- ja syrjinnänvastainen komitea <i>Committee on Equality and Non-discrimination</i>	Pirkko MATTILA, jäsen Riitta MYLLER, varajäsen
Sukupuolten välistä tasa-arvoa pohtiva alakomitea <i>Sub-Committee on Gender Equality</i>	Riitta MYLLER, jäsen
Vähemmistöoikeuksia pohtiva alakomitea <i>Sub-Committee on Rights of Minorities</i>	Pirkko MATTILA, jäsen
Rasismia ja muukalaisvihaa pohtiva alakomitea <i>Sub-Committee on Rasism and Xenophobia</i>	Riitta MYLLER, jäsen Pirkko MATTILA, varajäsen
Menettelytapasääntökomitea <i>Committee on Rules of Procedure and Immunities</i>	-
Jäsenmaiden jäsenyysvelvoitteiden valvontakomitea <i>Honouring of Obligations and Commitments by Member States</i>	Susanna HUOVINEN (SOC) jäsen 31.5.2013 saakka Kimmo SASI (EPP/CD) jäsen

EUROOPAN NEUVOSTON PARLAMENTAARISEN YLEISKOKOUKSEN
VUONNA 2013 HYVÄKSYMÄT ASIAKIRJAT

3.1 Päätöslauselmat

Päätöslauselma ilmaisee yleiskokouksen jostakin asiakysymyksestä tekemän päätöksen, jonka yleiskokous on toimivaltainen panemaan täytäntöön, tai yleiskokouksen kannan, josta se yksin on vastuussa.

- Päätöslauselma 1912 (2013) Kosovon tilanne ja Euroopan neuvoston rooli (dok.13088)
Päätöslauselma 1913 (2013) Euroopan jälleenrakentamispankin (EBRD) toiminta (dok.13089)
Päätöslauselma 1914 (2013) Strasbourgin tuomioistuimen toimintakyvyn varmistaminen: rakenteellisia puutteita jäsenmaissa (dok.13087)
Päätöslauselma 1915 (2013) Bulgarian kanssa tapahtuva monitoroinninjälkeinen vuoropuhelu (dok.13085)
Päätöslauselma 1916 (2013) Georgia ja Venäjä: humanitaarinen tilanne konfliktialueella (dok.13083)
Päätöslauselma 1917 (2013) Jäsenvelvoitteiden ja -sitoumusten noudattaminen Azerbaidzhanissa (dok.13084)
Päätöslauselma 1918 (2013) Siirtolaisuus ja turvapaikka: nousevat jännitteet itäisen Välimeren alueella (dok.13106)
Päätöslauselma 1919 (2013) Malin ja Algerian viimeaikaiset tapahtumat: uhka turvallisuudelle ja ihmisoikeuksille Välimeren alueella (dok.13107)
Päätöslauselma 1920 (2013) Medianvapauden toteutuminen Euroopassa (dok.13078)
Päätöslauselma 1921 (2013) Sukupuolten välinen tasa-arvo, yksityis- ja työelämän yhteensovittaminen ja jaettu vastuu (dok.13080)
Päätöslauselma 1922 (2013) Työperäiseen maahanmuuttoon liittyvä ihmiskauppa (dok.13086)
Päätöslauselma 1923 (2013) EN:n valvontaelimissä toimivien asiantuntijoiden valintaprosessien vahvistaminen (dok.13133)
Päätöslauselma 1924 (2013) Euroopan teollinen perintö (dok.13134)
Päätöslauselma 1925 (2013) Turkin kanssa tapahtuva monitoroinninjälkeinen vuoropuhelu (dok.13160)
Päätöslauselma 1926 (2013) ”Lapsiseksiturismin” torjuminen (dok.13152)
Päätöslauselma 1927 (2013) Romanilapsiin kohdistuvan syrjinnän poistaminen (dok.13158)
Päätöslauselma 1928 (2013) Ihmisoikeuksien suojeleminen liittyen uskontoon ja uskoon sekä uskonnollisiin yhteisöihin kohdistuva väkivalta (dok.13157)
Päätöslauselma 1929 (2013) Kulttuuri ja koulutus parlamenttien tuella: eurooppalaisia käytäntöjä (dok.13142)
Päätöslauselma 1930 (2013) Nuoret eurooppalaiset: kiireellinen koulutuksellinen haaste (dok.13155)
Päätöslauselma 1931 (2013) Esitys ukrainalaisedustaja Andrei Shevchenkon valtakirjan hylkäämiseksi (dok.13193)
Päätöslauselma 1932 (2013) Frontex: ihmisoikeusvelvoitteet (dok.13161)
Päätöslauselma 1933 (2013) EU:n itäisen rajan ulkopuolella tapahtuvien erilaisten maahanmuutto- ja turvapaikanhakuhaasteiden hallinnointi (dok.13163)
Päätöslauselma 1934 (2013) Etiikka tieteessä ja teknologiassa (dok.13141)
Päätöslauselma 1935 (2013) Parlamentaariset yleiskokouksen menot vuosille 2014–2015 (dok.13205)
Päätöslauselma 1936 (2013) Monitorointi- ja jälkimonitorointiprosessia koskevien sääntöjen ja ohjeiden harmonisointi (dok.13206)
Päätöslauselma 1937 (2013) Komiteoiden puheenjohtajien mandaatin pituus ja tehtävään uudelleenvalinta (dok.13219)

- Päätöslauselma 1938 (2013) Edistetään vaihtoehtoja vangitsemiselle (dok.13174)
- Päätöslauselma 1939 (2013) Vanhempainvapaa keinona edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa (dok.13207)
- Päätöslauselma 1940 (2013) Lähi-idän tilanne (dok.13231)
- Päätöslauselma 1941 (2013) Ehdotus asettaa Unkari monitorointiprosessin alaisuuteen (dok.12339)
- Päätöslauselma 1942 (2013) Marokon demokratiakumppanuuden arviointi (dok.13230)
- Päätöslauselma 1943 (2013) Korruption muodostama uhka oikeusvaltioperiaatteelle (dok.13228)
- Päätöslauselma 1944 (2013) Islannin valtuuskunnan valtakirjojen kiistäminen (dok.13246)
- Päätöslauselma 1945 (2013) Painostuksella toteutettujen sterilisaatioiden ja kastreatioiden lopettaminen (dok.13215)
- Päätöslauselma 1946 (2013) Yhdenvertaisuus terveyspalvelujen saatavuudessa (dok.13225)
- Päätöslauselma 1947 (2013) Kansan protesti ja sen asettamat haasteet kokoontumis-, ilmaisun- ja medianvapauksille (dok.13258)
- Päätöslauselma 1948 (2013) Seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoli-identiteettiin perustuvan syrjinnän torjuminen (dok.13223)
- Päätöslauselma 1949 (2013) Makedonian kanssa tapahtuva monitoroinninjälkeinen vuoropuhelu (dok.13227)
- Päätöslauselma 1950 (2013) Poliittisen ja rikosoikeudellisen vastuun erottaminen (dok.13214)
- Päätöslauselma 1951 (2013) Euroopan talous- ja yhteistyöjärjestö OECD:n toiminta vuosina 2012–2013 (dok.13301)
- Päätöslauselma 1952 (2013) Lapsen oikeus ruumiilliseen koskemattomuuteen (dok.13297)
- Päätöslauselma 1953 (2013) Monitoroinnin edistyminen (kesäkuu 2012-syyskuu 2013) (dok.13304)
- Päätöslauselma 1954 (2013) Sisäinen turvallisuus ja tiedon saatavuus (dok.13293)
- Päätöslauselma 1955 (2013) Jäsenveloitteiden kunnioittaminen Moldovassa (dok.13303)
- Päätöslauselma 1956 (2013) Euroopan konflikteissa kadonneet henkilöt: pitkä tie humanitaaristen ratkaisujen löytämiseksi (dok.13294)
- Päätöslauselma 1957 (2013) Ruokaturva – pysyvä haaste kaikille (dok.12442)
- Päätöslauselma 1958 (2013) Ikäsyrynnän torjuminen työmarkkinoilla (dok.13292)
- Päätöslauselma 1959 (2013) Oikeusasiamiesinstituution vahvistaminen Euroopassa (dok.12639)
- Päätöslauselma 1960 (2013) Afganistanin huumekauppa ja sen muodostama uhka Euroopan turvallisuudelle (dok.13309)
- Päätöslauselma 1961 (2013) Euroopan neuvoston ulkopuolisten maiden liittyminen EN:n yleissopimuksiin (dok.13291)
- Päätöslauselma 1962 (2013) Vainoaminen (dok.13336)
- Päätöslauselma 1963 (2013) Naisiin kohdistuva väkivalta Euroopassa (dok.13349)
- Päätöslauselma 1964 (2013) Suurien metropolien hyvä hallinto (dok.13350)
- Päätöslauselma 1965 (2013) Parlamentaarisen yleiskokouksen jäsenten kuri (dok.13339)

3.2 Suositukset

Suositus tarkoittaa esitystä, jonka yleiskokous tekee ministerikomitealle ja jonka täytäntöönpano ei kuulu yleiskokouksen vaan hallitusten toimivaltaan.

- Suositus 2006 (2013) Kosovon tilanne ja Euroopan neuvoston rooli (dok.13088)
- Suositus 2007 (2013) Strasbourgin tuomioistuimen toimintakyvyn varmistaminen: rakenteellisia puutteita jäsenmaissa (dok.13087)
- Suositus 2008 (2013) Georgia ja Venäjä: humanitaarinen tilanne konfliktialueella (dok.13083)
- Suositus 2009 (2013) Tavoitteena ihmisperäisten elinten, kudosten ja solujen laitonta kauppaa estävä eurooppalainen yleissopimus (dok.13082+lisäys)
- Suositus 2010 (2013) Siirtolaisuus ja turvapaikka: nousevat jännitteet itäisen Välimeren alueella (dok.13106)

Suositus 2011 (2013)	Työperäiseen maahanmuuttoon liittyvä ihmiskauppa (dok.13086)
Suositus 2012 (2013)	EN:n valvontaelimissä toimivien asiantuntijoiden valintaprosessien vahvistaminen (dok.13133)
Suositus 2013 (2013)	Parlamenttien yhteinen tavoite lapsiin kohdistuvan seksuaalisen väkivallan poistamiseksi: ONE in FIVE -kampanjan väliaikaiskatsaus (dok.13151)
Suositus 2014 (2013)	Nuoret eurooppalaiset: kiireellinen koulutuksellinen haaste (dok.13155)
Suositus 2015 (2013)	Nuorten perusoikeuksien toteutuminen (dok.13156)
Suositus 2016 (2013)	Frontex: Ihmisoikeusvelvoitteet (dok.13161)
Suositus 2017 (2013)	Nanoteknologia: hyötyjen ja julkiseen terveyteen ja ympäristöön kohdistuvien riskien tasapainottaminen (dok.13117)
Suositus 2018 (2013)	Edistetään vaihtoehtoja vangitsemiselle (dok.13174)
Suositus 2019 (2013)	Korruption muodostama uhka oikeusvaltioperiaatteelle (dok.13228)
Suositus 2020 (2013)	Yhdenvertaisuus terveyspalvelujen saatavuudessa (dok.13225)
Suositus 2021 (2013)	Seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoli-identiteettiin perustuvan syrjinnän torjuminen (dok.13223)
Suositus 2022 (2013)	Makedonian kanssa tapahtuva monitoroinninjälkeinen vuoropuhelu (dok.13227)
Suositus 2023 (2013)	Lapsen oikeus ruumiilliseen koskemattomuuteen (dok.13297)
Suositus 2024 (2013)	Sisäinen turvallisuus ja tiedon saatavuus (dok.13293)
Suositus 2025 (2013)	Demokraattisten instituutioiden toiminta Bosnia-Hertsegovinassa (dok.13300)
Suositus 2026 (2013)	Syyrian tilanne (dok.13220)
Suositus 2027 (2013)	Euroopan unionin ja Euroopan neuvoston ihmisoikeusagendat: synergiaa ei päällekkäisyyksiä (dok.13321)
Suositus 2028 (2013)	Laittomien ja kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden maahanmuuttajien maitse, meritse ja ilmateitse tapahtuvan palauttamisen valvonta (dok.13351)
Suositus 2029 (2013)	Euroopan neuvoston ulkopuolisten maiden liittyminen EN:n yleissopimukseen (dok.13291)
Suositus 2030 (2013)	Naisiin kohdistuva väkivalta Euroopassa (dok.13349)

3.3 Lausunnot

Lausunto 283 (2013)	Euroopan ihmisoikeussopimuksen alaisuuteen laadittava 15. lisäpöytäkirja (dok.13154)
Lausunto 284 (2013)	Euroopan neuvoston budjetti ja prioriteetit vuosille 2014–2015 (dok.13204)
Lausunto 285 (2013)	Euroopan ihmisoikeussopimuksen alaisuuteen laadittava 16. lisäpöytäkirja (dok.13220)
Lausunto 286 (2013)	Ehdotus Euroopan neuvoston sopimukseksi elinkauppaa vastaan (dok.13338)

EUROOPAN NEUVOSTON PARLAMENTAARISEN YLEISKOKOUKSEN
ERITYISVIERAAT VUONNA 2013

Valtioiden edustajat

Gilbert Saboya Sunye, Andorran ulkoministeri*	21.1.2013
Mikheil Saakasvili, Georgian presidentti	21.1.2013
Paola Severino, Italian oikeusministeri	22.1.2013
Joachim Gauck, Saksan presidentti	22.4.2013
Gilbert Saboya Sunye, Andorran ulkoministeri*	22.4.2013
Bidzina Ivanishvili, Georgian pääministeri	23.4.2013
Didier Burkhalter, Sveitsin liittoneuvoston varajohtaja	23.4.2013
Victor Ponta, Romanian pääministeri	24.4.2013
Antoni Marti, Andorran parlamentin päämies	25.4.2013
Edward Nalbandian, Armenian ulkoministeri	24.6.2013
Karim Ghellab, Marokon parlamentin puhemies	24.6.2013
Najat Vallaud-Belkacem, Ranskan naisten oikeuksien ministeri	24.6.2013
Sergey Naryshkin, Venäjän Duuman puhemies	1.10.2013
Serzh Sargsyan, Armenian presidentti	2.10.2013
Tomislav Nikolic, Serbian presidentti	3.10.2013

Kansainvälisten järjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan edustajat

Štefan Füle, Euroopan unionin laajentumis- ja naapuruuspolitiikan komissaari	24.1.2013
--	-----------

*Euroopan neuvoston ministerikomitean puheenjohtajan ominaisuudessa

EUROOPAN NEUVOSTON JÄSENVALTIOT

Perustajajäsenet (1949)

	Belgia	26.11.1991	Puola
	Tanska	7.5.1992	Bulgaria
	Ranska	14.5.1993	Viro
	Irlanti	14.5.1993	Liettua
	Italia	14.5.1993	Slovenia
	Norja	30.6.1993	Tsekki
	Luxemburg	30.6.1993	Slovakia
	Alankomaat	7.10.1993	Romania
	Ruotsi	10.11.1994	Andorra
	Iso-Britannia	10.2.1995	Latvia
		13.7.1995	Albania
9.8.1949	Kreikka	13.7.1995	Moldova
7.3.1950	Islanti	9.11.1995	Ukraina
13.4.1950	Turkki	9.11.1995	Makedonia
13.7.1950	Saksa	28.2.1996	Venäjä
16.4.1956	Itävalta	6.11.1996	Kroatia
24.5.1961	Kypros	27.4.1999	Georgia
6.5.1963	Sveitsi	25.1.2001	Armenia
29.4.1965	Malta	25.1.2001	Azerbaidzhan
22.9.1976	Portugali	24.4.2002	Bosnia ja Hertsegovina
24.11.1977	Espanja	3.4.2003	Serbia ja Montenegro
23.11.1978	Liechtenstein	6.10. 2004	Monaco
16.11.1988	San Marino	6.6.2006	Serbia
5.5.1989	Suomi	11.5.2007	Montenegro
6.11.1990	Unkari		

EUROOPAN NEUVOSTON MINISTERIKOMITEAN TARKKAILIJAT

7.3.1970	Pyhä istuin
10.1.1996	USA
29.5.1996	Kanada
20.11.1996	Japani
1.12.1999	Meksiko

EUROOPAN NEUVOSTON PARLAMENTAARISEN YLEISKOKOUKSEN TARKKAILIJAT

2.12.1957	Israel
28.5.1997	Kanada
4.11.1999	Meksiko

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta

FIN-00102 Eduskunta

puh. (+358 9) 4321

fax. (+358 9) 432 3529

<http://www.eduskunta.fi>

Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous

Parliamentary Assembly of the Council of Europe

F-67075 Strasbourg Cedex

puh. + 33 3 88 41 20 00

<http://assembly.coe.int/nw/Home-EN.asp>

